

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS
KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS IŠVADA
LICENCIJŲ ORGANIZUOTI AZARTINIUS LOŠIMUS IR LEIDIMŲ ATIDARYTI
AUTOMATŲ AR BINGO SALONUS, LOŠIMO NAMUS (KAZINO) ARBA
ORGANIZUOTI NUOTOLINIUS LOŠIMUS IŠDAVIMO BEI LOŠIMŲ ORGANIZAVIMO
PRIEŽIŪROS IR KONTROLĖS PROCESUOSE LOŠIMŲ PRIEŽIŪROS TARNYBOJE
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS**

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI	2
2. IŽANGA.....	4
3. KORUPCIJOS RIZIKA IŠDUODANT LICENCIJAS ORGANIZUOTI AZARTINIUS LOŠIMUS IR LEIDIMUS ATIDARYTI AUTOMATŲ AR BINGO SALONUS, LOŠIMO NAMUS (KAZINO) ARBA ORGANIZUOTI NUOTOLINIUS LOŠIMUS.....	8
3.1. <i>Neaiškus nepriekaištingos reputacijos instituto reglamentavimas</i>	9
3.2. <i>Neregamentuota lošimo reglamentų tvirtinimo ir keitimo tvarka</i>	14
3.3. <i>Pojstatyminiuose teisės aktuose reglamentuojamos Azartinių lošimų įstatyme nenumatytos lošimų rūšys</i>	18
3.4. <i>Išduodami leidimai atidaryti lošimo namus (kazino) ar automatų saloną vietoms, kuriose draudžiama organizuoti šiuos lošimus</i>	25
4. KORUPCIJOS RIZIKA LOŠIMŲ ORGANIZAVIMO PRIEŽIŪROS IR KONTROLĖS PROCESUOSE.....	29
4.1. <i>Nepakankamai efektyvi ūkio subjektų priežiūra, tobulintini patikrinimų planavimo, inicijavimo ir atlikimo procesai</i>	29
4.2. <i>Nuolatinių komisijų sudėtis kelia neobjektyvių sprendimų riziką</i>	37
4.3. <i>Poveikio priemonės ir jų taikymo praktika neatgraso nuo teisės aktų pažeidimų darymo, tobulintina atsakomybės taikymui reikšmingų aplinkybių vertinimo praktika</i>	39
4.4. <i>Neatliekama lošimų bendrovių, ilgą laiką nevykdančių licencijoje nurodytos veiklos, priežiūra ir nenaikinamas licencijos galiojimas</i>	46
4.5. <i>Ūkio subjekto, kurio dalyviai yra lošimo bei loterijų bendrovių dalyviai, teikiama parama Priežiūros tarnybai kelia neobjektyvių sprendimų riziką</i>	47
5. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS).....	49
6. REKOMENDACINIO POBŪDŽIO PASIŪLYMAI.....	52
ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA	55

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizės tikslas – antikorupciniu požiūriu įvertinti Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Priežiūros tarnyba) vykdomus licencijų organizuoti azartinius lošimus ir leidimų atidaryti automatų ar bingo salonus, lošimo namus (kazino) arba organizuoti nuotolinius lošimus išdavimo bei lošimų organizavimo priežiūros ir kontrolės procesus, siekiant nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus ir pateikti Priežiūros tarnybai rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus, skirtus nustatytai korupcijos rizikai sumažinti ir (ar) korupcijos rizikos veiksniams pašalinti, taip pat viešojo sektoriaus subjekto (-ų) veiklai skaidrinti.

Korupcijos rizikos analizės uždaviniai:

- nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti;
- išanalizuoti praktinį procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija;
- pasiūlyti korupcijos riziką ir (ar) jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas:

Priežiūros tarnybos licencijų organizuoti azartinius lošimus ir leidimų atidaryti automatų ar bingo salonus, lošimo namus (kazino) arba organizuoti nuotolinius lošimus išdavimo bei lošimų organizavimo priežiūros ir kontrolės procesai.

Analizuotas 2021-06-01 – 2024-05-01 laikotarpis.

Subjektas:

Priežiūros tarnyba.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo vertinimas.
3. Interviu metodas (Priežiūros tarnybos darbuotojams pateiktas klausimynas).
4. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas ir analizavimas.
5. Valstybės registruose ir informacinėse sistemose sukauptos informacijos analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Korupcijos rizikos analizės išvados priede nurodyti teisės aktai.
2. Priežiūros tarnybos interneto svetainėje ir kita viešai skelbiama informacija, susijusi su analizuojamais procesais.

3. Priežiūros tarnybos Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai (toliau – STT) pateikti dokumentai ir informacija apie analizuojamus procesus reglamentuojančius teisės aktus ir jų įgyvendinimo praktiką.

4. Kita Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto STT direktoriaus 2021-11-09 įsakymu Nr. 2-229¹, 15 punkte nurodyta informacija, reikalinga korupcijos rizikos analizei atlikti.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis.
2. Galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus.
3. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją (valstybės tarnautojo ar įstaigos teisė spręsti kokį nors klausimą savo nuožiūra).
4. Darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį.
5. Darbuotojų rotacijos lygį.
6. Atliekamos veiklos dokumentavimų reikalavimus.
7. Viešojo sektoriaus subjekto veiklos vidaus ir (ar) išorės audito informaciją.
8. Teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistemą.
9. STT turimą informaciją, susijusią su procesu, kuriame atliekama korupcijos rizikos analizė.
10. Kitą informaciją, kurios reikia korupcijos rizikos analizei atlikti.

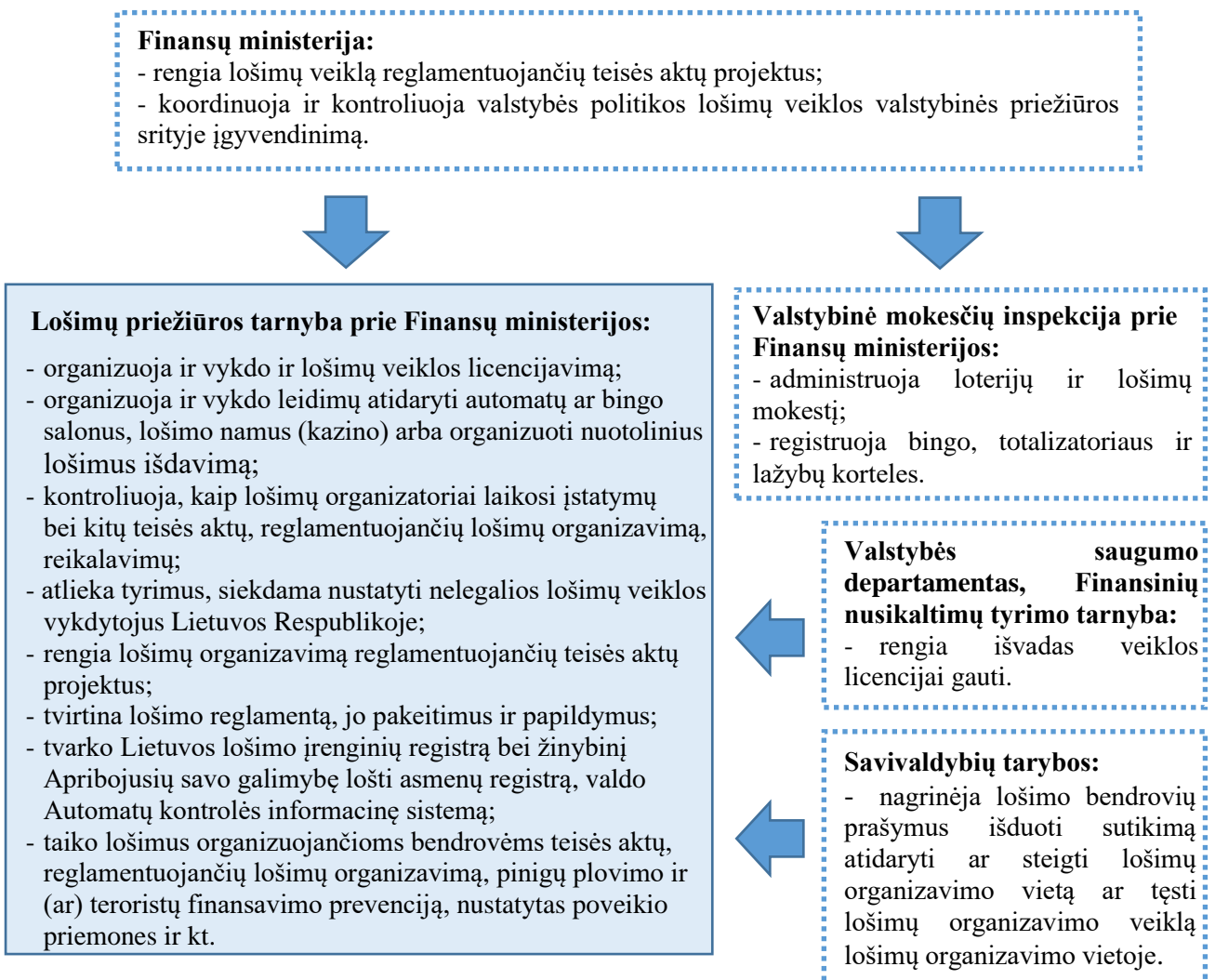
Jeigu korupcijos rizikos analizės metu prašomi dokumentai ar duomenys nebuvo pateikti, laikoma, kad jų nėra.

¹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d9032104419b11ecac25bd9c0b3391dc/asr>.

2. IŽANGA

Priežiūros tarnyba – įstaiga prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, kartu su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis (žr. 1 pav.) dalyvaujanti įgyvendinant valstybės politiką azartinių lošimų ir žaidimų žaidimo automatais veiklos organizavimo srityje ir vykdanči lošimų ir žaidimų žaidimo automatais priežiūrą, kad būtų užtikrintas sąžiningas, skaidrus šios veiklos vykdymas, lošėjų ir žaidžiančių žaidimo automatais asmenų teisių bei jų teisėtų interesų apsauga. Be kita ko, Priežiūros tarnyba priima azartinius lošimus ir loterijas organizuojančioms bendrovėms skirtus nurodymus, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, prižiūri šių bendrovių veiklą, susijusią su pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimu, konsultuoja šias bendroves nurodymų įgyvendinimo klausimais.

1 pav. Lošimų organizavimo priežiūros procese dalyvaujančios institucijos

Azartiniai lošimai yra specifinių santykių rūšis. Šių santykių veiksmingas teisinis reguliavimas yra viena pagrindinių priemonių apsaugoti visuomenės ir valstybės interesus, todėl azartinių lošimų organizavimą reglamentuojančiose teisės normose vyrauja privalomojo pobūdžio

nuostatos, kurių esmė yra ta, kad lošimų organizatorių veikla griežtai reglamentuota, jų teisės ir pareigos aiškiai apibrėžtos, o veiklos pasirinkimo laisvės paprastai nėra².

Lošimai nuo finansų sektoriaus skiriasi tuo, jog nėra bendro ir visuotinai suprantamo Europos Sąjungos priežiūros mechanizmo bei nėra viršnacionalinės institucijos, todėl kiekviena šalis narė turi autonomiją šio verslo atžvilgiu. Azartinių lošimų reglamentavimas – tai viena iš sričių, kur valstybėse narėse yra didelių moralinio, religinio ir kultūrinio pobūdžio skirtumų. Kadangi šiuo klausimu nėra suderintų teisės nuostatų Sąjungos lygmeniu, kiekviena valstybė narė, remdamasi savo vertybių skale, turi šiose srityse įvertinti, kokiais reikalavimais reikia apsaugoti atitinkamus interesus (2009 m. rugsėjo 8 d. sprendimo *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International*, C-42/07, Rink. p. I-7633, 57 punktą ir jame nurodyta teismo praktika). Pagrindinis azartinių lošimų (ir žaidimų žaidimo automatais) organizavimo sąlygas ir tvarką Lietuvos Respublikoje nustatantis teisės aktas – Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas (toliau – ALĮ). Lošimo bendrovių veiklos priežiūra vykdoma Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ) nustatyta tvarka, o licencijos organizuoti lošimus išdavimo, atsisakymo išduoti licenciją, licencijos patikslinimo, įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą, įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą panaikinimo, licencijos galiojimo sustabdymo, licencijos galiojimo sustabdymo panaikinimo, licencijos galiojimo panaikinimo tvarką reglamentuoja Azartinių lošimų licencijavimo taisyklės (toliau – Licencijavimo taisyklės), patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-19 nutarimu Nr. 740. Lošimų veiklos teisinis reglamentavimas pasižymi tuo, kad reikšmingą dalį azartinių lošimų organizatoriams bei jų veiklos kontrolei taikomų reikalavimų nustato ne įstatymai, bet žemesnės galios teisės aktai (Priežiūros tarnybos direktoriaus įsakymai), pavyzdžiui: baudos dydžio apskaičiavimo tvarką, pažeidimus lengvinančių ar sunkinančių aplinkybių kriterijus³, reikalavimus nuotolinio lošimo įrenginiams ir kt.

Kaip minėta, azartiniai lošimai nėra įprasta ekonominė veikla. Tai ūkinė veikla, galinti generuoti milijonines pajamas į valstybės biudžetą⁴, tačiau kelianti rizikas, ypač socialines, jei valstybės reguliacinė politika, jos įgyvendinimas ir kontrolė yra menki, aplaidūs ar neefektyvūs. Lietuvos lošimų rinkos bendrosios lošimo pajamos 2024 m. sudarė 241,9 mln. eurų (iš antžeminių lošimo vietų – 30 proc.; iš nuotolinių lošimų – 70 proc.) ir tai yra 8,85 proc., daugiau negu 2023 m.

Lošimų sektoriuje stebima sumažėjusi antžeminių lošimų paklausa ir kasmet augantis nuotolinių lošimų segmentas, atspindintis vis didesnę interneto naudojimą ir technologijų pažangą. Nuotolinių lošimų augimą ypač paspartino COVID-19 pandemijos karantinai, kai ilgus mėnesius

² Vilniaus apygardos teismo 2022-09-27 nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. AN2-274-898/2022.

³ Nuo 2025-11-01 įsigaliojus ALĮ pakeitimams, už kiekvieną atsakomybę lengvinančią / sunkinančią aplinkybę baudos dydis mažinamas / didinamas suma, kuri lygi 0,15 procento praėjusių kalendorinių metų bendrųjų metinių pajamų.

⁴ Per 2024 m. į Lietuvos biudžetą azartinių lošimų organizatoriai sumokėjo 47 818 559 Eur lošimų mokesčio. Prieiga internete: <https://lpt.lrv.lt/lt/naujienos/azartiniu-losimu-ir-didziuju-loteriju-organizatoriu-2024-metu-veiklos-rezultatai/>.

neveikė fizinių pramogų, taip pat ir lošimų, vietos, bei labai sustiprėjusi bendra paslaugų migravimo į internetą tendencija. Per 2020–2021 m. nuotoliniai lošimai tapo daugiausia vartotojų išlaidų generuojančia azartinių lošimų rūšimi. Kartu su nuotoliniais lošimais rinką pasiekė ir nelegalūs nuotoliniai lošimai, keliantys iššūkių ne tik mūsų, bet ir kitų valstybių priežiūros institucijoms⁵.

Tiek antžeminių, tiek nuotolinių lošimų sektorius yra patrauklus pinigų plovimui dėl didelės operacijų apimties, greitų pervedimų (įskaitant tarptautinius) ir žemų tapatybės identifikavimo reikalavimų, kurie leidžia lengvai konvertuoti neteisėtu būdu įgytas lėšas į teisėtas pajamas iš azartinių lošimų⁶. Kaip minėta, Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas (toliau – PPTFPĮ) Priežiūros tarnybai suteikia įgaliojimus pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos srityje, kadangi azartinius lošimus ir loterijas organizuojančios bendrovės (pagal PPTFPĮ - „*kiti įpareigotieji subjektai*“) privalo įgyvendinti pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemones.

2011–2023 m. STT atliko 18 azartinių lošimų ir loterijų organizavimo procesus reglamentuojančių teisės aktų antikorupcinių vertinimų. Šiose teisės aktų antikorupcinio vertinimo išvadose pateiktos pastabos ir dėl šių korupcijos rizikos veiksnių: nevienodų (protekcinių) veiklos sąlygų tam tikriems subjektams sudarymo (t. y. palankesnės sąlygos veiklai sukurtos tam tikrai lošimų organizatorių grupei – nuotoliniams azartiniams lošimams, užimantiems didžiausią dalį rinkos ir generuojantiems didžiausias pajamas); nepakankamos azartinių lošimų organizatorių veiklos kontrolės (nepakankamai kontroliuojamos įstatymu draudžiamos azartinių lošimų reklamos) ir jos rezultatų, informacijos apie taikytas poveikio priemones viešinimo, ypač dėl nelegalių nuotolinių lošimų kontrolės; Priežiūros tarnybai suteiktos pernelyg plačios diskrecijos anksčiau minėtose srityse. Vis dėl to, buvo įgyvendinti ne visi pasiūlymai nustatytoms rizikoms ir jų veiksniams šalinti ar mažinti⁷. Pažymėtina, jog dinamiškas lošimų sektoriaus teisinis reguliavimas pasižymi dažnais ir, galimai, ne visuomet racionaliai pagrįstais pokyčiais – vien nagrinėjamu laikotarpiu priimti 6 ALĮ pakeitimo įstatymai. Pastaraisiais metais STT sulaukė ne vieno lošimo bendrovių interesus atstovaujančios asociacijos kreipimosi dėl teisės aktų (ar jų projektų) antikorupcinio vertinimo ar korupcijos rizikos analizės atlikimo.

Korupcijos rizikos analizės atlikimui aktualūs ir keli neigiami didelio visuomenės atgarsio sulaukę įvykiai. Pirma, 2022-07-20 Vilniaus apygardos teismas Lietuvos Respublikos Seimo nario buvusį padėjėją nuteisė už tai, kad pastarasis Lietuvos Respublikos Seimo patalpose 2021 m.

⁵ Prieiga internete: <https://www.delfi.lt/uzsakomasis-turiny/sustok-laiku/losimu-reguliavimas-tarptautine-praktika-ir-lietuvos-sprendimai-120016092>.

⁶ Antrasis Nacionalinis pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimas (2015-2018). Prieiga internete: <https://fntt.lrv.lt/lt/pinigu-plovimo-prevencija/nacionalinis-pinigu-plovimo-ir-teroristu-finansavimo-rizikos-vertinimas/>; Trečiasis Nacionalinis pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimas (2019-2022). Prieiga internete: <https://fntt.lrv.lt/lt/pinigu-plovimo-prevencija/nacionalinis-pinigu-plovimo-ir-teroristu-finansavimo-rizikos-vertinimas/>.

⁷ https://www.stt.lt/naujienos/7464/_2024/azartiniu-losimu-ir-loteriju-teisinis-reglamentavimas-vis-dar-turi-spragu:3746

balandžio mėn. pasiūlė Seimo nariui 50 tūkst. eurų kyšį siekdamas, kad Seimo narys ateityje balsuotų už ALĮ pakeitimo įstatymo, numatančio reikalavimą sujungti visus lošimo automatus į vieningą automatų kontrolės sistemą, įsigaliojimo atidėjimą. Antra, 2024 m. pradžioje spaudoje pavišinta istorija apie investicinio fondo buvusio partnerio galimai pasisavintus keliasdešimt milijonų eurų, dalį kurių pastarasis, galimai, pralošė. Po kilusio ažiotažo netyla diskusijos ir klausimai, ar lošimo bendrovės tinkamai įgyvendina pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemones bei ar Priežiūros tarnyba tinkamai užtikrina, kad lošimo bendrovės laikytųsi ALĮ ir PPTFPĮ nuostatų.

Įvertinus Priežiūros tarnybos vykdomos veiklos svarbą, ir siekiant teisinio reguliavimo bei praktinių procesų skaidrumo, antikorupciniu požiūriu buvo įvertinti licencijų organizuoti azartinius lošimus ir leidimų atidaryti automatų ar bingo salonus, lošimo namus (kazino) arba organizuoti nuotolinius lošimus išdavimo bei lošimų organizavimo priežiūros ir kontrolės vykdymo procesai.

3. KORUPCIJOS RIZIKA IŠDUODANT LICENCIJAS ORGANIZUOTI AZARTINIUS LOŠIMUS IR LEIDIMUS ATIDARYTI AUTOMATŲ AR BINGO SALONUS, LOŠIMO NAMUS (KAZINO) ARBA ORGANIZUOTI NUOTOLINIUS LOŠIMUS

ALĮ 6 straipsnis nustato licencijos organizuoti lošimus išdavimo tvarką, o Licencijavimo taisyklės detalizuoja, kokius duomenis ir dokumentus bendrovė, norinti gauti licenciją, turi kartu su prašymu pateikti Priežiūros tarnybai. Priežiūros tarnyba, gavusi teisės aktuose nurodytus dokumentus ir duomenis:

✓ kreipiasi į Juridinių asmenų registro tvarkytoją, kad šis pateiktų bendrovės steigimo ir finansinės atskaitomybės dokumentus, bendrovės paskutinių metų finansinių ataskaitų rinkinį kartu su auditoriaus išvada, bendrovės akcininkų, stebėtojų tarybos, valdybos narių, bendrovę kontroliuojančių asmenų sąrašą;

✓ įvertina bendrovės pateiktus duomenis ir dokumentus, išsiunčia šių dokumentų ir duomenų gavimą patvirtinantį dokumentą bei nurodo licencijos išdavimo terminą arba informuoja apie nustatytus trūkumus ir nurodo terminą jiems pašalinti;

✓ kreipiasi į Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registro tvarkytoją, siekdama patikrinti, ar bendrovė ir ALĮ 6 straipsnyje nurodyti asmenys atitinka jame nustatytus nepriekaištingos reputacijos reikalavimus;

✓ kreipiasi į Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentą (toliau – VSD) dėl išvadų, ar ALĮ 6 straipsnyje nurodyti asmenys ir bendrovės veikla nekelia grėsmės valstybės saugumui;

✓ kreipiasi į Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybą prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – FNTT) dėl turimos neigiamos informacijos apie bendrovę ir ALĮ 6 straipsnyje nurodytus asmenis pateikimo;

✓ patikrina, ar bendrovė neturi mokesčių nepriemokų.

Licencija organizuoti lošimus išduodama arba rašytinis motyvuotas atsisakymas išduoti licenciją pateikiamas per 30 dienų nuo visų tinkamai įformintų dokumentų, kurių reikia licencijai išduoti, ir nurodytų institucijų išvadų bei informacijos gavimo Priežiūros tarnyboje dienos. Priežiūros tarnyba sprendimo dėl licencijos organizuoti lošimus išdavimo priėmimo dieną licencijos duomenis įrašo į Licencijų informacinę sistemą, apie išduotą licenciją paskelbia Priežiūros tarnybos interneto svetainėje⁸ ir sprendimą dėl licencijos išdavimo ar motyvuoto atsisakymo ją išduoti pateikia bendrovei, dėl kurios jis priimtas. Licencija organizuoti lošimus išduodama neterminuotam laikui.

⁸ Prieiga internete: <https://lpt.lrv.lt/lt/losimu-organizatoriai/licenciju-zurnalas/>.

Nepriekaištingos reputacijos reikalavimo svarba ir teisinių pasekmių reikšmė sąlygoja būtinybę detaliam antikorporciniam požiūriui išanalizuoti šį institutą.

3.1. Neaiškus nepriekaištingos reputacijos instituto reglamentavimas.

ALĮ 11 straipsnyje reglamentuotas nepriekaištingos reputacijos reikalavimo turinys. Analizuojamu laikotarpiu galiojusi minėto straipsnio redakcija numatė, jog bendrovė, ketinanti gauti licenciją organizuoti lošimus, ir tokią licenciją turinti bendrovė privalo būti nepriekaištingos reputacijos. Bendrovės akcininkais, juos kontroliuojančiais asmenimis (jeigu bendrovės akcininkas yra juridinis asmuo), stebėtojų tarybos, valdybos nariais, bendrovės vadovu, jo pavaduotojais, vyriausioju buhalteriu (buhalteriu) ir kitais asmenimis, galinčiais tvarkyti bendrovės buhalterinę apskaitą pagal Buhalterinės apskaitos įstatymą, filialo vadovu, lošimo namų (kazino), bingo, automatų salonų vadovais, jų pavaduotojais, vyriausiais buhalteriais (buhalteriais), lošėjus aptarnaujančio personalo darbuotojais turi būti nepriekaištingos reputacijos asmenys.

Fizinio asmens nepriekaištinga reputacija siejama su dviem aplinkybėmis: 1) jis nėra pripažintas kaltu dėl Lietuvos Respublikos ar kitų valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose numatytų sunkių nusikaltimų, nurodytų ALĮ 11 straipsnio 3 dalies 1 punkte; 2) jis nėra uždraustos organizacijos narys.

Bendrovė laikoma nepriekaištingos reputacijos, išskyrus atvejus, kai: 1) ji yra pripažinta kalta dėl tų pačių anksčiau paminėtų sunkių nusikaltimų ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą; 2) bendrovės akcininkai, juos kontroliuojantys fiziniai asmenys (jeigu bendrovės akcininkas yra juridinis asmuo), stebėtojų tarybos, valdybos nariai, bendrovės vadovas, jo pavaduotojai, vyriausiasis buhalteris (buhalteris) ir kiti asmenys, galintys tvarkyti bendrovės buhalterinę apskaitą, filialo vadovas yra pripažinti kaltais dėl jau minėtų sunkių nusikaltimų ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą (fizinis asmuo) ar yra uždraustos organizacijos nariai arba šios bendrovės akcininkas (juridinis asmuo) ir (arba) ši akcininką kontroliuojantis juridinis asmuo yra pripažinti kaltais dėl šios dalies minėtų nusikalstamų veikų padarymo ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą; 3) šios bendrovės akcininkas (juridinis asmuo) ir (arba) ši akcininką kontroliuojantis juridinis asmuo yra bendrovė, kuriai licencijos organizuoti lošimus galiojimas panaikintas pagal ALĮ 7² straipsnio 8 dalies 1, 4, 5 ir 6 punktus ir nuo licencijos galiojimo panaikinimo nepraėję 5 metai.

2 pav. Asmenų, turinčių atitikti nepriekaištingos reputacijos reikalavimą, grupės

	Iki 2024-10-31	Nuo 2024-11-01
Nepriekaištingos reputacijos reikalavimą turi atitikti:		
akcininkai	✓	✓
akcininkus kontroliuojantys asmenys (jeigu bendrovės akcininkas yra juridinis asmuo)	✓	✓
stebėtojų tarybos, valdybos nariai	✓	✓
bendrovės vadovas, jo pavaduotojas	✓	✓
vyriausieji buhalteriai (buhalteriai) ir kiti asmenys, galintys tvarkyti bendrovės buhalterinę apskaitą	✓	✓
filialo vadovas	✓	✓
lošimo namų (kazino), bingo, automatų salonų vadovai, jų pavaduotojai, vyriausieji buhalteriai (buhalteriai)	✓	✓
fiziniai asmenys, kurie yra kontroliuojantys asmenys	✓	✓
fiziniai asmenys, juridiniai asmenys, organizacijos, neturinčios juridinio asmens teisių, ar jų filialai, pasitelkti lošimų veiklos leidime nurodomai lošimų organizavimo veiklai vykdyti ar konsultavimui dėl šios veiklos vykdymo	X	✓
lošėjus aptarnaujančio personalo darbuotojai	✓	✓
lošėjus aptarnaujantys krupjė <i>nuotolinių stalo lošimų gyvai</i> metu, kurie nėra lošimo bendrovės darbuotojai	X	?
pinigų plovimo prevenciją lošimo bendrovėje užtikrinantys asmenys	?	?
Klientus aptarnaujantys specialistai (nagrinėjantys lošėjų pretenzijas)	?	?

Priežiūros tarnyba privalo sustabdyti licencijos galiojimą, kai asmenys ar bendrovė neatitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimų. Vadovaujantis ALĮ 6 straipsnio 5 dalies 2 punktu, Priežiūros tarnybos kreipimosi į VSD tikslas – gauti išvadą, ar 6 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose ir 2 dalies 3 punkte nurodyti asmenys (nuo 2024-11-01 - 6 straipsnio 1 dalies 2, 3, 3¹ ir 3² punktuose ir 2 dalies 3 punkte nurodyti asmenys) ir bendrovės veikla nekelia grėsmės valstybės saugumui. Tačiau fizinio asmens nepriekaištingos reputacijos reikalavimas nagrinėjamu laikotarpiu neapėmė šios aplinkybės. Taigi, viena vertus, neigiamos išvados iš VSD gavimas buvo pagrindu

atsisakyti išduoti licenciją (7¹ straipsnis 1 dalies 5 punktas), tačiau kita vertus, jeigu būtų nustatyta, jog grėsmę kelia asmenys ar bendrovė, kuri jau turi išduotą licenciją, dėl per siaurai formuluojamo nepriekaištingos reputacijos reikalavimo, grėsmės valstybės saugumui kėlimas nebuvo pagrindu jau išduotos licencijos galiojimo sustabdymui.

Praktikoje ši spraga pasireiškė 2024 m., kuomet Priežiūros tarnyba kreipėsi į VSD, gavusi duomenų apie azartinių lošimų organizatoriaus UAB „Nr. 1“ ir UAB „Nr. 16“ (ne lošimų organizatorius) planuojamą veiklos modelį: tarp šių bendrovių buvo sudaryta prekės ženklo ir domeno licencijos sutartis. Remiantis šia sutartimi, UAB „Nr. 16“ suteikė bendrovei „Nr. 1“ teisę sutartyje numatytomis sąlygomis naudoti UAB „Nr. 16“ priklausantį interneto domeną ir prekės ženklą. UAB „Nr. 1“, būdama nuotolinių lošimų veiklos organizatoriumi, planavo organizuoti nuotolinius lošimus naujoje minėtoje interneto svetainėje ir azartinių lošimų veiklos produktus žymėti naujuoju prekės ženklu. Bendrovės „Nr. 16“ ryšiai sukėlė Priežiūros tarnybai pagrįstą abejonių dėl galimai keliamos grėsmės valstybės saugumui, tačiau dėl santykių tarp šių subjektų pobūdžio ir nepakankamo nepriekaištingos reputacijos reikalavimo reglamentavimo, dėl bendrovių „Nr. 16“, kuri nėra laikoma kontroliuojančiu asmeniu, ir „Nr. 1“ tarpusavio santykių, Priežiūros tarnyba, kaip teigė, negalėjo sustabdyti licencijos galiojimo UAB „Nr. 1“, net ir gavusi VSD pateiktą vertinimą, kuriame nurodyta, jog UAB „Nr. 16“ ir su šia bendrove susiję asmenys turi nacionalinio saugumo interesų neatitinkančių ryšių. To priežastis – netobulas, tokių atvejų nenumatantis, nepriekaištingos reputacijos reikalavimų ir asmenų kategorijų, kurių atžvilgiu jis taikomas, reglamentavimas.

2024-04-18 įstatymų leidėjas priėmė ALĮ pakeitimus⁹, kuriais išplėstas asmenų, kuriems taikomas nepriekaištingos reputacijos reikalavimai, ratas bei sugriežtinti patys reikalavimai: pirma, bendrovės ir fizinio asmens reputacija nebelaikoma nepriekaištinga, esant keliamai grėsmei valstybės saugumui; antra, nepriekaištingos reputacijos nebelaikomi ne tik tie asmenys, kurie buvo teisti už sunkius nusikaltimus, tačiau už bet kurią nusikalstamą veiką, jeigu nėra suėjęs ALĮ nurodytas terminas po bausmės atlikimo; trečia, nepriekaištingos reputacijos reikalavimas taikomas ir fiziniams, juridiniams asmenims, organizacijoms, neturinčioms juridinio asmens teisių, ar jų filialams, pasitelkiantiems lošimų veiklos leidime nurodomai lošimų organizavimo veiklai vykdyti ar konsultavimui dėl šios veiklos vykdymo.

Antikorupciniu požiūriu neigiamai vertintina tai, kad ALĮ nepateikiama *pasitelktų lošimų veiklos leidime nurodomai lošimų organizavimo veiklai vykdyti ar konsultavimui dėl šios veiklos vykdymo asmenų* sąvoka ir nepaaiškinta, kas laikytini *lošėjus aptarnaujančiais darbuotojais (personalu)*. Šių dviejų kategorijų aiškus apibrėžimas yra svarbus tuo, kad šiems asmenims neatitinkant nepriekaištingos reputacijos reikalavimų, Priežiūros tarnybai kyla pareiga atsisakyti

⁹ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 2, 6, 7¹, 7², 7³, 11, 22, 29² straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 7⁴ straipsniu įstatymas Nr. XIV-2544.

išduoti licenciją, sustabdyti išduotos licencijos galiojimą, be to, nuo 2024-11-01 lošimo bendrovėms atsirado pareiga pranešti Priežiūros tarnybai apie numatomą asmenų pakeitimą ir gauti jos išankstinį pritarimą atlikti pakeitimus.

Akivaizdu, kad analizuojamu laikotarpiu galioję nepriekaištingos reputacijos reikalavimai, išdėstyti ALĮ 11 straipsnyje, buvo per siauri: jie neapėmė grėsmės valstybės saugumui kriterijaus, nepaisant prievolės Priežiūros tarnybai licencijos išdavimo etape kreiptis į VSD dėl išvados gavimo, be to, dėl paminėtų asmenų kategorijų neapibrėžtumo, neaišku, ar tokie svarbiuose bendrovės procesuose kaip pinigų plovimo prevencija dalyvaujantys asmenys yra laikomi *lošėjus aptarnaujančiais asmenimis*. Manytina, kad asmenys, kurie įpareigoti: patikrinti, ar lošėjas (klientas) nėra politiškai pažeidžiamas (paveikiamas) asmuo¹⁰; nustatyti kliento tapatybę, patikrinti jo pajamų šaltinį; pranešti FNTT apie įtartinas finansines operacijas ar vykdančias kitas vidaus kontrolės procedūras, vyresnieji vadovai¹¹ taip pat privalo atitikti nepriekaištingos reputacijos reikalavimus. Lošimo bendrovės lošimų organizavimo veiklai vykdyti pasitelktų asmenų sąvokos neapibrėžtumas neleidžia vienareikšmiškai atsakyti į klausimą, ar ji apima asmenis, kurie teikia lošimų kūrejo paslaugas, tiekia lošimo įrenginius, programinę įrangą ar yra bendrovių verslo partneriai arba teikia panašias paslaugas¹². Vertinant retrospektyviai analizuojamu laikotarpiu galiojusią nepriekaištingos reputacijos sampratą, vadovaujantis ALĮ 11 straipsniu, bet kuris fizinis asmuo (pvz., bendrovės vadovas, buhalterinę apskaitą tvarkantis asmuo, pinigų plovimo prevencijos funkcijas vykdančias darbuotojai ir kt.) buvo laikomi nepriekaištingos reputacijos, net jeigu buvo teisti už nesunkius ar apysunkius nusikaltimus (tarkime, sukčiavimą, manipuliavimą sporto varžybomis, nusikalstamu būdu gauto turto įgijimą arba realizavimą ir t.t.). Vienas tokių pavyzdžių - UAB „Nr. 11“, kurios vienintelis akcininkas 2019 m. ir 2023 m. buvo du kartus patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už nusikaltimus viešiesiems interesams ir valstybės tarnybai, finansų sistemai, ekonomikai ir verslo tvarkai bei valdymo tvarkai. Iki 2024-11-01 ALĮ pakeitimų įsigaliojimo, toks fizinis asmuo (ir lošimo bendrovė), kurios akcininku jis yra, ALĮ 11 straipsnio prasme buvo laikomas nepriekaištingos

¹⁰ PPTFPĮ 2 straipsnio 18 dalis: Politiškai pažeidžiami (paveikiami) asmenys – fiziniai asmenys, kuriems yra arba buvo patikėtos svarbios viešosios pareigos, ir jų artimieji šeimos nariai arba artimi pagalbininkai.

¹¹ PPTFPĮ 2 straipsnio 23 dalis: Vyresnysis vadovas – pakankamai aukštas pareigas einantis pareigūnas arba darbuotojas, turintis pakankamai žinių apie įstaigai ar įmonei kylančią pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo riziką ir atsakingas už sprendimų, galinčių paveikti kylančią riziką, priėmimą.

¹² Atkreiptinas dėmesys, jog neretai paminėtos bendrovės yra registruotos tokiose užsienio valstybėse kaip Kipras, Malta, Gernsio sala, Kiurasao, Didžiosios Britanijos Mergelių salos ir pan.

Pažymėtina, jog STT Analitinės antikorupcinės žvalgybos valdyba nustatė, kad Lietuvoje veikiančių lošimų bendrovių vadovai, akcininkai ir (ar) naudos gavėjai - fiziniai asmenys - turi Estijos, Latvijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Vokietijos, Peru bei Rusijos Federacijos pilietybę, juridinių asmenų registracijos valstybės: Austrija, Gernsis, Latvija, Malta, Meno sala, Švedija, Estija. Taip pat nustatė, jog dalis lošimų organizatorių priklauso susijusių įmonių grupėms ir yra susiję per juridinių asmenų valdymą, vadovavimą/akcijų valdymą/naudos gavėjus: UAB „Nr. 1“ ir UAB „Nr. 16“; UAB „Nr. 3“ ir UAB „Nr. 6“; UAB „Nr. 5“ ir UAB „Nr. 8“; UAB „Nr. 7“ ir UAB „Nr. 9“; UAB „Nr. 10“ ir UAB „Nr. 15“; UAB „Nr. 12“ ir UAB „Nr. 13“.

reputacijos, jeigu nusikaltimai, už kuriuos jis buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn nėra sunkūs.

Nuo 2024-11-01 įsigalioję pakeitimai iš dalies išsprendė paminėtas problemas. Tačiau, kaip minėta, ALĮ nėra apibrėžta, kas yra *lošėjus aptarnaujantys asmenys* ir *pasitelkti lošimų veiklos leidime nurodomai lošimų organizavimo veiklai vykdyti ar konsultavimui dėl šios veiklos vykdymo asmenys*. Be to, nei ALĮ, nei kiti lošimų organizavimo tvarką reglamentuojantys teisės aktai nenumato ūkio subjektų, jau turinčių išduotą lošimų licenciją, atitikties nepriekaištingos reputacijos reikalavimui tikrinimo tvarkos (be kita ko, tikrinimo periodiškumo). Priežiūros tarnybos teigimu, nuvykus į lošimo vietą prašoma **tuo metu ten dirbančių darbuotojų** pateikti asmens dokumentus, kurių pagrindu tikrinama, ar lošėjus aptarnaujantis personalas atitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimus. Lošimo bendrovių akcininkai ir vadovybė tikrinami pagal Priežiūros tarnybai bendrovių anksčiau pateiktus duomenis, sugretinus su JADIS, JANGIS informacija, patikrinus ar nebuvo vykdyti akcininkų ar kitų asmenų pasikeitimai. „*Lošėjus aptarnaujantis personalas planinio patikrinimo metu tikrinamas pagal tai, kokie darbuotojai dirba fizinių patikrinimų metu*“.¹³ Taigi darytina išvada, kad nesant nustatytos atitikties ALĮ 11 straipsnio nuostatomis tikrinimo tvarkos, periodiškumo bei atsižvelgiant į Priežiūros tarnybos taikomos praktikos ypatumus, egzistuoja rizika, kad nebus užtikrintas minėtų nuostatų laikymasis.

Kaip minėta, nepriekaištingos reputacijos institutas aktualus vertinat, ar yra pagrindas atsisakyti išduoti licenciją arba sustabdyti turimos licencijos galiojimą, taigi, neatitinkant šio instituto reikalavimų, bendrovei gali kilti neigiamos teisinės pasekmės.

Apibendrinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad analizuojamu laikotarpiu galiojęs nepriekaištingos reputacijos reikalavimas buvo neišsamus, o asmenų kategorijos, kuriems jis taikomas, nėra aiškiai neapibrėžtos. Dėl anksčiau minėtų sąvokų neapibrėžtumo kyla rizika, kad nebus užtikrintas nepriekaištingos reputacijos reikalavimo laikymasis, t. y. nepagrįstai bus (ne)išduodamos licencijos arba (ne)stabdomas licencijos organizuoti lošimus galiojimas.

Pasiūlymai Finansų ministerijai:

Siekdami užtikrinti lošėjų teisėtų interesų apsaugą, lošimo bendrovių sąžiningos konkurencijos sąlygas bei teisinio reguliavimo aiškumą, siūlome keisti teisinį reguliavimą, detalizuojant, kokie asmenys laikytini *lošėjus aptarnaujančiam personalu* bei *pasitelktais lošimų veiklos leidime nurodomai lošimų organizavimo veiklai vykdyti ar konsultavimui dėl šios veiklos vykdymo asmenimis*.

¹³ Priežiūros tarnybos 2024-11-13 el. paštu pateiktas išaiškinimas.

Pasiūlymai Priežiūros tarnybai:

Siekdami sumažinti galimybę selektyviai taikyti reguliavimą bei užtikrinti lošimo rinkos dalyvių sąžiningos konkurencijos sąlygas, siūlome nustatyti vieningą nepriekaištingos reputacijos tikrinimo procedūrą, kuri būtų objektyvi, skaidri ir nepriklausoma nuo subjektyvių įstaigos sprendimų bei vykdoma nustatytu periodiškumu, kuris leistų laiku identifikuoti reikalavimo neatitinkančius subjektus.

3.2. Nereglamentuota lošimo reglamentų tvirtinimo ir keitimo tvarka.

Vadovaujantis ALĮ 8 ir 8¹ straipsnių nuostatomis, lošimus turi teisę organizuoti bendrovės, gavusios licencijas organizuoti lošimus ir nustatytus leidimus bei kai Priežiūros tarnyba patvirtina lošimo reglamentą. Taigi, lošimo reglamentą, jo pakeitimus ir papildymus tvirtina Priežiūros tarnyba (ALĮ 18 straipsnio 2 dalis)¹⁴. Remiantis Priežiūros tarnybos 2022 m. ir 2023 m. veiklos ataskaitų duomenimis, nurodytu laikotarpiu Priežiūros tarnyba patvirtino beveik 100 lošimo reglamentų, jų pakeitimų ar papildymų.¹⁵

Lošimo reglamentų tvirtinimas yra svarbus teisinis ir administracinis mechanizmas, užtikrinantis, kad lošimų organizatoriai laikytųsi teisės aktų reikalavimų, o lošimų taisyklės būtų skaidrios, vienodos ir apsaugotų lošėjus nuo galimų piktnaudžiavimų. Ši procedūra leidžia Priežiūros tarnybai kontroliuoti lošimų organizatorių veiklą, vertinti lošimų taisykles, techninius sprendimus ir užtikrinti, kad lošimo procesas atitiktų sąžiningo lošimo principus. Atsižvelgiant į tai, kad teisės aktai leidžia lošimus organizuoti tik gavus licencijas (leidimus) ir patvirtinus lošimo reglamentą, reglamento tvirtinimas yra esminė sąlyga pradėti (o vėliau – plėtoti) lošimų veiklą.

Vis dėl to, teisės aktuose nėra detalios reglamentuota lošimo reglamentų tvirtinimo procedūra (reglamentų pateikimo būdas, administracinis patikrinimas (ar pateikti visi reikalingi dokumentai, termino trūkumų pašalinimui nustatymas) nagrinėjimo procedūros terminas, vertinimą atliekantys subjektai, atsisakymo patvirtinti lošimo reglamentą pagrindai ar kt. nuostatos), todėl kyla korupcijos ir teisinio neapibrėžtumo rizikos. Taip pat teisės aktuose nereglamentuota, kokių veiksmų turi imtis Priežiūros tarnyba (ir lošimų organizatorius) tuo atveju, kai jau patvirtinto lošimo reglamento

¹⁴ Už lošimo organizavimo reglamento patvirtinimą mokama 1063 Eur dydžio valstybės rinkliava, už lošimų organizavimo reglamento pakeitimų ir (ar) papildymų patvirtinimą mokama 679 Eur dydžio valstybės rinkliava, vadovaujantis Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-12-15 nutarimu Nr. 1458 (nuo 2025-01-01 galiojanti redakcija).

¹⁵ 2022 metais Priežiūros tarnybos direktoriaus 2022-09-08 ir 2022-10-27 įsakymais atsisakyta tvirtinti vienos lošimo bendrovės lošimo reglamento pakeitimus ir papildytus, atsižvelgiant į tai, kad pateikti tvirtinti pakeitimai ir papildymai prieštarauja ALĮ nustatytam teisiniam reglamentavimui ir Nuotolinio lošimo sutarčiai bei pažeidžia lošėjų interesus.

nuostatos prieštarauja ALĮ ar kitų teisės aktų reikalavimams, pavyzdžiui, pasikeitus teisiniam reguliavimui¹⁶.

Priežiūros tarnybos direktoriaus įsakymais reglamentuotos lošimų organizavimo reglamento rengimo metodinės rekomendacijos,¹⁷ nustatančios lošimo bendrovėms rekomendacinio pobūdžio reikalavimus reglamentų formai, struktūrai ir turiniui, bei dokumentų, kurių reikia leidimams gauti ir lošimų organizavimo reglamentams tvirtinti, pateikimo rekomendacijos.¹⁸ Lošimų priežiūros tarnybos metodinės rekomendacijos yra naudinga gairė lošimų organizatoriams, tačiau jos negali pakeisti aiškaus ir privalomo lošimo reglamentų tvirtinimo teisinio reglamentavimo. Minėtos rekomendacijos yra skirtos padėti lošimų organizatoriams tinkamai įgyvendinti ALĮ nuostatas rengiant reglamentus, tačiau šios rekomendacijos nėra privalomos¹⁹, tad nėra pakankamu lošimo reglamentų tvirtinimo procedūros reglamentavimu. Nėra aiškaus termino, per kiek laiko turi būti priimtas sprendimas dėl reglamento tvirtinimo, taip lošimų organizatoriams apsunkinama teisė skųsti sprendimą dėl reglamento tvirtinimo vilkinimo, nėra procedūrinių standartų – kokie tikslūs kriterijai taikomi reglamentui įvertinti, kaip vyksta vertinimas, kokie gali būti papildomi Priežiūros tarnybos reikalavimai – visa tai palikta diskreciniam sprendimui.

Priežiūros tarnyba sutinka, kad siekiant aiškaus praktinio vertinimo, įstatyme turėtų būti detalai reglamentuota, kokios sudėtinės dalys privalo sudaryti reglamento bendrąją dalį, kokiais kriterijais Priežiūros tarnyba turėtų vadovautis vertindama reglamento lošimų taisyklių aprašymus. Reglamentų bendrosios dalies, jų pakeitimų, papildymų derinimas, pasak Priežiūros tarnybos, įprastai trunka iki 20 darbo dienų. Pradinėje stadijoje įprastai lošimų organizatoriai pateikia derinti reglamentų projektus neoficialiai, t. y., el. paštu. Derinimo stadijoje Priežiūros tarnybos specialistai įvertina pateiktus reglamentų projektus, pateikia turimus pastebėjimus, esant poreikiui organizuojami susitikimai su lošimų organizatorių atstovais rūpimiems klausimams aptarti. Galutinius reglamentų projektus lošimų organizatoriai tvirtinimui teikia oficialiai kartu su prašymu. Remdamasi VAĮ nuostatomis, Priežiūros tarnyba sprendimą patvirtinti ar atsisakyti patvirtinti reglamentą / jo pakeitimus, papildymus turi priimti ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo dienos.

Priežiūros tarnyba pažymi, kad reglamentų analizei skiriamas laikas priklauso nuo lošimo rūšies. Praktikoje didžiąją dalį lošimų organizatorių teikiamų reglamentų papildymų sudaro lošimų

¹⁶ Praktikoje tokia situacija susidarė ALĮ įtvirtinus nuostatas, draudžiančias skatinti dalyvauti lošimuose, kurioms prieštaravo lošimo reglamentų nuostatos, susijusios su bandomųjų lošimų, akcijų, nuolaidų, dovanų suteikimu. Priežiūros tarnyba vienašališkai panaikinti ar pakeisti jau patvirtintų reglamentų nuostatų negali, taip pat negali įpareigoti tai padaryti lošimo bendrovės.

¹⁷ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/65734ae0127f11e6b704f5e472e4aa2a/asr>; <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/608bb8a0c53911ec8d9390588bf2de65>.

¹⁸ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ffc19820ebdd11ecb2618cb58b54cd29>.

¹⁹ Visuotinis privalomumas – vienas iš svarbiausių norminio administracinio akto požymių, kuris tiesiogiai siejamas su akta priėmusiam subjektui suteiktais viešojo administravimo įgaliojimais, sudarančiais prielaidas priimamais aktais išreikšti valstybės valią ir nustatyti teisės normas, privalomas neapibrėžtam asmenų ratui (*LVAT 2011-04-22 nutartis administracinėje byloje Nr. A556–960/2011*).

taisyklės, kurios yra aprašomos reglamento specialiojoje dalyje. Lažybų, totalizatoriaus, stalo lošimų, nuotolinių lažybų ir nuotolinio totalizatoriaus (nesertifikuojamų lošimų) reglamentų vertinimas sudėtingiausias, užima daugiausia laiko ir reikalauja žinių, aiškių vertinimo kriterijų, nes jų turinys sudėtingas, bendrovės taisyklės gali dėstyti įvairiai. Siekdama tinkamai įvertinti lošimų automatų ir nuotolinio lošimo įrenginių lošimų taisyklės, Priežiūros tarnyba atsižvelgia į lošimų gamintojų originalius taisyklių aprašymus, lošimų sertifikatus, lošimų demonstracines versijas. Lošimų taisyklių vertinimo trukmė labiausiai priklauso nuo teikiamų lošimų taisyklių kiekio. Paprastai praktikoje nepriklausomai nuo lošimo rūšies pateikto reglamento specialiosios dalies projekto derinimo procesas trunka bent keletą savaičių, didesnių apimčių reglamentų projektai derinami iki kelių mėnesių. Turinio prasme, lošimų automatų (A ir B kategorijos) ir nuotolinio lošimo įrenginių taisyklės yra paprasčiausios, nes jos pateikiamos tvirtinti, kai laboratorija jas jau būna įvertinusi ir išdavusi sertifikatą. Tačiau šių reglamentų apimtis pasižymi itin dideliais kiekiais, vienos bendrovės lošimo reglamento apimtis gali siekti virš 1 000 lapų. Esama reglamento pakeitimų, kurių apimtis siekia daugiau nei 400 lapų²⁰. Priežiūros tarnybos svetainėje viešinami lošimo bendrovių reglamentai ir jų šimtų puslapių apimties pakeitimai, papildymai (ypatingai nuotolinių lošimų, įvardinti kaip „priedai“) pateikiami be suvestinių redakcijų, todėl apsunkina galimybę lošėjams nesudėtingai rasti rūpimo lošimo taisyklės ir (ar) remtis jomis ginant savo pažeistas teises.

3 pav. Vienos lošimų bendrovės nuotolinio lošimo reglamentai ir jų pakeitimai

The screenshot shows the website of the Lithuanian Gambling Supervision Authority (Priežiūros tarnyba). The page title is "4. UAB „Laimz“ žirgų totalizatoriaus reglamentas". Below the title, there is a list of regulations and amendments, including "5. „Lošimų strateginė grupė“, UAB žirgų totalizatoriaus reglamentas". The main content area is titled "Nuotoliniai lošimai:" and contains a long list of regulations and amendments, such as "1. UAB „Top Sport“ reglamentas 2018-08-23 DI-421, (Bendroji dalis ir Priedo Nr. 2 papildymas 2018-11-29 DI-650) (Priedo Nr. 2 papildymas 2019-01-31 DIE-42) (Priedo Nr. 2 papildymas 2019-03-21 DIE-148) (Priedo Nr. 2 papildymas 2019-04-30 DIE-232) (Priedo Nr. 2 papildymas 2019-06-07 DIE-337) (Priedo Nr. 2 papildymas 2019-09-12 DIE-526) (Priedo Nr. 2 papildymas 2019-09-26 DIE-558) (Bendrosios dalies pakeitimas 2019-10-10 DIE-584) (Priedo Nr. 2 papildymas 2019-10-17 DIE-588) (Priedo Nr. 2 papildymas 2019-11-22 DIE-649) (Priedo Nr. 2 papildymas 2020-01-16 DIE-32) (Priedo Nr. 2 papildymas 2020-04-09 DIE-217) (Priedo Nr. 2 papildymas 2020-06-11 DIE-440) (Bendroji dalis ir Priedo Nr. 2 papildymas 2020-07-09 DIE-506) (Priedo Nr. 2 papildymas 2020-08-07 DIE-558) (Bendrosios dalies pakeitimas 2020-08-13 DIE-568) (Priedo Nr. 2 papildymas 2020-10-29 DIE-807) (Priedo Nr. 2 papildymas 2020-12-09 DIE-899) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-02-11 DIE-63) (Priedo Nr. 3 pakeitimas 2021-02-11 DIE-63) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-02-25 DIE-84) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-03-10 DIE-108) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-04-01 DIE-152) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-04-22 DIE-217) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-06-17 DIE-391) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-07-01 DIE-424) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-07-29 DIE-491) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-08-19 DIE-527) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-09-30 DIE-621) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-10-14 DIE-666) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-10-28 DIE-712) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-12-02 DIE-796) (Priedo Nr. 3 papildymas 2021-12-02 DIE-796) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-12-16 DIE-816) (Priedo Nr. 2 papildymas 2021-12-23 DIE-826) (Priedo Nr. 2 papildymas 2022-02-03 DIE-52) (Priedo Nr. 2 papildymas 2022-02-24 DIE-110) (Taisyklių Priedo Nr. 2 papildymas 2022-03-24 DIE-172) (Priedo Nr. 2 papildymas 2022-05-12 DIE-303) (Priedo Nr. 2 papildymas 2022-06-02 DIE-380) (Priedo Nr. 3 papildymas 2022-07-14 DIE-471) (Bendrosios dalies pakeitimas 2022-09-22 DIE-592) (Priedo Nr. 2 papildymas 2022-09-22 DIE-592) (Priedo Nr. 2 papildymas 2022-10-13 DIE-638) (Priedo Nr. 2 papildymas 2022-12-15 DIE-935) (Bendrosios dalies pakeitimas ir priedas Nr. 4 2023-01-19 DIE-32) (Priedo Nr. 2 papildymas 2023-01-19 DIE-32) (Priedo Nr. 3 papildymas 2023-01-19 DIE-32) (Priedo Nr. 1 Priedėlio Nr. 2 pakeitimas ir papildymas 2023-04-27 DIE-243) (Priedo Nr. 2 papildymas 2023-04-27 DIE-243) (Priedo Nr. 2 papildymas 2023-06-01 DIE-310) (Priedo Nr. 3 papildymas 2023-06-01 DIE-310) (Priedo Nr. 2 papildymas 2023-09-07 DIE-435) (Priedo Nr. 3 pakeitimas ir papildymas 2023-09-07 DIE-435) (Priedo Nr. 2 papildymas 2023-09-27 DIE-465) (Priedo Nr. 3 papildymas 2023-09-27 DIE-465) (Bendrosios dalies ir priedo Nr. 2 papildymas 2024-01-04 DIE-1) (Priedo Nr. 2 pakeitimai ir papildymas 2024-02-22 DIE-110) (Priedo Nr. 2 pakeitimai ir papildymas 2024-06-27 DIE-333) (Priedo Nr. 3 papildymas 2024-07-18 DIE-404) (Priedo Nr. 2 pakeitimai ir papildymas 2024-09-12 DIE-484) (Priedo Nr. 2 papildymas 2024-12-12 DIE-659) (Priedo Nr. 3 papildymas ir pakeitimas 2024-12-12 DIE-659) (Priedo Nr. 2 papildymas 2025-02-20 DIE-53)

Priežiūros tarnybos nuomone, atsižvelgiant į esamą administracinę našta tiek jai, tiek lošimo organizatoriams, svarstytinas poreikis keisti ALĮ 18 straipsnio 1 dalį, atsisakant reikalavimo A ir B kategorijos lošimo automatais (nuotolinio ir antžeminio lošimo įrenginiais) ir nuotolinio stalo lošimo įrenginiais organizuojamų lošimų taisyklės tvirtinti lošimo organizavimo reglamentuose. Priežiūros

²⁰ Prieiga internete: <https://lpt.lrv.lt/uploads/lpt/documents/files/papildymas%2011.pdf>.

tarnybos teigimu, tikslinga vykdyti nurodytais įrenginiais organizuojamų lošimo taisyklių *ex post* kontrolę, atsakomybę dėl taisyklių tinkamumo perkeliant lošimų organizatoriui. Toks pakeitimas mažintų našta ūkio subjektams, sutrumpintų lošimų organizavimo reglamentų pakeitimų ir papildymų patvirtinimo laiką. Pažymėtina ir tai, kad lošimo organizatoriai yra suinteresuoti skelbti ir aiškiai bei suprantamai pateikti lošimo taisykles, o Priežiūros tarnybos išankstinė tokių taisyklių kontrolė yra perteklinė, kadangi lošimų organizatoriai lošimų taisykles paprastai apsirašo remdamiesi lošimų gamintojų parengtais originaliais lošimų taisyklių aprašymais, taip pat lošimų įrenginiai, kuriuose yra įdiegti lošimai, yra sertifikuojami akredituotų laboratorijų. Pasak Priežiūros tarnybos, reikalavimas teikti tvirtinti lošimų organizavimo reglamentus ir toliau būtų taikomas lažybų, totalizatoriaus, bingo, antžeminių stalo lošimų, nuotolinių lažybų ir nuotolinio totalizatoriaus taisyklėms. Taip pat priežiūros institucija pažymėjo, kad 2023 m. buvo inicijuoti ALĮ 18 straipsnio pakeitimai²¹, siūlant daugiapakopę reglamentų tvirtinimo tvarką, t. y. reglamentuojant bendrąsias lošimo reglamento nuostatas, kurias nustato Priežiūros tarnyba ir specialiąsias reglamento nuostatas (nuotolinių lošimų automatais, stalo lošimų taisykles), kurias parengtų ir tvirtintų pats lošimų organizatorius.

Apibendrinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nereglamentuota lošimo reglamentų tvirtinimo ir keitimo tvarka kelia subjektyvaus vertinimo, procedūros vilkinimo riziką ir pasižymi didele administracine našta tiek Priežiūros tarnybai, tiek ūkio subjektams. Atsižvelgiant į tai, būtina teisės aktuose reglamentuoti lošimo reglamentų tvirtinimo procedūrą, nustatant aiškų vertinimo kriterijų sąrašą, konkrečius terminus, pagrindus, kada reglamentas gali būti netvirtinamas, reglamentų keitimo tvarką²², taip užkertant kelią šalių piktnaudžiavimo rizikoms. Taip būtų sudarytos sąlygos eliminuoti galimą Priežiūros tarnybos diskreciją ir užtikrinti didesnę teikiamos administracinės paslaugos skaidrumą.

Pasiūlymai Finansų ministerijai ir Priežiūros tarnybai:

Siekdami didinti lošimo reglamentų tvirtinimo procedūros skaidrumą, siūlome teisės aktuose nustatyti jos tvarką (esmines sąlygas, etapus, terminus ir kt. svarbias nuostatas) tokiu būdu, kad būtų užkirstas kelias subjektyviam vertinimui, procedūros vilkinimui ir kartu būtų sumažinta administracinė našta Priežiūros tarnybai ir ūkio subjektams.

²¹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/f5074490100111ee9ac6bb8cb9c06455?positionInSearchResults=155&searchModelUUID=9ca5f3ce-0fe4-4212-89c9-e690264389fa>.

²² Arba nuostatą, kad teisės aktams prieštaraujančios lošimo reglamento nuostatos negalioja.

3.3. Poįstatyminiuose teisės aktuose reglamentuojamos Azartinių lošimų įstatyme nenumatytos lošimų rūšys.

Dėl teisinio reguliavimo trūkumų

ALĮ 3 straipsnyje reglamentuotos lošimų rūšys. Azartinius lošimus galima suskirstyti į dvi pagrindines grupes: antžeminius ir nuotolinius (virtualius arba angl. *online gambling*). Nuotoliniai lošimai šiuo metu visame pasaulyje auga ypač greitai (palyginus su antžeminiais, kurių paklausa nyksta) dėl didelio prieinamumo, patrauklumo, lošimo greičio, investicijų į reklamą apimčių ir kt.²³

Nuotoliniai lošimai ne vienerius metus yra populiariausia²⁴ ir daugiausiai pajamų generuojanti lošimų rūšis. Vadovaujantis ALĮ 3 straipsnio 6 dalimi, nuotolinis lošimas - lošimas, kuriame lošėjų statymai priimami ir laimėjimai išmokami naudojantis ryšio priemonėmis. Nuotoliniams lošimams priskiriami ir lošimai internetu. ALĮ pateiktos visų antžeminių lošimų rūšys ir jų apibrėžimai, o nuotolinio lošimo rūšys nėra atskirai apibrėžtos, tačiau ALĮ 8¹ straipsnyje paminėti: nuotoliniai stalo lošimai, nuotoliniai lošimai automatu, nuotolinės lažybos, nuotolinis totalizatorius, įskaitant ir nuotolinį žirgų totalizatorių bei nuotoliniai bingo lošimai. Kitaip tariant, visos antžeminių lošimų rūšys virtualia forma yra siūlomos ir nuotoliniuose lošimuose.

Antikorupciniu požiūriu ypatingai neigiamai vertintina tai, kad nuotolinių lošimų rūšys yra išskirtos ir jų sąvokos paaiškintos ne įstatyme, o Reikalavimuose nuotolinio lošimo įrenginiams, patvirtintuose Priežiūros tarnybos direktoriaus 2015-11-16 įsakymu Nr. DI-678²⁵ (toliau – Reikalavimai nuotolinio lošimo įrenginiams), t. y., poįstatyminiame teisės akte, nesant tam teisinio, iš ALĮ kylančio, pagrindo (įpareigojimo). ALĮ įpareigoja Priežiūros tarnybą nustatyti reikalavimus nuotolinio lošimo įrenginiams, tačiau nesuteikia kompetencijų Priežiūros tarnybai nustatyti nuotolinio lošimo rūšis, jų apibrėžimus ar reglamentuoti ALĮ nenumatytas lošimų rūšis. Minėto Priežiūros tarnybos direktoriaus įsakymo 5 punkte iki 2020-07-02 buvo išvardintos šios nuotolinių lošimų, naudojant nuotolinio lošimo įrenginius, rūšys:

- ✓ Nuotolinės lažybos – lošimas nuotolinio lošimo įrenginiu, lažinantis dėl objektyviai neįvyksiančių (nuotolinio lošimo įrenginio sukurtų) šunų ir žirgų lenktynių.
- ✓ Nuotolinis bingo lošimas – lošimas nuotolinio lošimo įrenginiu, imituojant bingo lošimą.

²³ Nuotoliniai lošimai buvo įteisinti po kelerių metų neapibrėžtos padėties rinkoje, kai 2011 m. tuometinės Valstybinės lošimų priežiūros komisijos pirmininko įsakymais buvo patvirtinti trijų lažybų organizatorių nuotolinių lažybų reglamentai. Nors šie įsakymai nacionalinių teismų buvo pripažinti neteisėtais, tačiau trys lažybų bendrovės visą šį laiką (iki 2016-01-01) faktiškai organizavo nuotolines lažybas, susikūrė sau vartotojų bazę, teikė paslaugas ir taip įgijo konkurencinį pranašumą prieš kitus rinkos dalyvius. Prieiga internete: <https://www.losimai.eu/zalioji-knyga/i-losimai-globalios-industrijos-portretas-siandien/>.

²⁴ 2023 m. už dalyvavimą nuotoliniuose lošimuose įmokėta suma – beveik 2 milijardai eurų. Per 2024 m. – 2,65 milijardo eurų. Prieiga internete: <https://lpt.lrv.lt/lt/naujienos/azartiniu-losimu-ir-didziuju-loteriju-organizatoriu-2023-metu-veiklos-rezultatai/>; <https://lpt.lrv.lt/lt/naujienos/azartiniu-losimu-ir-didziuju-loteriju-organizatoriu-2024-metu-i-pusmecio-veiklos-rezultatai/>.

²⁵ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d9466c208dbb11e5a6f4e928c954d72b/asr>.

✓ Nuotolinis lošimas A kategorijos automatu – lošimas nuotolinio lošimo įrenginiu, imituojant lošimą A kategorijos automatu.

✓ Nuotolinis lošimas B kategorijos automatu – lošimas nuotolinio lošimo įrenginiu, imituojant lošimą B kategorijos automatu.

✓ Nuotolinis stalo lošimas – lošimas nuotolinio lošimo įrenginiu, imituojant stalo lošimą.

Iš Reikalavimuose nuotolinio lošimo įrenginiams pateiktų nuotolinio lošimo rūšių apibrėžimų darytina išvada, kad pastarieji nuo tų pačių rūšių antžeminių lošimų skiriasi dviem požymiais: pirma, lošimo rezultatą lemiantis įvykis yra sukuriamas nuotolinio lošimo įrenginio pagalba; antra, šių lošimų metu yra imituojami tos pačios rūšies antžeminiai lošimai.

Priežiūros tarnybos direktoriaus 2020-07-02 įsakymu Nr. DIE-496²⁶ (toliau – Įsakymas) pakeisti Reikalavimai nuotolinio lošimo įrenginiams, 5.6 papunktyje numatyta nuotolinio lošimo rūšis papildant *nuotoliniu stalo lošimu gyvai*. Pačiame įsakyme *nuotolinis stalo lošimas gyvai* apibrėžiamas kaip „lošimas nuotolinio lošimo įrenginiu, kuomet lošimo rezultatą lemiantis įvykis yra kuriamas realiu laiku krupjė ir tiesiogiai, naudojant nuotolinio lošimo ryšio priemones perduodamas lošėjams“. Šiuo įsakymu Priežiūros tarnybos iniciatyva poįstatyminiame teisės akte įtvirtinta nuotolinio lošimo rūšis, kurios samprata nėra atskleista ALĮ. Pateikiama lošimo rūšis yra tam tikra prasme *hibridinė*: įmokos priimamos bei laimėjimai išmokami, įvykio rezultatas kuriamas ir transliuojamas naudojantis nuotolinio lošimo įrenginiais, tačiau kaip ir antžeminiuose lošimuose, lošimas vyksta dalyvaujant krupjė ir eksploatuojant nuotolinius ir nenuotolinius lošimo įrenginius.

Po metų Priežiūros tarnybos direktoriaus 2021-07-21 įsakymu Nr. DIE-443²⁷ dar kartą pakeistas nuotolinio stalo lošimo gyvai apibrėžimas. „*Nuotolinis stalo lošimas gyvai* – stalo lošimas nuotolinio lošimo įrenginiu, kuomet lošimo rezultatą lemiantis įvykis yra kuriamas realiu laiku ir tiesiogiai, naudojant mechaninę, elektroninę, elektromechaninę įrangą ir (ar) atsitiktinių skaičių generatorių bei nuotolinio lošimo ryšio priemones perduodamas lošėjams.“ Apibrėžimo formuluotėje neliko krupjė, tačiau reikalavimų 55 punkto nuostata suformuluota taip: „Nuotolinis stalo lošimas gyvai privalo būti nepertraukiamai filmuojamas taip, kad vaizdo įrašė būtų aiškiai matyti vykstantis lošimas, krupjė atlikti veiksmai (jeigu lošimo rezultatą lemiantis įvykis yra kuriamas dalyvaujant krupjė) bei būtų galima nustatyti, ar lošimas vykdomas pagal patvirtintas taisykles.“ Vadinasi, krupjė gali dalyvauti kuriant lošimo rezultatą lemiantį įvykį *nuotolinio stalo lošimo gyvai* metu.

Stalo lošimai ir lošimai A kategorijos automatais gali būti organizuojami tik lošimo namuose (kazino) (ALĮ 12 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Patalpos, kuriose numatoma organizuoti stalo lošimus, turi atitikti ALĮ ir kitų teisės aktų reikalavimus bei turėti Priežiūros tarnybos išduotą leidimą atidaryti lošimo namus (kazino) ir (ar) organizuoti nuotolinius lošimus (ALĮ 21 straipsnis).

²⁶ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/261e6540bc3b11eab9d9cd0c85e0b745>.

²⁷ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a10ce7d0ea2111eb9f09e7df20500045>.

Kiekvienas lošimo įrenginys ir nuotolinio lošimo įrenginys turi turėti akredituotų įstaigų išduotą sertifikatą, patvirtinantį, kad lošimo įrenginiai atitinka ALĮ ir Priežiūros tarnybos nustatytus reikalavimus <...>. Nuotolinio lošimo įrenginiai ir programinė įranga, kuria apdorojama ryšio priemonėmis pateikta informacija, turi būti įdiegti Lietuvos Respublikoje arba kitoje valstybėje narėje. Draudžiama eksploatuoti neturinčius sertifikato ir nustatyta tvarka nepaženklintus lošimo įrenginius ir nuotolinio lošimo įrenginius. Lietuvos Respublikos teritorijoje draudžiama naudoti ALĮ nenumatytus elektroninius arba mechaninius prietaisus ir kitus įrenginius, forma ar turiniu panašius į lošimo įrenginius, nuotolinio lošimo įrenginius, išskyrus ALĮ nustatytas išimtis. Kiekvienas lošimo įrenginys, turintis sertifikatą, privalo būti paženklinamas specialiu ženklu Priežiūros tarnybos nustatyta tvarka (ALĮ 16 straipsnio 5, 5¹ ir 6 dalys) ir būti lošimo bendrovės nuosavybe (arba įsigijami išperkamosios nuomos (lizingo) būdu)(ALĮ 21 straipsnio 4 dalies 2 punktas).

Kai nuotolinis stalo lošimas organizuojamas išimtinai tik nuotolinio lošimo įrenginių pagalba, t. y. nedalyvaujant gyvai krupjė, nesant fizinės vietos, kurioje eksploatuojami lošimo stalai, kitaip tariant, nuotolinio lošimo įrenginiui tik *imituojant stalo lošimą*, kaip tai buvo anksčiau įtvirtinta Reikalavimuose nuotolinio lošimo įrenginiams (pirminiame įsakyme), šis lošimas, remiantis Priežiūros tarnybos pateiktais apibrėžimais, laikomas *nuotoliniu stalo lošimu*. Vadovaujantis Priežiūros tarnybos įtvirtinta *nuotolinio stalo lošimo gyvai* sąvoka, fiziškai toks lošimas vyksta ir lošimo rezultata lemiantis įvykis kuriamas tam tikroje fizinėje vietoje - patalpoje - realiu laiku dalyvaujant krupjė, kuris suka ruletę, dalina kortas ar mēto lošimo kauliukus, o lošėjas, esantis ne toje pačioje vietoje kaip lošimo organizatorius, nuotoliniu būdu atlieka statymus (sėkmės atveju, gauna laimėjimus) bei gyvai stebi transliuojamo lošimo eigą. Savo esme tai yra antžeminio stalo lošimo ir nuotolinio stalo lošimo samplaika. Atkreiptinas dėmesys, jog šiuo metu bemaž visos lošimo bendrovės organizuoja nuotolinius stalo lošimus gyvai, kurių metu fiziniai asmenys tiesioginės transliacijos metu fizinėse patalpose (studijose) suka ruletę arba ant lošimo stalo dalina kortas (mēto kauliukus), vaizdo įrašai, aktualūs lošėjų pretenzijų nagrinėjimui, yra daromi ir saugomi lošimo tiekėjų (kūrėjų). Įmonių, tiekiančių (kuriančių) tokius nuotolinius lošimus Lietuvoje sertifikuotoms lošimo bendrovėms, atžvilgiu Priežiūros tarnyba neturi jokių įgaliojimų, o teisės aktai nustato reikalavimus lošimo įrenginiams (taip pat stalams), eksploatuojamiems tik Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Korupcijos rizikos analizės metu Priežiūros tarnybos paprašyta raštu atsakyti į pateiktus klausimus:

- Ar asmenys mėtantys kauliukus, sukantys ruletę bei dalinantys kortas yra lošėjus aptarnaujantis personalas? Pateiktas atsakymas: *Taip, jei tai daroma fizinėje lošimų organizavimo vietoje lošimų namuose (kazino), tačiau jei kalbama apie nuotolinius lošimus gyvai („live dealer“), tuomet lošimo „vedėjas“ (krupjė) nėra laikomas lošėjus aptarnaujančiu personalu. Nuotolinio*

lošimo gyvai krupjė nėra laikomas lošėjus aptarnaujančiu personalo, jo ir lošimų organizatoriaus darbo santykiai nesieja. Nuotolinis lošimas gyvai yra lošimų kūrėjų sukurtas produktas, kurį įsigyja ir eksploatuoja lošimų organizatorius.“.

- Ar tokia vieta laikoma lošimų (stalo lošimų) organizavimo vieta ir lošimų organizatoriui turi būti išduotas ALĮ 21 straipsnyje numatytas leidimas, o lošimo įrenginiai (lošimo stalai) turi būti patikrinti ir įregistruoti (pažymėti)? Atsakymas: *„Stalo lošimai gali būti organizuojami tik lošimo namuose (kazino). Jei prie nurodytų stalų filmuojami nuotoliniai lošimai gyvai („live dealer“ lošimai), tuomet jų buvimo vietai leidimo atidaryti lošimo namus (kazino) nereikia, tokie lošimo stalai nėra registruojami Lietuvos lošimo įrenginių registre, netgi nėra laikomi lošimo stalais ALĮ prasme. Nuotoliniai stalo lošimai gyvai („Live dealer“ lošimai) organizuojami vadovaujantis ALĮ 16 straipsnio bei Reikalavimų nuotolinio lošimo įrenginiams nuostatomis. Nuotolinių lošimų taip pat ir nuotolinių lošimų gyvai („live dealer“) organizavimo vieta laikoma lošimų organizatoriaus interneto svetainė, o ne fizinė stalo, prie kurio filmuojami „live dealer“ lošimai, buvimo vieta“.*

- Ar nuotolinis stalo lošimas turėtų būti suprantamas kaip (animuota) stalo lošimo imitacija, kai įvykį kuria išimtinai nuotolinio ryšio įrenginys, įvykio rezultato kūrime nedalyvaujant fiziniams asmenims (krupjė) ir realiai nenaudojant tikrų lošimo stalų, rulečių, kortų ar kauliukų? Atsakymas: *„Taip, nuotoliniame stalo lošime visais atvejais įvykiai yra sukurti nuotolinio lošimo įrenginio, įvykio rezultato nelemia fiziniai asmenys (krupjė) ir nėra naudojami tikri lošimo stalai, ruletės, kortos ar kauliukai“.*

- Kokie yra nuotolinio stalo lošimo ir nuotolinio stalo lošimo gyvai skirtumai? Atsakymas: *„Nuotolinio stalo lošime gyvai, priešingai nei nuotoliniame stalo lošime, lošimo rezultatą lemiantis įvykis yra kuriamas realiu laiku, taip pat nuotoliniame stalo lošime gyvai, priešingai nei nuotoliniame stalo lošime, įvykių rezultatus gali lemti fizinio asmens (krupje) atlikti veiksmai, naudojamos realios ruletės, kortos, kauliukai“.*

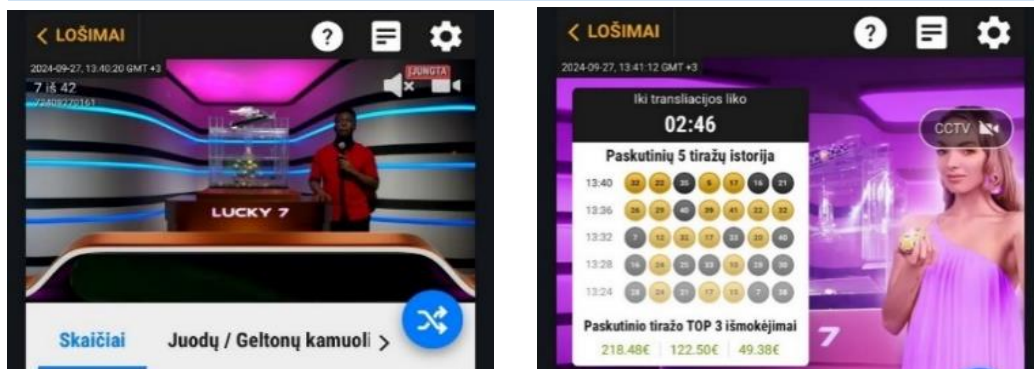
Apibendrinus galima daryti išvadą, kad ALĮ neišvardintos visos nuotolinio lošimo rūšys ir nėra pateikti jų apibrėžimai. To pasėkoje, Priežiūros tarnyba poįstatyminiuose teisės aktuose, naudodamasi turima plačia diskrecijos teise, nustato, keičia ir apibrėžia nuotolinio lošimo rūšis, kas antikorpuciniu požiūriu vertintina neigiamai ir gali kelti piktnaudžiavimo ir subjektyvių sprendimų rizikas.

Dėl praktinių netobulo teisinio reguliavimo aspektų

Pavyzdžiui, UAB „Nr. 5“ nuotolinio lošimo reglamente nurodoma, jog organizuojamos *Lažybos dėl SUPERLOTO 5 iš 36 ir SUPERLOTO 7 iš 42 loterijų*²⁸. Šių lažybų, bendrovės vadinamų „žaidimais“, tiekėjas - UAB „Nr. 15“. *Lažybų taisyklės ir realūs vaizdai pateikiami žemiau:*

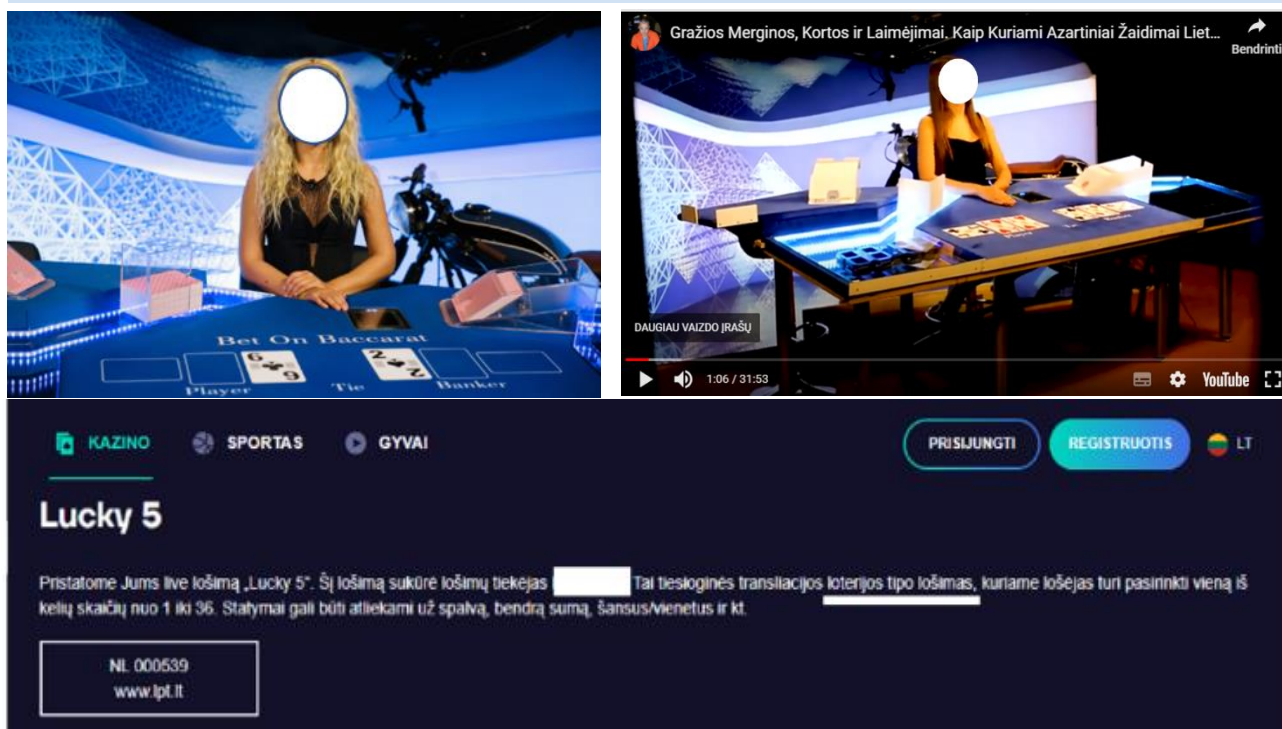
²⁸ Šio lošimo priskyrimas lošimams, o ne loterijoms kelia abejonių. Vadovaujantis Loterijų įstatymo 2 straipsnio 18 dalimi, **Tiražinė loterija** – loterija, kurioje dalyvaujama loterijos biliete pasirinkus skaičius ir (ar) kitus ženklus arba

4 pav. UAB „Nr. 5“ *Lažybos dėl SUPERLOTO 5 iš 36 ir SUPERLOTO 7 iš 42 loterijų*

UAB „Nr. 15“ yra viena pagrindinių, tačiau ne vienintelė *nuotolinių stalo lošimų gyvai* „kūrėjų/tiekėjų“. Žemiau pateikiamos ekrano nuotraukos, kuriose užfiksuota Lietuvoje veikiančių lošimo bendrovių interneto svetainėse esanti nuotolinių lošimų pasiūla bei UAB „Nr. 15“ patalpose vykdoma veikla.

5 pav. Nuotolinių lošimų pasiūla ir *nuotolinių stalo lošimų gyvai* kūrimo užkulisiai

pasirinkus loterijos bilietą su iš anksto išspausdintais skaičiais ir (ar) kitais ženklais ir kurios laimėjimą ir jo dydį lemia loterijos bilieto kaina bei sutapęs žaidėjo pasirinktų arba iš anksto išspausdintų ir tiražo metu iškritusių skaičių ir (ar) kitų ženklų skaičius. Loterijos bilietus galima platinti: <..> interneto ryšiu – kai loterijoje dalyvauti reikalinga informacija į loterijos kompiuterinės sistemos duomenų bazę perduodama per interneto ryšį ir loterijos kompiuterinės sistemos duomenų bazėje yra fiksuojamas įrašas, patvirtinantis žaidėjo dalyvavimą loterijoje (5 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Interneto ryšiu platinamų loterijos bilietų laimėjimai pervedami į žaidėjo paskyros sąskaitą arba žaidėjo prašymu į žaidėjo nurodytą jam priklausančią mokėjimo sąskaitą (22 straipsnio 5 dalis). Loterijų organizatoriaus duomenų bazėje registruojama viena žaidėjo paskyros sąskaita, kurioje į apskaitą traukiamos žaidėjo iš anksto įmokėtos interneto ryšiu platinamiems loterijos bilietams įsigyti skirtos pinigų sumos ir žaidėjui išmokami laimėjimai (34 straipsnio 1 ir 2 dalys).

Peržiūrėjus kelių licencijuotų lietuviškų bendrovių lošimų pasiūlą, kyla pagrįstų abejonų dėl atskirų nuotolinių lošimų priskyrimo konkrečiai nuotolinių lošimų rūšiai²⁹. Dabartinė nuotolinių lošimų pasiūla gausi, o organizuojami lošimai turi tiek lošimų, tiek loterijų elementų (ridenami kamuoliukai, sukami *laimės ratai*, žr. 5 pav.), stalo lošimai turi lažybų elementų ir pan. Antikorupciniu požiūriu neigiamai vertintina tokia praktika, kai nesikeičiant ALĮ nustatytų lošimo rūšių apibrėžimams (sampratai), priežiūros institucijos iniciatyva formuojamas ir, galimai plečiamai, aiškinamas konkretaus lošimo turinys.

Kokiai lošimo rūšiai priskirtinas lošimas, jeigu jis neatitinka visų konkrečiai lošimo rūšiai nustatytų požymių arba atitinka kelioms lošimo rūšims nustatytus požymius, nustatoma išnagrinėjus ir įvertinus lošimo bendrovės pateiktą informaciją apie lošimą (lošimo aprašymas, požymiai ir esmė, lošimo įrenginio, kuriame yra instaliuoti lošimai, sertifikatas, lošimo bandomoji versija). Vertinant, kokiai lošimo rūšiai priskirtinas minėtas lošimas, vadovaujamesi azartinius lošimus reglamentuojančiais teisės aktais: ALĮ, Reikalavimais nuotolinio lošimo įrenginiams, Reikalavimais lošimų įrenginiams bei lošimų stalams, Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2003-10-03 nutarimu Nr. N-182 „Dėl lošimo priskyrimo lošimo A kategorijos automatu rūšiai“, Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2005-07-01 nutarimu Nr. N-121 „Dėl lošimo priskyrimo lošimo B kategorijos automatu rūšiai“, Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2005-03-04 nutarimu Nr. N-39 „Dėl lošimo priskyrimo stalo lošimo – ruletės – rūšiai“.³⁰ Įvertinus Priežiūros tarnybos rašte nurodytus Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nutarimus, konstatuotina, jog paminėti nutarimai nemotyvuoti, t. y. stokoja teisinio ir faktinio pagrindo (motyvų), leidžiančių įvertinti tokio nutarimo

²⁹ Pavyzdžiui UAB „Nr. 1“ nuotolinių stalo lošimų pasiūloje yra tokie lošimai kaip „Mega ratas“ („Mega wheel“): lošime yra didelis, vertikaliai pritvirtintas ratas, padalintas į 54 spalvotus segmentus, kuriuose išdėstyti skirtingi skaičiai (simboliai): 1, 2, 5, 8, 10, 15, 20, 30 ir 40. Kiekvienas skaičius nurodo atitinkamą išmoką. Primitina, jog ALĮ 3 straipsnio 3 dalyje yra numatyti tik šie stalo lošimai: 1) ruletė – kai lošiama spėjant, kurioje vietoje sustos rutuliukas, numestas ant besisukančio rato; laimėjimo dydis priklauso nuo visos užstatytos sumos ir iš anksto nustatytos laimėjimo proporcijos; 2) kortų arba kauliukų lošimas – kai laimėtojas ir laimėjimo dydis nustatomas pagal iškritusių kortų simbolius arba kauliukų akių skaičių. ALĮ pateiktas ruletės apibrėžimas nesikeitė nuo jo priėmimo. ALĮ 3 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad rutuliukas yra metamas ant besisukančio rato, taip pat ruletę sudaro ALĮ 12 straipsnio 5 dalyje nurodytas ruletės stalas. Iš ALĮ pateikto ruletės apibrėžimo ir jos priskyrimo stalo lošimams galima būtų teigti, kad ruletės ratas yra horizontalus.

³⁰ Priežiūros tarnybos 2024-06-27 raštas Nr. 4-01-5369 „Dėl informacijos pateikimo“.

pagrįstumą. Priežiūros tarnybos rašte nurodyti teisės aktai nenustato sprendimo, kokiai lošimo rūšiai priskirti lošimą, jeigu jis neatitinka visų konkrečiai lošimo rūšiai nustatytų požymių arba atitinka kelioms lošimo rūšims būdingus požymius, priėmimo tvarkos: sprendimo priėmimo procedūros inicijavimo, sprendimo priėmimo terminų, sprendimo priėmimo dalyvaujančių subjektų ir kt. Antikorupciniu požiūriu *per se* (lot. savaime, pats vienas) ydingas tokio įgaliojimo suteikimas Priežiūros tarnybai, kadangi visos lošimų rūšys bei jų požymiai turi būti reglamentuoti tik įstatyme, tad lošimo bendrovėms norint lošimo rinkai tiekti inovatyvius produktus, kurie nebeatitiktų ALĮ nustatytų lošimo rūšių apibrėžimų, keistinas pirmiausia teisinis reguliavimas (ALĮ) – įvedant naują lošimo rūšį su jos požymių apibūdinimu ir nustatant jai taikomus reikalavimus, nepaliekant plačios diskrecijos Priežiūros tarnybai selektyviai vertinti ir siūlomus naujus lošimus priskirti lošimams, kurie reglamentuoti ALĮ. Priežiūros tarnybos Konsultacijoje dėl veiklos priskyrimo azartiniam lošimams, loterijoms arba žaidimams³¹ nurodomas, bemaž, vienintelis skirtumas: „*Žaidžiant loterijose galima laimėti tiek piniginius, tiek daiktinius prizus ar neatlyginamas paslaugas, tuo tarpu lošiant azartinius lošimus galimi tik piniginiai laimėjimai*“. Neaišku, kam priskirti žaidimą (loterijoms ar lošimams) tuo atveju, kai laimėti siūloma tik piniginius laimėjimus.

Apibendrinus, darytina išvada, kad ALĮ nedetalizuotos visos nuotolinio lošimo rūšys. Dėl šios spragos Priežiūros tarnyba poįstatyminiuose teisės aktuose savarankiškai nustato, keičia ir aiškina nuotolinio lošimo rūšis, įskaitant tokias, kurios ALĮ apskritai nenurodytos (*nuotoliniai stalo lošimai gyvai*). Reguliavimo spragos leidžia subjektyviai interpretuoti lošimų rūšis, kas gali lemti neskaidrų sprendimų priėmimą, lošimo bendrovių nevienodą traktavimą ar net protekcionizmo riziką. Nesant aiškios metodikos, kaip tam tikri lošimai turėtų būti priskirti konkrečiai lošimų rūšiai, lošimo bendrovių veiklos ir jų siūlomų lošimų vertinimas gali būti subjektyvus ir nepakankamai pagrįstas.

Pasiūlymai Finansų ministerijai:

Siekdami skaidresnės, veiksmingesnės ir sąžiningesnės lošimų rinkos reguliavimo aplinkos bei tinkamos lošėjų teisių apsaugos, siūlome mažinti reguliavimo neapibrėžtumą, kuris sudaro sąlygas subjektyviam lošimų priskyrimui skirtingoms kategorijoms ir galimam rinkos dalyvių nelygiavertiškumui, išvardinant visas nuotolinio lošimo rūšis, pateikiant jų apibrėžimus ir požymius, leidžiančius objektyviai atskirti vienas lošimo rūšis nuo kitų.

³¹ Prieiga internete: <https://lpt.lrv.lt/lt/konsultacijos-ir-apklausoas/lpt-lrv-lt-konsultacijos/>.

3.4. Išduodami leidimai atidaryti lošimo namus (kazino) ar automatų saloną vietoms, kuriose draudžiama organizuoti šiuos lošimus.

Leidimų atidaryti automatų ar bingo salonus, lošimo namus (kazino) ir organizuoti nuotolinius lošimus išdavimo, pakeitimo ir papildymo bei panaikinimo tvarką reglamentuoja ALĮ 21-25 straipsniai, o Lažybų bei totalizatoriaus punktų steigimo tvarką nustato Priežiūros tarnyba. Leidimai atidaryti automatų ar bingo salonus, lošimo namus (kazino), leidimai steigti lažybų ir totalizatoriaus punktus, įskaitant žirgų totalizatoriaus punktus, galioja 5 metus nuo Priežiūros tarnybos sprendimo išduoti leidimą priėmimo dienos. Leidimo galiojimo terminą Priežiūros tarnyba gali pratęsti neribotą kartų skaičių. Priežiūros tarnybos sprendimai dėl nurodytų leidimų išdavimo ar jų galiojimo termino pratęsimo gali būti priimami tik bendrovei gavus savivaldybės tarybos sutikimą (ALĮ 24¹ straipsnio 1 ir 2 dalys).

ALĮ 2 straipsnio 5 ir 12 dalyse reglamentuotos automatų salono ir lažybų punkto sąvokos. **Automatų salonas** - vieta, kurioje pagal patvirtintą lošimo reglamentą organizuojami lošimai B kategorijos automatais. **Lažybų punktas** - vieta, kurioje priimamos lažybų lošėjų statomos sumos. Vadovaujantis ALĮ 12 straipsnio 1 dalies 1 punktu, lošimai B kategorijos automatais organizuojami tik automatų salonuose, kuriuose privalo būti įrengta ne mažiau kaip 10 lošimo automatų. ALĮ nedraudžia tose pačiose lošimų organizatoriaus patalpose organizuoti kelių rūšių lošimus, t. y. vienose patalpose atidaryti ar steigti kelias lošimų vietas: vadovaujantis minėto straipsnio 2 dalimi, lošimai B kategorijos automatais, bingas, lošimai A kategorijos automatais ir stalo lošimai, lažybos, totalizatorius gali būti organizuojami to paties lošimų organizatoriaus teisėtai valdomose tose pačiose patalpose, kurios nurodytos leidime atidaryti automatų, bingo saloną, lošimo namus (kazino), lažybų, totalizatoriaus punktą. Tačiau ALĮ 10 straipsnio („Lošimų organizavimo draudimai ir apribojimai“) 2 dalies 15 punkte nurodyta, kad draudžiama organizuoti lošimus šiose vietose: <...> parduotuvėse, išskyrus lažybų ir totalizatoriaus punktų steigimą prekybos centruose, kurie pagal savo paskirtį yra pritaikyti ne vien parduotuvių veiklai ir kuriuose pagal projektinį išplanavimą yra įrengtos atskiros patalpos.

Ši nuostata reiškia, kad azartiniai lošimai apskritai negali būti organizuojami įprastose parduotuvėse, tačiau leidžiama steigti lažybų ir totalizatoriaus punktus specialiai tam pritaikytuose prekybos centruose. Tokie prekybos centrai turi būti ne tik parduotuvės, bet ir vietos, kuriose vykdoma įvairi komercinė veikla, ir kuriose pagal išplanavimą yra įrengtos atskiros patalpos šiai veiklai. Pagrindiniai šios nuostatos aspektai:

- Bendras draudimas lošti parduotuvėse apsaugo nuo lošimų vykdymo įprastose prekybos vietose, kurios skirtos kasdieniams pirkimams ir kuriose, be kita ko, lankosi nepilnamečiai.

○ Išimtis taikoma prekybos centrams, kurie yra daugiafunkcinės erdvės, neapsiribojančios vien parduotuvėmis, ir šiose erdvėse gali būti įsteigtos atskiros patalpos, pritaikytos lažyboms ar totalizatoriui.

○ Patalpų atskyrimas užtikrina, kad lošimų veikla būtų izoliuota nuo kitų prekybos centro veiklų, o lošėjai negalėtų dalyvauti lažybose tiesiogiai pirkimo vietoje. Ši nuostata siekia subalansuoti lošimų veiklos reguliavimą, išlaikant tam tikrus apribojimus, bet suteikiant galimybę tam tikrose, specialiai pritaikytose vietose vykdyti lažybų ir totalizatoriaus veiklą.

Aiškinant lingvistiškai, ALI 10 straipsnio 2 dalies 15 punktą numato išimtį, kuria remiantis, prekybos centruose nedraudžiama steigti tik lažybų ir totalizatoriaus punktus, jeigu tenkinamos 2 anksčiau nurodytos sąlygos. Darytina išvada, kad išimties dėl automatų salono ar lošimo namų (kazino) atidarymo prekybos centre minėta norma nenumato.

Korupcijos rizikos analizės metu įvertinti viešai Priežiūros tarnybos interneto svetainėje skelbiami licencijų ir leidimų žurnalų duomenys. Taip pat stebėtojo teisėmis dalyvauta Priežiūros tarnybos valstybės tarnautojams atliekant nuotolinę UAB „Nr. 8“ patalpų, esančių (duomenys neskelbiami), apžiūrą dėl ketinamo atidaryti automatų salono ir tose pačios patalpose veikiančio lažybų punkto (dėl pasikeitusio patalpų plano). Patikrinus patalpų, kuriose planuojama atidaryti automatų saloną, adresą, nustatyta, jog minėtos patalpos yra prekybos centro viduje. Šią aplinkybę patvirtina minėtos lošimo bendrovės 2024-09-13 nuotolinės patalpų apžiūros vaizdo įrašas bei 2023-10-25 Lažybų ar totalizatoriaus patalpų patikrinimo klausimynas, kuris užpildytas 2023-10-25 nuotolinės patalpų apžiūros metu, kai bendrovė ketino steigti lažybų punktą³². Šio klausimyno I skyriaus 2 punkte įrašyta „patalpos prekybos centre“. Ties 6 punktu atliktas įrašas „užėiti į lažybų punktą bus naudojami du įėjimai“³³. Remiantis Priežiūros tarnybos leidimų atidaryti automatų salonus (ir juose organizuoti lošimus B kategorijos automatais) žurnale³⁴ pateiktais lošimo vietų adresais³⁵, patikrinus juos internetinės paieškos pagalba, nustatyta, kad leidimai atidaryti automatų salonus patalpose, kurios yra prekybos centre, išduoti, galimai, pažeidžiant ALI 10 straipsnio 2 dalies 15 punkto draudimą, lošimų vietoms, esančioms: Ateities g. 91, Vilniuje (PC „Mandarinai“), Ozo g. 25, Vilnius (PC „Akropolis“), Ukmergės g. 369-102, Vilnius (PC „BIG“), Justiniškių g. 91, Vilnius (PC „Justiniškės“), Veteranų g. 2-2, Visaginas (PC „Domino“), Taikos pr. 141-1, Klaipėda (PC

³² Iš vaizdo įrašo matyti, kad skirtingas lošimų vietas, esančias toje pačioje patalpoje, skiria tik permatomos stiklinės pertvaros.

³³ 2023-10-26 Priežiūros tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. DIE-513 išduotas leidimas steigti lažybų punktą, o 2024-09-19 Priežiūros tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. DIE-447 išduotas leidimas tose pačiose patalpose atidaryti automatų saloną.

³⁴ Prieiga internete: <https://lpt.lrv.lt/lt/losimu-organizatoriai/leidimu-zurnalas/losimai-b-kategorijos-automatais-2informacija-atnaujinta-2022-09-19>.

³⁵ Atkreiptinas dėmesys, jog lošimo vietų adresų rašymo praktika skirtinga, vienu atveju nurodomas tik pastatas, kitais - per brūkšnį nurodomos tame pastate esančios patalpos, kitais atvejais nėra net pastato numerio, pavyzdžiui, Dukstynos k., Ukmergės raj.

„BIG“), Ukmergės g. 308, Vilnius (PC „Domus Pro“), Šiaurės pr. 15-2, Klaipėda (PC „Luizė“), Taikos pr. 64-2, Klaipėda (PC „Arena“), Priegliaus g. 1-2, Vilnius (PC „Pupa“), Viršuliškių g. 42, Vilnius (PC „MADA“), Šaulių g. 37, Marijampolė (PC „Jotvingis“) ir daugybė kt. Remiantis leidimų atidaryti lošimo namus (kazino) žurnalo duomenimis³⁶, šie leidimai ne kartą buvo išduoti ir lošimo namams (kazino), esantiems prekybos centruose, pavyzdžiui: adresu Ozo g. 25, Vilnius (PC „Akropolis“)(dviem bendrovėms), Karaliaus Mindaugo pr. 49-4, Kaunas (PC „Akropolis“).

Atliekant analizę Priežiūros tarnybai užduotas klausimas: koku teisiniu pagrindu vadovaujantis išduodami leidimai atidaryti automatų salonus prekybos centro patalpose bei ar ši nuostata reiškia, kad prekybos centruose gali būti steigiami tik lažybų ar totalizatoriaus punktai, atitinkantys nuostatos reikalavimus? Ar patalpos turi turėti atskirą nuo kitų patalpų unikalų numerį? Priežiūros tarnyba 2024-10-01 el. laiške pateikė šį išaiškinimą: *„Priežiūros tarnybos vertinimu, ALĮ 10 straipsnio 2 dalies 15 punkte yra nustatyta išimtis, leidžianti prekybose centre organizuoti lošimus, numatyta tik lažybų ir totalizatoriaus punktams, todėl kitų rūšių lošimus organizuoti prekybos centruose draudžiama. Atsižvelgiant į tai, Priežiūros tarnybos vertinimu, leidimai atidaryti automatų salonus prekybos centro patalpose negali būti išduodami. Tuo pačiu pažymėtina, kad ALĮ neišskiria prekybos centro sąvokos apibrėžimo, ar kriterijų kuriais remiantis patalpos turi būti priskiriamos/nepriskiriamos prekybos centrui, taip pat ALĮ nenustatyta, jog visos lošimo patalpos turi turėti atskirą nuo kitų patalpų unikalų numerį. Sprendžiant leidimo išdavimo klausimą, kiekvienu atveju įvertinami tiek dokumentai, tiek faktinė situacija. Tame tarpe įvertinami Nekilnojamo turto registre nurodyti duomenys, t. y., ar patalpos pagrindinė naudojimo paskirtis ir pavadinimas neprieštarauja ALĮ 10 straipsnio 2 daliai, taip pat patikrinama, ar lošimų patalpos nėra vietose, kuriose draudžiama organizuoti lošimus, ar patalpos yra izoliuotos, turi atskirą įėjimą.“*

Priežiūros tarnyba sutinka, kad prekybos centruose leidžiama organizuoti tik lažybas ir (ar) totalizatorių, tačiau išduoda leidimus atidaryti automatų salonus ir atidaryti lošimo namus (kazino), teigdama, kad teisinis reglamentavimas aiškiai neapibrėžia, kas yra prekybos centras, kokios patalpos jam priskiriamos, ir ar jos turi turėti atskirą nuo kitų patalpų unikalų numerį. Pastarasis argumentas vertintinas kritiškai, kadangi, vadovaujantis Totalizatoriaus ir lažybų punktų steigimo tvarkos aprašo, patvirtinto Priežiūros tarnybos direktoriaus 2012-03-12 įsakymu Nr. DI-6 „Dėl Totalizatoriaus ir lažybų punktų steigimo tvarkos aprašo patvirtinimo“³⁷, 3 punktu, bendrovė, turinti licenciją organizuoti lošimus ir norinti steigti totalizatoriaus arba lažybų punktą, Priežiūros tarnybai pateikia prašymą, kuriame, be kita ko, nurodomas <...> pastato ir patalpų, kuriose prašoma leisti steigti totalizatoriaus ar lažybų punktą, adresas, unikalus numeris, patalpų indeksas, plotas, bendrovės

³⁶ Prieiga internete: <https://lpt.lrv.lt/lt/losimu-organizatoriai/leidimu-zurnalas/stalo-losimai-ir-losimai-a-kategorijos-automatais-1/>.

³⁷ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.6FEE391728AF/asr>.

vadovo arba jo įgalioto asmens, parengusio prašymą, pareigos, vardas ir pavardė, išvardijami pridedami dokumentai. Vadovaujantis Dokumentų, kurių reikia leidimams gauti ir lošimų organizavimo reglamentams tvirtinti, pateikimo rekomendacijų, patvirtintų Priežiūros tarnybos direktoriaus 2022-06-14 įsakymu Nr. DIE-402 „Dėl Dokumentų, kurių reikia leidimams gauti ir lošimų organizavimo reglamentams tvirtinti, pateikimo rekomendacijų patvirtinimo“³⁸, 7.6.4 papunkčiu, kartu su prašymu išduoti leidimą pateikiami šie ALĮ 21 straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodyti dokumentai ir informacija: <...> informacija apie lošimų organizavimo vietą: <...> aiškinamasis raštas, kuriame nurodomas lošimų organizavimo vietos adresas, unikalus pastato numeris, unikalus patalpos numeris, indeksai ir plotas, kuriuose bus organizuojami lošimai. Be to, Lietuvos Respublikos terminų banke pateiktas aprobuotas prekybos centro terminas: **prekybos centras** - pastatas, kurio visas bendrasis plotas, pusė bendrojo ploto ar didžiausia (palyginti su kiekviena kitai veiklai naudojamam ploto dalimi) bendrojo ploto dalis naudojama prekybai ir kurio patalpose dar vykdoma paslaugų, pramogų ar kita veikla.

Darytina išvada, kad Priežiūros tarnybos sprendimai išduoti leidimus atidaryti lošimo automatų salonus ir (ar) steigti lošimo namus (kazino) prekybos centruose, galimai, prieštarauja ALĮ 10 straipsnio 2 dalies 15 punktui, kuris nustato apribojimus lošimų organizavimo vietoms. Jais siekiama mažinti lošimų prieinamumą bei apsaugoti socialiai pažeidžiamas grupes, įskaitant nepilnamečius ar priklausomybių turinčius asmenis. Minėtų Priežiūros tarnybos sprendimų teisėtumo trūkumas kelia neformalių susitarimų ir galimo neskaidraus leidimų išdavimo riziką.

Pasiūlymai Finansų ministerijai:

Siekdami sumažinti galimų neformalių susitarimų tikimybę ir užtikrinti, kad leidimų atidaryti ir (ar) steigti lošimų organizavimo vietas prekybos centruose išdavimas vyktų skaidriai ir nepažeistų viešojo intereso, siūlome:

1. įvertinti, ar Priežiūros tarnybos sprendimai dėl leidimų steigti ir (ar) atidaryti lošimų vietas prekybos centruose atitinka ALĮ 10 straipsnio 2 dalies 15 punkto reikalavimus, ir apie vertinimo rezultatus bei priimtus sprendimus informuoti STT;

2. ALĮ aiškiai apibrėžti sąvokas „prekybos centras“ ir „pagal projektinį išplanavimą įrengtos atskiros patalpos“.

³⁸ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ffc19820ebdd11ecb2618cb58b54cd29>.

4. KORUPCIJOS RIZIKA LOŠIMŲ ORGANIZAVIMO PRIEŽIŪROS IR KONTROLĖS PROCESUOSE

Priežiūros tarnyba kartu su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis dalyvauja įgyvendinant valstybės politiką azartinių lošimų veiklos organizavimo srityje ir vykdo lošimų priežiūrą, kad būtų užtikrintas sąžiningas, skaidrus lošimų veiklos vykdymas, lošėjų teisių bei jų teisėtų interesų apsauga, taip pat priima azartinius lošimus organizuojančioms bendrovėms skirtus nurodymus, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (ar) teroristų finansavimui, prižiūri šių bendrovių veiklą, susijusią su pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimu, konsultuoja šias bendroves nurodymų įgyvendinimo klausimais. Ūkio subjektų planiniai ir neplaniniai patikrinimai atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu (toliau – VAI), ALĮ, PPTFPĮ, kitais norminiais teisės aktais, reglamentuojančiais azartinių lošimų organizavimo veiklos priežiūrą, ir Ūkio subjektų, organizuojančių azartinius lošimus, didžiąsias, mažąsias loterijas ir žaidimus žaidimo automatais patikrinimo taisyklėmis, patvirtintomis Priežiūros tarnybos direktoriaus 2020-10-28 įsakymu Nr. DIE-803 (Priežiūros tarnybos direktoriaus 2022-12-21 įsakymo Nr. DIE-950 redakcija) (toliau – Patikrinimo taisyklės)³⁹. Korupcijos rizikos analizės metu įvertinta, ar lošimo organizatorių priežiūra ir kontrolė vykdoma vadovaujantis VAI 30 straipsnyje numatytais principais ir ar poveikio priemonių taikymo procesas yra sąžiningas ir skaidrus.

4.1. Nepakankamai efektyvi ūkio subjektų priežiūra, tobulintini patikrinimų planavimo, inicijavimo ir atlikimo procesai.

VAI 30 straipsnyje įtvirtinti ūkio subjektų veiklos priežiūros principai: nediskriminavimo, planavimo, viešumo, metodinės pagalbos teikimo, funkcijų atskyrimo, minimalios ir proporcingos ūkio subjektų veiklos priežiūros naštos bei rizikos vertinimo. Pastarasis principas reiškia, kad ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių subjektų veiksmai pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu bei mastu. Į planinių patikrinimų planą Priežiūros tarnyba įtraukia ūkio subjektus, užsiimančius skirtingų rūšių licencijuojama veikla, kurie, atlikus ūkio subjektų veiklos rizikingumo vertinimą, tą pačią lošimų rūšį organizuojančių ūkio subjektų grupėje surenka daugiausiai rizikingumo balų. Azartinių lošimų organizatorių veiklos rizikingumo vertinimo tvarka nustatyta Prižiūrinių ūkio subjektų rizikos vertinimo ir valdymo metodikoje⁴⁰ (toliau – Metodika) bei

³⁹ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/bbfeca1019be11ebb0038a8cd8ff585f/asr>.

⁴⁰ Prieiga internete: https://lpt.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/12/ WTyBINT6_c.pdf.

Prižiūrimų ūkio subjektų, eksploatuojančių lošimo įrenginius, rizikos įvertinimo ir valdymo metodikoje⁴¹ (toliau – Įrenginių metodika).

Ūkio subjekto veikla vertinama pagal nustatytus rizikos kriterijus (veiksnius), jiems suteikiant balus pagal reikšmingumą nuo 5 iki 1, bei rizikos lygius: 4 – didžiausia rizika, 1 – mažiausia rizika. Atlikus ūkio subjektų veiklos rizikingumo vertinimą, pildoma visų ūkio subjektų veiklos rizikingumo ataskaita ir ūkio subjektų, užsiimančių tos pačios rūšies licencijuojama veikla, veiklos rizikingumo ataskaitos. Į planinių patikrinimų planą papildomai yra įtraukiamas vienas ūkio subjektas, kurio planinis patikrinimas buvo atliktas prieš nurodytą skaičių metų ar daugiau metų ir kuris atlikus visų ūkio subjektų rizikingumo vertinimą, nepriklausomai nuo licencijuojamos veiklos rūšies, surinko daugiausiai rizikingumo balų. Rizikingumo vertinimą atlieka Priežiūros tarnybos direktoriaus įsakymu paskirtas atsakingas darbuotojas pagal ūkio subjektų veiklą prižiūrinčių valstybės tarnautojų pateiktus aktualius duomenis apie prižiūrimus ūkio subjektus. Į planinių patikrinimų planą įtraukiami ūkio subjektai, vykdantys skirtingų rūšių licencijuojamą veiklą, kurie, atlikus ūkio subjektų veiklos rizikingumo vertinimą, tą pačią lošimų rūšį organizuojančių ūkio subjektų grupėje surenka daugiausiai rizikingumo balų, jei jų planiniai patikrinimai nebuvo atliekami ilgiau nei metodikose nurodytas laikotarpis. Planinis ūkio subjekto veiklos patikrinimas neatliekamas, jeigu ūkio subjekto bendra rizikingumo balų suma yra lygi 10 ir mažiau. Ūkio subjektų surinktus rizikingumo balus ir metinį planinių patikrinimų planą Priežiūros tarnyba skelbia viešai.

Įvertinus teisės aktus, kuriuose nustatyta **planinių patikrinimų tvarka**, Metodikos ir Įrenginių metodikos priedus (vertinimo ataskaitas), Priežiūros tarnybos pateiktus patikrinimo aktus nustatyta, kad:

1. Į metinius planinių patikrinimų planus neįtraukiamos dvi lošimų bendrovės, kurios nevykdo lošimų veiklos, tačiau kurioms nėra panaikintas ar sustabdytas licencijos galiojimas. Nepaisant to, kad šios dvi bendrovės nevykdo lošimų organizavimo veiklos, vertintina, kad Priežiūros tarnyba tebeturi pareigą įsitikinti, ar bendrovė ir jos asmenys atitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimą ir (ar) bendrovei keliamus kitus reikalavimus, nustatytus, pavyzdžiui, ALĮ 10 straipsnio 4 ir 14 dalyse ir 14 straipsnyje, ir (ar) turi apmokėto įstatuose nurodyto dydžio įstatinio ir (ar) nuosavo kapitalo, atitinkančio ALĮ 13 straipsnio reikalavimus, nes tai yra pagrindas licencijos galiojimui sustabdyti. Praktikoje šių reikalavimų atitiktis yra patikrinama atliekant planinius patikrinimus, tačiau, kaip minėta, dėl nevykdomos lošimų organizavimo veiklos UAB „Nr. 7“ (nevykdo nuo 2018-08-13) ir UAB „Nr. 11“ (nevykdo nuo 2012-11-30) nėra įtraukiamos į metinius planinių patikrinimų planus, taigi atitiktis nurodytoms ALĮ nuostatoms vertinimo Priežiūros tarnybos neatlieka.

⁴¹ Prieiga internete: https://lpt.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/12/ WTyBINT6_c.pdf.

2. Remiantis priežiūros pareigūnų rizikos vertinimams pateikiamomis duomenų suvestinėmis, matyti, kad yra lošimo bendrovių, organizuojančių vienos ar daugiau rūšių lošimus, kurių organizavimo atitikimas galiojantiems teisės aktams netikrintas ilgiau kaip 4 metus (yra tokių, kurių konkrečios rūšies veikla netikrinta 6-8 metus). Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Priežiūros tarnybos pasirenkamų tikrinimo objektų apimtys yra nevienodos. *Pavyzdžiui*, panagrinėjus 2024 metų planinių patikrinimų planą, matyti, kad patikrino objektas nurodomas ne tik apibrėžiant lošimo veiklos rūšį (lažybos, nuotoliniai lošimai ar kt. arba šios veiklos organizavimas eksploatuojant lošimo įrenginius), bet konkrečią sritį (pavyzdžiui, pinigų plovimo prevencija) ir net konkrečius teisės akto straipsnius, *pavyzdžiui*: „Nuotolinių lošimų organizavimas, siekiant nustatyti, ar jis atitinka ALĮ 18 straipsnio 1 dalies reikalavimus“; „Lošimų organizavimas 6 (šešiuose) lošimo namuose (kazino), siekiant nustatyti, ar tokia veikla atitinka teisės aktų reikalavimus“; „Nuotolinių lošimų organizavimas pinigų plovimo ir teroristų finansavimo srityje, siekiant nustatyti ar jis atitinka PPTFPĮ 29 straipsnio 1 dalies reikalavimus“; „Lošimo įrenginių – B kategorijos lošimo automatų, naudojimas“; „Lažybų įrenginių naudojimas“; „Lošimų B kategorijos automatais organizavimas, siekiant nustatyti, ar jis atitinka ALĮ 10 straipsnio 21 dalies ir 20 straipsnio 1 dalies reikalavimus“.

Laikantis Priežiūros tarnybos nustatyto reikalavimo, kad ūkio subjektas tikrinamas ne dažniau kaip kas dvejus metus, taip pat **esant per siaurai apibrėžtiems patikrinimo objektams, kyla neefektyvios priežiūros ir kontrolės rizika**, kadangi, siekiant nuodugniai patikrinti vieno ūkio subjekto tik vienos rūšies lošimų organizavimo atitiktį teisės aktų reikalavimams, reikėtų atlikti šio ūkio subjekto, atrinkto vadovaujantis Metodika, patikrinimą, taip pat tos pačios rūšies veiklos organizavimo eksploatuojant įrenginius patikrinimą, kai jis atrinktas vadovaujantis Įrenginių metodika, atskirai atlikti to paties ūkio subjekto tos pačios lošimų rūšies organizavimo pinigų plovimo ir teroristų finansavimo srityje ir dar atlikti patikrinimą, siekiant nustatyti, kaip jis laikosi Priežiūros tarnybos pasirinkto konkretaus teisės akto atskirų nuostatų. Priežiūros tarnyba per metus atlieka 3-5 lošimo bendrovių planinius patikrinimus. Pabrėžtina, jog dauguma lošimo bendrovių organizuoja bent dviejų rūšių lošimus. Pažymėtina, kad vieno planinio patikrinimo metu patikrinama ne mažiau kaip 30 proc. ūkio subjekto lošimų organizavimo vietų. Jeigu ūkio subjekto lošimų organizavimo vietų skaičius yra lygus arba viršija 40 lošimų organizavimo vietų, patikrinama ne mažiau 10 ūkio subjekto lošimų organizavimo vietų. Jeigu planinio patikrinimo metu tikrinama lošimo įrenginių eksploatacijos veiklos sritis, patikrinama ne mažiau nei 20 proc. toje vietoje ūkio subjekto eksploatuojamų lošimo įrenginių (Patikrinimo taisyklių 41 punktas). Atkreiptinas dėmesys, kad patikrinimas, kurio metu Priežiūros tarnybos iniciatyva arba pagal gautus lošėjų, ar žaidėjų pranešimus, institucijų, piliečių ir kitų subjektų pateiktą informaciją, tiriami faktai ir aplinkybės dėl ūkio subjektų galimai padarytų ar daromų jų veiklą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų yra vadinamas neplaniniu specialiuoju patikrinimu. Jo inicijavimo tvarka, pagrindai ir apimtis skiriasi nuo

planinio patikrinimo, todėl **planinio patikrinimo objekto apimtį susiaurint beveik iki neplaninio patikrinimo, nebūtų pasiekti šių dviejų procedūrų skirtingi tikslai.**

3. Planinių patikrinimų planuose selektyviai nustatomas tikrinamas laikotarpis. Pavyzdžiui, 2023 metų plane UAB „Nr. 8“ tikrinamas laikotarpis - „nuo 2022 m. pradžios iki patikrinimo pabaigos“ (t. y. iki 2023-08-31), UAB „Nr. 6“ - nuo 2020-01-01 iki 2021-08-30 (žr. 2021-09-14 patikrinimo aktas Nr. PT1-19). Tuo tarpu 2024 metų planinių patikrinimų plane tikrinamas laikotarpis kiekvieno prižiūrimo ūkio subjekto atžvilgiu įvardijamas „nuo patikrinimo pradžios iki patikrinimo pabaigos“. Tačiau numatomi tikrinimo terminai skirtingi: 2024 m. I-II ketv. (UAB „Nr. 9“); 2024 m. I-III ketv. (dėl UAB „Nr. 8“); ar net 2024 m. I-IV ketv. (UAB „Nr. 3) ir pan. Nėra reglamentuota, kaip nustatomas patikrinimų atlikimo eiliškumas, tikrinamas laikotarpis ir tikrinimo terminas. **Šis veiksnys kelia neobjektyvios priežiūros planavimo ir ūkio subjektų lygiateisiškumo neužtikrinimo riziką.**

4. **Metodikos ir Įrenginių metodikos rizikos kriterijų neišsamus sąrašas neužtikrina efektyvios ūkio subjektų priežiūros.** Rizikos kriterijai neapima kai kurių, antikorupciniu požiūriu, reikšmingų aplinkybių, dėl ko susidaro galimybė atskiriems ūkio subjektams išvengti planinių patikrinimų ir, atitinkamai, poveikio priemonių taikymo. Į rizikos kriterijų sąrašą nepatenka Priežiūros tarnyboje gautų lošėjų ar kitų pareiškėjų skundai, su kuriais susipažinusi lošimo bendrovė tenkino pareiškėjų prašymą ir pažeidimą nutraukė. Skundo atsiėmimas ir pažeidimo ištaisymas leidžia lošimo bendrovių atžvilgiu nepradėti neplaninio patikrinimo, taigi ir netaikyti poveikio priemonių, be to, tokie atvejai nepatenka į rizikos kriterijų sąrašą. Taip pat rizikos kriterijai neapima atvejų, kuomet pareiškėjai kreipėsi į Priežiūros tarnybą su skundais dėl draudžiamos reklamos pažeidimo ir (ar) draudimo skatinti lošti nepaisymo. Priežiūros tarnyba laikosi praktikos, kad šių pažeidimų atvejais lošimo bendrovių atžvilgiu kartais galima nepradėti neplaninių patikrinimų, jeigu po Priežiūros tarnybos kreipimosi bendrovė draudžiamą reklamą ar draudžiamą skelbti informaciją pašalino⁴². Tokie atvejai nepaneigia paties pažeidimų padarymo fakto, tačiau taip pat nepatenka į rizikos kriterijų sąrašą. Be to, padaryti pažeidimai gali skirtis jų žalą patyrusių asmenų skaičiumi bei padarytos žalos dydžiu. Esama pavyzdžių, kai bendrovė siuntė vienam ar keliems asmenims pranešimus, skatinančius dalyvauti lošimuose, tačiau yra buvę ir atvejų, kai tokie pranešimai buvo masiškai siunčiami 10 tūkst. lošėjų. Taip pat vieni pažeidimai nepadare turtinės žalos lošėjams ar kitiems asmenims, tačiau nustatyta ir tokių, kai dėl neteisėtų bendrovės veiksmų žalą patiria tretieji asmenys, prarasdami keliolika tūkst. eurų. Šių pažeidimų aplinkybės suponuoja skirtingą pažeidimų riziką, į kurią turėtų būti atsižvelgiama atliekant lošimo bendrovių rizikos vertinimus.

⁴² 2022-06-30 Priežiūros tarnyba paskelbė konsultaciją dėl azartinių lošimų reklamos ir skatinimo dalyvauti lošimuose, tačiau po šios konsultacijos gautas ne vienas pareiškėjų skundas, kurio pagrindu neplaniniai patikrinimai nebuvo pradėti.

Analizuojant ALĮ pažeidimų nagrinėjimo komisijos išvadas pastebėta, kad kai kurių lošimo bendrovių padaryti pažeidimai kartojasi, tačiau pažeidimai negali būti pripažįstami pakartotiniais. Priežiūros tarnybos teigimu, to priežastis – iš 42 nagrinėjamu laikotarpiu priimtų Priežiūros tarnybos direktoriaus įsakymų, kuriais bendrovėms buvo taikytos poveikio priemonės, buvo apskūsti 37 įsakymai, todėl nagrinėjamu laikotarpiu baudų, paskirtų vadovaujantis ALĮ 29² straipsnio 2 ar 4 dalimis (esant pakartotinai padarytam pažeidimui), nebuvo. Tikslinga būtų tobulinti Metodiką, kaip rizikos veiksnių numatant per X laikotarpį (ilgesnį nei vidutinė bendrovių teismui pateiktų skundų teismo nagrinėjimo trukmė) padarytų pažeidimų skaičių.

Rizikos kriterijai, taikomi pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos vertinimui, formalūs ir neišsamūs. Metodika (2023-11-28 įsakymo Nr. V-34 redakcija) išskiria tik 4 rizikos veiksnius: 1) PPTFPĮ ir kitų pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių teisės aktų nuostatų pažeidimai; 2) už juos taikytų poveikio priemonių reikšmingumas; 3) laikotarpis nuo paskutinio patikrinimo pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos srityje; 4) PPTFPĮ nuostatų pažeidimų pakartotinumas. Manytina, kad pinigų plovimo rizika gali būti glaudžiai susijusi su: a) pažeidimais, kuriuos Priežiūros tarnyba kvalifikuoja kaip ALĮ pažeidimus ir nepriskiria pinigų plovimo rizikos kriterijams, *pavyzdžiui*, lošimo automatų ar lažybų punktų kliento tapatybės netinkamas nustatymas; b) lošimų organizatorių neužtikrinamas draudimas lošėjo nuotolinio lošimo paskyros sąskaitą papildyti ne iš lošėjui priklausančios sąskaitos; c) bendrovių pranešimų apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius skaičiaus ženklus pokytis; d) nustatyti netinkamos vaizdo įrašymo sistemų veikimas piniginių operacijų atlikimo ir tapatybės nustatymo vietose ir pan.

Atrankos planiniams patikrinimams rezultatai leidžia abejoti priežiūros ir kontrolės efektyvumu bei rizikos kriterijų pakankamumu. *Pavyzdžiui*, į 2023 metų planinių patikrinimų planą buvo įtraukta UAB „Nr. 14“, siekiant patikrinti, kaip bendrovė laikosi ALĮ ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, eksploatuojant lažybų įrenginius (lažybų veiklos eksploatuojant lažybų įrenginius sritis). Remiantis Ūkio subjektų, turinčių licenciją organizuoti lažybas, veiklos rizikingumo ataskaita, šios bendrovės rizikingumas lažybų veiklos eksploatuojant lažybų įrenginius srityje – 28 balai, t. y. didžiausias tarp lažybas organizuojančių subjektų, tačiau Visų ūkio subjektų veiklos rizikingumo ataskaitos formoje ši bendrovė (lažybų organizavimo srityje) priklauso vidutinės rizikos grupei. 2023-11-27 patikrinimo akte Nr. PT1-40 nurodyta, kad UAB „Nr. 14“ patikrinimas pradėtas 2023-10-10. 2023-11-13 bendrovė uždarė paskutinį lažybų punktą, todėl Priežiūros tarnyba 2023-11-24 baigė planinį patikrinimą, nurodydama, kad neturėjo galimybės jį atlikti, kadangi bendrovė nutraukė lažybų punktų veiklą. Antikorupciniu požiūriu neigiamai vertintina tai, kad mėnesį laiko nuo patikrinimo pradžios Priežiūros tarnyba nesiėmė jokių patikrinimo veiksmų dėl vienintelį lažybų punktą turinčios bendrovės patikrinimo. Taip pat neigiamai vertintina tai, kad

Priežiūros tarnyba, atsižvelgdama į pasikeitusias aplinkybes, nesiėmė veiksmų dėl metinio plano keitimo, nors, pavyzdžiui, šios bendrovės Visų ūkio subjektų veiklos rizikingumo ataskaitos formoje nurodytas rizikos balas nuotolinių lošimų organizavimo srityje – 202 balai ir ji priskirta didelės rizikos grupei.

5. Kaip jau minėta anksčiau, lošėjus aptarnaujančio personalo sąvoka yra neaiški, o **nepriekaištingos reputacijos reikalavimo laikymosi kontrolė vykdoma per retai**. Priežiūros tarnyba paaiškino, kad licencijas turinčių bendrovių nepriekaištinga reputacija tikrinama planinių patikrinimų metu, jei tai apima tikrinimo objektas. 2023 m. buvo patikrinta tik UAB „Nr. 8“ atitiktis nepriekaištingos reputacijos reikalavimui. Įvertinus 17 Priežiūros tarnybos pateiktų planinio patikrinimo (dėl ALĮ laikymosi) aktų, pastebėta, kad 2021-09-14 akte Nr. PT1-19 nurodyta, jog bendrovė laikėsi ALĮ 11 straipsnio reikalavimų, nors pačiame akte nėra duomenų apie tai, kad toks tikrinimas buvo atliktas ir kokių asmenų atitikimas nepriekaištingos reputacijos reikalavimams buvo patikrintas, nors kituose patikrinimų aktuose pateikiamas konkrečių tikrintų asmenų sąrašas. Dalyje patikrinimo aktų nurodomos asmenų, kurių atitiktis nepriekaištingos reputacijos reikalavimams tikrinama, užimamos pareigos, kitais atvejais nurodomi tik vardai ir pavardės bei pažymima, kad patikrinimui atsitiktinai atrinkti lošimų vietų patikrinimo metu ten dirbę asmenys.

6. Vadovaujantis Patikrinimo taisyklių 19 punktu, ūkio subjektų patikrinimo metu, siekiant įvertinti faktines aplinkybes, susijusias su atliekamu patikrinimu arba siekiant įvertinti, ar yra pagrindas pradėti ūkio subjekto patikrinimą (toliau – stebėsenos veiksmai), Priežiūros tarnybos direktoriaus pavedimu, gali būti atliekami kontroliniai lošimai, žaidimai žaidimo automatais ir dalyvaujama loterijose (toliau – kontroliniai veiksmai).⁴³ Esamas teisinis reguliavimas suteikia galimybę Priežiūros tarnybai atlikti kontrolinius lošimus, apie kuriuos prieš jų atlikimą informuojami (žino) ūkio subjektai. Tokie kontroliniai lošimai gali būti atliekami tik per Priežiūros tarnybos vardu sukurtas paskyras, esančias lošimų organizatorių interneto svetainėse arba Priežiūros tarnybos specialistams nuvykus į fizinę lošimų organizavimo vietą. Esamas teisinis reguliavimas nesuteikia galimybės Priežiūros tarnybos specialistams, neatskleidžiant tarnybos funkcijų vykdymo fakto, atlikti kontrolinius lošimus, kurių metu galima būtų patikrinti tokias aplinkybes, pavyzdžiui, kaip: galimybę papildyti lošėjo nuotolinio lošimo sąskaitą ne iš lošėjo vardu atidarytos banko sąskaitos; ar tinkamas kliento tapatybės nustatymas (tiek registruojantis ir sudarant nuotolinio lošimo sutartį, tiek antžeminių lošimų vietose); galimybę užsiregistruoti ir lošti nelegalaus nuotolinių paslaugų organizatoriaus svetainėje ir kt. Kitaip tariant, priežiūros tarnyba neturi įgaliojimų atlikti kontrolinius

⁴³ Tikrintojai, tikrindami ūkio subjekto, organizuojančio nuotolinius lošimus veiklą, arba stebėsenos veiksmų atlikimo metu, prisijungia prie ūkio subjekto, organizuojančio nuotolinius lošimus, Priežiūros tarnybos vardu atidarytos lošėjo lošimų sąskaitos. Į šią sąskaitą kontroliniams veiksams atlikti skirtos piniginės lėšos, kurių bendra suma negali viršyti 200 Eur per kalendorinius metus, įmokamos iš Priežiūros tarnybos vardu atidarytos mokėjimo sąskaitos į lošimų organizatoriaus mokėjimo sąskaitą.

pirkimus, kaip jie suprantami VAI⁴⁴ (šiuo atveju – kontrolinius lošimus), kadangi atliekami kontroliniai lošimai yra vykdomi Priežiūros tarnybos vardu, atskleidžiant šį faktą tikrinamam ūkio subjektui prieš tokių lošimų pradžia. Pasak Priežiūros tarnybos, siekiant, pavyzdžiui, patikrinti, ar egzistuoja galimybė papildyti lošėjo paskyros sąskaitą iš kitam asmeniui priklausančios banko sąskaitos, tarnyba visų pirma turėtų susikurti lošėjo lošimo sąskaitą su asmens duomenimis, tačiau ALĮ nenustato „slapto pirkėjo“⁴⁵ instituto. Vis dėlto, išanalizavus 2019-08-30 patikrinimo akto Nr. PT1-43 duomenis, matyti, kad Priežiūros tarnybos Kontrolės skyrius, atlikdamas patikrinimą, 2019-05-02 registravosi vienos bendrovės interneto svetainėje su tikslu atlikti **kontrolinius lošimus**. Registruotasi buvo **asmeniniu priežiūros pareigūnės elektroniniu paštu**. Tinkamai nenustačius jos tapatybės su ja buvo sudaryta nuotolinio lošimo sutartis. Tą pačią dieną iš **asmeninės banko sąskaitos** ji įmokėjo 20 eurų ir atliko statymus. Faktiškai tokie veiksmai atitinka „slapto pirkėjo“ arba „kontrolinio pirkimo (lošimo)“ (tokio turinio, kaip reglamentuota VAI) požymius, nors jų atlikimui Priežiūros tarnyba įgaliojimų neturėjo. Kadangi tokio turinio kontroliniai veiksmai nėra reglamentuoti nei ALĮ, nei kituose Priežiūros tarnybos veiklą reglamentuojančiuose aktuose, jų taikymas tik vienos bendrovės atžvilgiu gali būti suvokiamas kaip šališkas, selektyvus ar net turintis protekcionizmo požymių (kai vieni rinkos dalyviai tikrinami, kiti – ne). Tai kelia nelygiavertės konkurencijos ir pasitikėjimo priežiūra praradimo riziką. Jeigu institucija veikia už įstatymo ribų, atlikdama veiksmus, kurių jai aiškiai nesuteikia teisės aktai, tai kelia galimo tarnybinių padėties viršijimo riziką. Tai reiškia, kad institucija gali nepagrįstai pasirinkti, kada ir kam taikyti papildomas kontrolės formas, o tai yra korupcijos veiksnys.

Turimais duomenimis, slapto pirkėjo metodas taikomas lošimų priežiūroje šiose Europos šalyse⁴⁶: Jungtinėje Karalystėje (Lošimų komisija (Gambling Commission) naudoja slapto pirkėjo metodą, siekdama įvertinti, kaip lošimų operatoriai laikosi teisės aktų reikalavimų, ypač susijusių su nepilnamečių apsauga ir atsakingo lošimo skatinimu; Nyderlandų Karalystėje (Nyderlandų Karalystės lošimų priežiūros institucija (*Kansspelautoriteit*) taiko slapto pirkėjo tyrimus, siekdama nustatyti nelegalią lošimų veiklą ir patikrinti, ar licencijuoti operatoriai laikosi nustatytų taisyklių; Švedijos Karalystėje (Švedijos Karalystės lošimų inspekcija (*Spelinspektionen*) naudoja slapto

⁴⁴ Kontrolinis pirkimas – prekių ir (ar) paslaugų pirkimas, vykdomas atliekant ūkio subjekto veiklos neplaninį patikrinimą, kurio tikslas – nustatyti, ar ūkio subjektas parduoda prekes ir (ar) teikia paslaugas laikydamasis teisės aktų nustatytų reikalavimų. (VAĮ 2 straipsnio 6 dalis).

⁴⁵ Slapto pirkėjo metodas (angl. mystery shopping) – tai tyrimo ar priežiūros metodas, kai institucijos įgalioti asmenys, apsimesdami įprastais klientais, tikrina verslo subjektų teikiamas paslaugas, jų atitiktį teisės aktų reikalavimams ar vidinėms procedūroms. Šis metodas dažnai naudojamas siekiant įvertinti paslaugų kokybę, darbuotojų elgesį ar užtikrinti, kad ūkio subjektai laikosi jiems taikomų taisyklių. Pavyzdžiui, Lietuvos banko atliktas slapto pirkėjo tyrimas padėjo išaiškinti nelegaliai teikiamas investicines paslaugas. Šis tyrimas parodė, kad slapto pirkėjo metodas gali būti efektyvus įrankis nustatant teisės aktų pažeidimus finansų sektoriuje. Kontrolinius pirkimus atlieka Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba ir kt.

⁴⁶ Prieiga internete: <https://www.vixio.com/insights/gc-videoslots-fights-back-against-expected-dutch-fine>; <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7cadb340f0b6629523b1fd/1062.pdf>

pirkėjo metodą, kad patikrintų, kaip lošimų bendrovės laikosi reklamos taisyklių ir užtikrina vartotojų apsaugą.

Priežiūros tarnybos nuomone, „slapto pirkėjo“ nuostatų įtvirtinimas ALĮ galėtų būti efektyvi priemonė, leidžianti nuotolinių lošimų veiklos patikrinimo metu patikrinti, kaip lošimų organizatoriai laikosi tapatybės nustatymo, nuotolinio lošimo sutarties ir kitų PPTFPĮ reikalavimų. Visgi, pažymi, kad praktinis tokio modelio įgyvendinimas būtų gana sudėtingas, kadangi Priežiūros tarnyboje dirba pakankamai nedaug priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų, kurių sąrašai yra skelbiami Priežiūros tarnybos interneto svetainėje, darbuotojai yra žinomi lošimų organizatoriams, todėl dėl tokio „slapto pirkėjo“ kiekvienu konkrečiu atveju reiktų pasitelkti trečiuosius asmenis, kurie lošimų organizatoriams turėtų atskleisti savo asmens duomenis.

Apibendrinus visus šiame skyriuje išanalizuotus duomenis, darytina išvada, jog mažas planinių patikrinimų bei nepriekaištingos reputacijos atitikties tikrinimų skaičius, taikomų rizikos kriterijų formalumas, kelių metodikų taikymas to paties ūkio subjekto rizikingumui įvertinti, tikrinimo objekto siaura apimtis kelia neefektyvios priežiūros ir kontrolės riziką bei sudaro palankias sąlygas ūkio subjektams išvengti atsakomybės. Nustatytas kontrolinių lošimų, peržengiant Patikrinimo taisyklėse reglamentuotas šių veiksmų atlikimo ribas, atvejis gali būti suvokiamas kaip šališkas, selektyvus ar net turintis protekcionizmo požymių. Siekiant efektyvesnės lošimų priežiūros, be kita ko, svarstytinas įgaliojimų atlikti kontrolinius lošimus (tokio turinio, kaip numatyta VAĮ) suteikimas priežiūros pareigūnams.

Pasiūlymai Priežiūros tarnybai:

Siekdami užtikrinti efektyvią, skaidrią ir nuoseklią ūkio subjektų priežiūrą bei kontrolę, kuri būtų ne formali, o realiai užtikrinanti teisės aktų laikymąsi, siūlome:

1. tobulinti rizikingumo vertinimo metodikas, užtikrinant, kad: rizikos kriterijai būtų vieningi (neišskiriant lošimų įrenginių eksploatavimo kaip pagrindo atskiros metodikos taikymui), objektyvūs ir atspindėtų realias veiklos rizikas, kad priežiūros institucija teiktų pirmenybę patikrinimams pagal tikrąjį pažeidimų pavojų; rizikos vertinimas nebūtų tik formalus procesas, bet apimtų tiek finansinius, tiek veiklos skaidrumo, reputacijos bei kitus ALĮ reikalavimus;

2. didinti planinių patikrinimų skaičių, kad būtų užtikrintas sistemingas ir nuoseklus ūkio subjektų tikrinimas, o ne epizodiniai ar selektyvūs patikrinimai. Tikrinimo dažnumas turėtų būti priklausomas nuo rizikos lygio, o ne vykdomas formaliai pagal fiksuotą skaičių;

3. užtikrinti, kad planinių patikrinimų apimtis nebūtų per siaura, t. y.: kiekvieno planinio patikrinimo metu būtų tikrinama ne tik specifinė lošimų organizatoriaus veiklos sritis, bet ir jo atitiktis nepriekaištingos reputacijos reikalavimui.

Pasiūlymai Finansų ministerijai:

Įvertinti poreikį suteikti įgaliojimus lošimų priežiūros pareigūnams atlikti kontrolinius lošimus, tokios apimties, kaip reglamentuota VAI 2 straipsnio 6 dalyje.

4.2. Nuolatinių komisijų sudėtis kelia neobjektyvių sprendimų riziką.

Vadovaujantis Patariamąsios komisijos sprendimui dėl baudos skyrimo ir jos dydžio nustatymo priimti darbo tvarkos aprašo, patvirtinto Priežiūros tarnybos direktoriaus 2020-04-28 įsakymu Nr. DIE-256⁴⁷, 3 punktu, galimiems ALĮ pažeidimams nagrinėti ir siūlymams Priežiūros tarnybos direktoriaus sprendimui dėl baudos skyrimo ir jos dydžio nustatymo priimti teikti Priežiūros tarnybos direktorius įsakymu sudaro dvi nuolatinės Patariamąsias komisijas sprendimui dėl baudos skyrimo ir jos dydžio nustatymo priimti. Komisija sudaroma iš ne mažiau kaip 3 narių. Pirma nuolatinė ALĮ pažeidimų nagrinėjimo komisija sudaryta Priežiūros tarnybos direktoriaus 2021-09-17 įsakymu Nr. DIE-590 (su vėlesniais pakeitimais). Šios komisijos pirmininkė - Priežiūros tarnybos Licencijų ir leidimų skyriaus vedėja, likę du nariai – Licencijų ir leidimų skyriaus vyriausieji specialistai, komisijos sekretorė (nėra komisijos narė) – Lošimo įrenginių tipų tvirtinimo ir registro skyriaus vyriausioji specialistė (vėliau ją pakeitė Teisėkūros, personalo ir bendrųjų reikalų skyriaus raštvedė).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimų nagrinėjimo, sprendimo priėmimo ir vykdymo Lošimų priežiūros tarnyboje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos tvarkos aprašo, patvirtinto Priežiūros tarnybos direktoriaus 2018-02-09 įsakymu Nr. V-2⁴⁸, 3 punktu, galimiems PPTFPĮ pažeidimams nagrinėti Priežiūros tarnybos direktorius įsakymu sudaro nuolatinę Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimų nagrinėjimo komisiją (toliau – PPTFPĮ pažeidimų nagrinėjimo komisija) iš Priežiūros tarnybos valstybės tarnautojų, iš komisijos narių skiria Komisijos pirmininką bei Komisijos sekretorių. Komisija sudaroma iš ne mažiau kaip 5 narių (komisijos sekretorius nėra komisijos narys). Priežiūros tarnybos direktoriaus 2019-01-04 įsakymu Nr. P-3 „Dėl Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimų nagrinėjimo komisijos sudarymo“ (kartu su pakeitimais)⁴⁹, nariai: Priežiūros tarnybos Licencijų ir leidimų skyriaus vedėja (Komisijos pirmininkė), Priežiūros tarnybos Licencijų ir leidimų skyriaus 3 vyriausieji specialistai ir Teisėkūros, personalo ir bendrųjų reikalų skyriaus vyriausioji specialistė. Komisijos sekretorė – Licencijų ir leidimų skyriaus vyriausioji specialistė.

⁴⁷ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/03085e20891511eab005936df725feed/asr>.

⁴⁸ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3d7806f00d9311e8a5fc9d9b3a58917b/UVOozLeHHu>.

⁴⁹ 2019-11-08 įsakymas Nr. P-83, 2019-11-29 įsakymas Nr. P-90, 2021-01-25 Nr. įsakymas Nr. P-2 ir 2021-07-08 įsakymas Nr. P-22.

Įvertinus minėtų komisijų sudėtį, akivaizdu, kad pirmosios ALĮ pažeidimų nagrinėjimo komisijos visi nariai yra tiesioginio pavaldumo santykiais susiję asmenys, dirbantys tame pačiame struktūriniame padalinyje (skyriuje), o PPTFPI pažeidimų nagrinėjimo komisijoje tokiais santykiais susiję asmenys sudaro absoliučią daugumą (4 iš 5). Išanalizavus 50 visų trijų komisijų posėdžių protokolų ir 50 šių komisijų išvadų, nustatyta, kad 2022-05-12 posėdyje, kuriame nagrinėti UAB „Nr. 2“ padaryti galimi teisės aktų pažeidimai, dalyvavo 2 iš 3 komisijos narių: komisijos narė V. L., pavadojanti komisijos pirmininkę, ir narys M. V. Dėl UAB „Nr. 2“ ši komisija 2022-05-19 priėmė išvadą, kurią pasirašė tik vienas komisijos narys – M. V. Analogiškas atvejis nustatytas ir 2022-05-24 komisijos išvadoje – posėdyje dalyvavo 2 iš 3 komisijos narių (pirmininkė I. Ž. ir narys M. V.), tačiau komisijos išvadą pasirašė tik vienas narys M. V. 2023-07-13 posėdžio protokole (dėl UAB „Nr.10“) nurodyta, kad posėdyje dalyvavo komisijos pirmininkas ir narė V. L., tačiau vadovaujantis šio protokolo nuorašo metaduomenimis, jo nepasirašė nei vienas komisijos narys.

Anksčiau minėto Patariamąsios komisijos sprendimui dėl baudos skyrimo ir jos dydžio nustatymo priimti darbo tvarkos aprašo 3, 14 punktuose numatyta, kad visi komisijos sprendimai priimami jos narių balsų dauguma, dalyvaujant ne mažiau kaip pusei komisijos narių. Komisijos nariai neturi teisės atsisakyti balsuoti arba susilaikyti balsuojant. Balsams pasidalijus po lygiai, lemiamas yra komisijos pirmininko balsas. Posėdžio eigai fiksuoti rašomas posėdžio protokolas ir daromas garso įrašas, kuris yra posėdžio protokolo sudedamoji dalis, tačiau posėdyje nėra priimamas komisijos sprendimas. Antikorupciniu požiūriu reikšminga tai, kad komisijų išvadose nėra nurodomi komisijos narių balsavimo rezultatai – nėra pažymima, ar sprendimas priimtas vienbalsiai, ar balsų dauguma, ar buvo siūlymams nepritariančių komisijos narių. Tai ypač aktualu, kuomet sprendimo priėmimo dalyvauja tik 2 komisijos nariai.

Darytina išvada, kad nuolatinių komisijų veiklos skaidrumo trūkumas kelia neobjektyvių ir neskaidrių sprendimų riziką. Nėra aiškaus mechanizmo, leidžiančio patikrinti, ar sprendimas buvo priimtas skaidriai ir ar visų komisijos narių nuomonės buvo įvertintos. Manytina, kad komisijų sprendimai neturėtų būti priimami mažiau nei 3 komisijos narių balsais, kad būtų išvengta galimybės vienam asmeniui faktiškai nulemti sprendimą.

Pasiūlymai Priežiūros tarnybai:

Siekdami sumažinti galimą nepotizmo, vidinės įtakos ar interesų konflikto riziką bei užtikrinti objektyvesnį, skaidresnį ir atskaitingesnį sprendimų priėmimo procesą, siūlome keisti ALĮ pažeidimų nagrinėjimo komisijos, sudarytos Priežiūros tarnybos direktoriaus 2021-09-17 įsakymu Nr. DIE-590 (su vėlesniais pakeitimais) bei PPTFPI pažeidimų nagrinėjimo komisijos, sudarytos Priežiūros tarnybos direktoriaus 2019-01-04 įsakymu Nr. P-3, sudėtį, kad narių daugumos nesietų tiesioginio pavaldumo santykiai. Komisijos išvadose aiškiai fiksuoti balsavimo rezultatus, t. y. nurodyti, kaip balsavo kiekvienas komisijos narys, arba aiškiai pažymėti, jei išvada priimta

vienbalsiai. Tai padidintų sprendimų atsekamumą, skaidrumą ir užkirstų kelią galimam šališkumui pasireikšti.

4.3. Poveikio priemonės ir jų taikymo praktika neatgraso nuo teisės aktų pažeidimų darymo, tobulintina atsakomybės taikymui reikšmingų aplinkybių vertinimo praktika

Vadovaujantis ALĮ 29¹ straipsnio 1 dalimi, už šio įstatymo pažeidimus Priežiūros tarnyba bendrovėms taiko šias poveikio priemones:

1) įspėja apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą ir skiria ALĮ 29² straipsnyje nustatytą baudą, jeigu sprendimo taikyti poveikio priemonę priėmimo dieną pažeidimas tęsiamas;

2) skiria baudą, jeigu sprendimo taikyti poveikio priemonę priėmimo dieną bendrovės padarytas pažeidimas nutrauktas;

3) sustabdo licencijos organizuoti lošimus galiojimą, jeigu yra ALĮ 7² straipsnio 4 dalyje nustatyti pagrindai;

4) panaikina licencijos organizuoti lošimus galiojimą, jeigu yra ALĮ 7² straipsnio 8 dalies 1, 5 ir 6 punktuose nustatyti pagrindai.

Už ALĮ 29² straipsnio 1 dalyje išvardintus pažeidimus Priežiūros tarnyba skiria baudą nuo 0,1 iki 1 procento praėjusių kalendorinių metų bendrųjų metinių pajamų (nuo sumos, gautos iš lošėjų statomų sumų atėmus lošėjams faktiškai išmokėtų laimėjimų sumą), bet ne mažiau kaip 6 000 eurų ir ne daugiau kaip 25 000 eurų.⁵⁰ Už ALĮ 29² straipsnio 3 dalyje išvardintus pažeidimus Priežiūros tarnyba skiria baudą nuo 0,1 iki 0,5 procento praėjusių kalendorinių metų bendrųjų metinių pajamų (nuo sumos, gautos iš lošėjų statomų sumų atėmus lošėjams faktiškai išmokėtų laimėjimų sumą), bet ne mažiau kaip 6 000 eurų ir ne daugiau kaip 15 000 eurų.⁵¹ Absoliučios daugumos lošimo bendrovių bendrosios metinės pajamos kasmet tendencingai didėja.

Atliekant analizę įvertintos 43 ALĮ pažeidimų nagrinėjimo komisijos analizuojamu laikotarpiu priimtos išvados, kuriose siūloma lošimo bendrovėms skirti baudą. Skirtinų baudų, Priežiūros tarnybos apskaičiuotų nuo bendrovių gaunamų bendrųjų metinių pajamų, suma siekia **650 177 eurus**. Kadangi ALĮ 29² straipsnyje nustatyti minimalūs ir maksimalūs baudų dydžiai, 13 iš 43 atvejų komisijos paskirtas ir skirtinas (skaičiuojant nuo bendrųjų metinių pajamų) baudos dydis sutapdavo, t. y. neviršydavo nustatytos minimalios ir maksimalios baudos dydžių ribų. 2 atvejais

⁵⁰ Bendrovei, per vienus metus nuo sprendimo taikyti šio straipsnio 1 dalyje nustatytą poveikio priemonę įsiteisėjimo dienos padariusiai šio straipsnio 1 dalyje nurodytą pažeidimą, Priežiūros tarnyba skiria baudą nuo 0,5 iki 3 procentų praėjusių kalendorinių metų bendrųjų metinių pajamų (nuo sumos, gautos iš lošėjų statomų sumų atėmus lošėjams faktiškai išmokėtų laimėjimų sumą), bet ne mažiau kaip 12 000 eurų ir ne daugiau kaip 50 000 eurų.

⁵¹ Bendrovei, per vienus metus nuo sprendimo taikyti šio straipsnio 3 dalyje nustatytą poveikio priemonę įsiteisėjimo dienos padariusiai šio straipsnio 3 dalyje nurodytą šio įstatymo pažeidimą, Priežiūros tarnyba skiria baudą nuo 0,5 iki 1 procento praėjusių kalendorinių metų bendrųjų metinių pajamų (nuo sumos, gautos iš lošėjų statomų sumų atėmus lošėjams faktiškai išmokėtų laimėjimų sumą), bet ne mažiau kaip 10 000 eurų ir ne daugiau kaip 30 000 eurų.

apskaičiuotas baudos dydis (5290 ir 5612 eurų) nesiekė ALĮ nustatytos minimalios baudos ribos (6000 eurų), kadangi bauda skaičiuota nuo neseniai lošimų veiklą pradėjusios organizuoti bendrovės bendrųjų metinių pajamų, kurios nesiekė 2 mln. eurų ribos. Likusiais 28 atvejais (65 proc. nuo visų atvejų) nuo bendrųjų metinių pajamų apskaičiuotos baudos ženkliai viršijo nustatytus maksimalius galimus skirti (15 000 arba 25 000 eurų) baudų dydžius. Tokiu būdu skirtumas tarp 43 minėtai atvejais apskaičiuotų (skirtinų) (2 650 177 eurų) ir paskirtų baudų dydžių (**729 636 eurų**) sudarė - **1 920 541 eurą**⁵². Tokie baudų dydžiai, kaip rodo pažeidimų statistika ir bendrovių padarytų (pakartotinių) pažeidimų skaičiai, neturėjo atgrasomojo poveikio. Korupcijos rizikos analizės atlikimo laikotarpiu priimti ALĮ pakeitimai⁵³, kuriais padidinti baudų dydžiai, skaičiuojami nuo bendrovės bendrųjų metinių pajamų, atsisakant anksčiau taikytų baudų „lubų“, tikėtina užtikrins proporcingumo principo taikymą skiriant poveikio priemones.

Remiantis Priežiūros tarnybos 2021-2023 m. ALĮ ir PPTFPĮ pažeidimų suvestinių duomenimis, per šį laikotarpį iš viso nagrinėti 84 pažeidimų atvejai, 26 atvejais pažeidimai pripažinti mažareikšmiais ir 2 atvejais dalis bendrovės padarytų pažeidimų pripažinta mažareikšmiais, o už kitą dalį pažeidimų jai skirtas įspėjimas (pagal PPTFPĮ). Beveik **trečdalis suvestinėse nurodytų visu pažeidimų atvejų yra pripažįstami mažareikšmiais**⁵⁴.

Vadovaujantis PPTFPĮ 36 straipsnio 1 dalimi, už šio įstatymo pažeidimus lošimų bendrovėms gali būti taikomos šios poveikio priemonės: 1) įspėjimas dėl šio įstatymo pažeidimų arba priežiūros institucijos duodamų privalomų nurodymų nevykdymo; 2) baudų skyrimas lošimo bendrovei, jos dalyviui ar valdymo organo nariui; 3) šiame straipsnyje nurodytų asmenų laikinas nušalinimas nuo pareigų arba nušalinimas nuo pareigų, reikalaujant, kad jie būtų atšaukti iš pareigų ir (ar) su jais būtų nutraukta sutartis, ir (ar) būtų panaikinti jų įgaliojimai; 4) laikinas ar visam laikui vieno ar kelių filialų ar kitų padalinių veiklos uždraudimas (apribojimas); 5) laikinas teisės disponuoti

⁵² Pavyzdžiui, UAB „Nr. 8“ per 2023 metus 6 kartus skirtos baudos už ALĮ pažeidimus, už PPTFPĮ pažeidimus 2 kartus skirti įspėjimai ir vieną kartą pažeidimas pripažintas mažareikšmiu. Bendrosios metinės šios bendrovės pajamos 2023 metais siekė beveik 70 mln. eurų, kuriuos padalinus iš 365 išeina apie 192 tūkst. eurų per kalendorinę dieną. Maksimalios galimos skirti baudos lygios 15 000 arba 25 000 eurų ir yra **8-12 kartų mažesnės už šios bendrovės vienos dienos gaunamas pajamas**, tad ALĮ numatyti baudų dydžiai tokias pajamas generuojančiai bendrovei neturi pakankamo atgrasomojo poveikio. Manytina, kad UAB „Nr. 10“ atžvilgiu poveikio priemonių taikymas – baudos skyrimas – neturėjo atgrasomojo poveikio: šiai bendrovei už ALĮ pažeidimus 2023 metais baudos skirtos 5 kartus.

⁵³ Prieiga internete: [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/631c04d2a1c311ef9db2c9aaf9c67042?jfwid=kpscyyxkd)

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/631c04d2a1c311ef9db2c9aaf9c67042?jfwid=kpscyyxkd](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/631c04d2a1c311ef9db2c9aaf9c67042?jfwid=kpscyyxkd)

⁵⁴ Mažareikšmiu pažeidimu pripažintas atvejis, kuomet lošimo bendrovė nuotolinio lošimo sutarties sudarymo metu netinkamai nustatė lošėjo tapatybę jam fiziškai nedalyvaujant, kai vadovaujantis PPTFPĮ 11 straipsnio 1 dalies 3 punktu informacija apie asmens tapatybę patvirtinama kvalifikuotu elektroniniu parašu, kadangi Bendrovė nesiėmė visų PPTFPĮ 9 straipsnio 12 ir 14 dalyse nurodytų priemonių, ir negavo PPTFPĮ 10 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3 ir 6 punktuose nurodytų duomenų, todėl pažeidė PPTFPĮ 11 straipsnio 3 dalies 2 punkto nuostatą. Dėl šio pažeidimo į Priežiūros tarnybą kreipėsi pareiškėja, kuri niekada nesinaudojo bendrovės paslaugomis, tačiau iš VMI suformuotos pajamų deklaracijos sužinojo apie jai kilusią prievolę sumokėti mokesčius nuo iš lošimų gautų pajamų. Asmuo, kurio tapatybės nuotolinio lošimo sutarties sudarymo metu lošimo bendrovė tinkamai neidentifikavo, lošė pareiškėjo vardu ir dėl to sukėlė jai neigiamas pasekmes. Dėl bendrovės kaltės pareiškėja buvo priversta kreiptis į teisės saugos instituciją (žr. neplaninis patikrinimas pagal 2024-04-29 pavedimą patikrinti Nr. PT-19). Formaliai vertinant, Priežiūros tarnybos konstatuotas pažeidimas, vadovaujantis PPTFPĮ 34 straipsnio 1 dalies 1 punktu, laikomas šurkščiu.

lėšomis, esančiomis sąskaitose kredito, mokėjimo ar elektroninių pinigų įstaigose, ir (ar) kitu turtu apribojimas; 6) išduotos licencijos ar leidimo vykdyti veiklą panaikinimas ar laikinas jo galiojimo sustabdymas tol, kol tęsiamas šio įstatymo pažeidimas; 7) laikinas uždraudimas (apribojimas) teikti vieną ar kelias paslaugas tol, kol tęsiamas šio įstatymo pažeidimas; 8) visam laikui uždraudimas teikti vieną ar kelias paslaugas.

Skiriant baudas už PPTFPĮ pažeidimus, baudų dydžiai skaičiuojami nuo metinių pajamų bei priklauso nuo dėl pažeidimo gautos naudos, todėl gali siekti milijonus. eurų. Per analizuojamą laikotarpį nė vienai bendrovei (ar jos dalyviui ar valdymo organo nariui) už PPTFPĮ pažeidimus baudų neskirta. Iš viso Priežiūros tarnybos konstatuota 10 PPTFPĮ pažeidimo atvejų, iš kurių 5 pripažinti mažareikšmiais, 2 atvejais dalis pažeidimų pripažinta mažareikšmiais, o už kitą pažeidimų dalį skirtas įspėjimas bei dar 3 atvejais skirtas įspėjimas.

Vertinant formaliai, bet kuris PPTFPĮ 9-16, 19, 29 straipsnių pažeidimas galėtų būti pripažintas šiurkščiu PPTFPĮ pažeidimu (PPTFPĮ 34 straipsnio 1 ir 2 dalys), o tuo pačiu metu nustatyti pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių nuostatų pažeidimai, apimantys kelias reikalavimų grupes, – sistemingu pažeidimu. Analizuojamu laikotarpiu būtent šių straipsnių pažeidimai daugeliu atveju Priežiūros tarnybos buvo pripažinti mažareikšmiais arba už juos taikyta švelniausia PPTFPĮ numatyta poveikio priemonė (įspėjimas). Nagrinėjamu laikotarpiu už PPTFPĮ pažeidimus nė karto nebuvo skirta bauda ar griežtesnė poveikio priemonė.

Pagal ALĮ 29² straipsnio 1–4 dalių nuostatas skiriamų baudų apskaičiavimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatyme nustatytų baudų apskaičiavimo tvarkos aprašas, patirtintas Priežiūros tarnybos direktoriaus 2020-04-28 įsakymu Nr. DIE-257 „Dėl Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatyme nustatytų baudų apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas)⁵⁵. Baudos dydis apskaičiuojamas nuosekliai trimis etapais:

- 1) pirmuoju etapu nustatomas bazinis baudos dydis;
- 2) antruoju etapu bazinis baudos dydis, jeigu yra pagrindas, mažinamas arba didinamas, atsižvelgiant į ALĮ 29¹ straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytas atsakomybę lengvinančias ir (ar) sunkinančias aplinkybes;
- 3) trečiuoju etapu pirmuoju ir antruoju etapais nustatytas baudos dydis, jeigu yra pagrindas, mažinamas arba didinamas, atsižvelgiant į ALĮ 29² straipsnio 5 dalies 1–4 ir 6 punktuose nurodytas subjekto padėtį gerinančias arba subjekto padėtį bloginančias aplinkybes.

Vadovaujantis ALĮ 29¹ straipsnio 3 dalimi, **atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis** laikoma tai, kad bendrovė savo noru užkerta kelią pažeidimo padariniams, patikrinimo metu geranoriškai bendradarbiauja su Priežiūros tarnyba. Priežiūros tarnyba, taikydama poveikio

⁵⁵ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/30e0aa50891511eab005936df725feed/asr>.

priemonės, gali ir kitas šioje dalyje nenurodytas aplinkybes pripažinti atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis. Priežiūros tarnyba, be minėtųjų atsakomybę lengvinančių aplinkybių, taip pat pripažįsta šias: 1) subjektas prisipažino padaręs pažeidimą ir nuoširdžiai gailisi; 2) subjektas padėjo išaiškinti pažeidimą ir/ar jame dalyvavusius (ir/ar atsakingus už pažeidimą) asmenis; 3) subjektas savo noru nutraukė pažeidimą ir/ar pašalino padarytą žalą (Aprašo 8¹ punktas).

ALĮ numatytos šios **atsakomybę sunkinančios aplinkybės**: bendrovė nebendradarbiauja su Priežiūros tarnyba, kliudo atlikti patikrinimą, slepia padarytą šio įstatymo pažeidimą arba tęsia pažeidimą nepaisydama to, kad Priežiūros tarnyba buvo atkreipusi dėmesį į bendrovės pažeidimus ar veiklos trūkumus. Jeigu nustatomos vien tik atsakomybę lengvinančios aplinkybės, bazinis baudos dydis mažinamas, o jeigu nustatomos vien tik atsakomybę sunkinančios aplinkybės, bazinis baudos dydis didinamas. Kai yra tiek atsakomybę lengvinančių, tiek ir atsakomybę sunkinančių aplinkybių, bazinis baudos dydis mažinamas arba didinamas atsižvelgiant į jų kiekį ir reikšmingumą. Atsižvelgiant į lengvinančių, sunkinančių aplinkybių kiekį ir reikšmingumą, iš bazinio baudos dydžio atimama arba prie jo pridedama iki 70 procentų bazinio baudos dydžio suma (Aprašo 9-10 punktai).

Vadovaujantis ALĮ 29² straipsnio 5 dalimi, skiriant baudą vertinama: 1) nustatytų šio įstatymo pažeidimų pobūdis ir trukmė; 2) dėl šio įstatymo pažeidimų bendrovės gautos pajamos, kitokia turtinė nauda, išvengtų nuostolių ar padarytos žalos dydis, jeigu jį įmanoma nustatyti; 3) bendrovės kaltė; 4) bendrovės padaryti ankstesni šio įstatymo pažeidimai ir jai taikytos poveikio priemonės; 5) šiame įstatyme nustatytos atsakomybę lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės; 6) kitos svarbios aplinkybės. Apraše šios aplinkybės detalizuotos ir suskirstytos į kitas subjekto padėtį gerinančias ir bloginančias aplinkybes. Kitomis svarbiomis aplinkybėmis, nurodytomis Įstatymo 29² straipsnio 5 dalies 6 punkte, **gerinančiomis subjekto padėtį** laikoma: 1) subjektas bendradarbiauja su Priežiūros tarnyba, aktyviai padeda atlikti patikrinimą ir išsiaiškinti pažeidimo aplinkybes; 2) subjektas savo noru raštu praneša Priežiūros tarnybai apie savo padarytą pažeidimą ir jį nutraukia; 3) subjektas pripažįsta pažeidimą ir jį nutraukia. Ši aplinkybė turi reikšmę baudos dydžio mažinimui, kai subjektas pripažįsta visas esmines įtariamo pažeidimo aplinkybes; 4) subjektas savo noru imasi veiksmingų priemonių, kad ateityje nebebūtų galima padaryti tokio paties ar panašaus pobūdžio pažeidimo. 5) kitos įstatymuose nustatytos arba kitos svarbios aplinkybės, kurios, vadovaujantis protingumo ir teisingumo principais, gali būti laikomos subjekto padėtį gerinančiomis aplinkybėmis.

Kitomis svarbiomis aplinkybėmis, nurodytomis Įstatymo 29² straipsnio 5 dalies 6 punkte, **bloginančiomis subjekto padėtį** laikoma: 1) subjektas per paskutinius 2 metus yra padaręs teisės aktų, reguliuojančių azartinių lošimų organizavimą, pažeidimą ir jam taikyta nors viena poveikio priemonė; 2) dėl pažeidimo neteisėtai gauta pajamų, kitokios turtinės naudos, išvengta nuostolių ar padaryta žala, kuri viršija pirmuoju ir antruoju etapais apskaičiuotą baudos dydį; 3) apskaičiuotas baudos dydis, yra toks mažas, kad neturėtų atgrasomojo poveikio; 4) kitos įstatymuose nustatytos

arba kitos svarbios aplinkybės, kurios, vadovaujantis protingumo ir teisingumo principais, gali būti laikomos subjekto padėtį bloginančiomis aplinkybėmis.

Antikorupciniu požiūriu ydinga tai, kad subjekto padėtį bloginančių aplinkybių sąrašas nėra baigtinis, kitaip tariant, lošimo bendrovė pasirinkdama veikimo modelį, nėra tikra, ar tam tikri jos veiksmai nebus ateityje traktuojami kaip padėtį bloginanti aplinkybė, o Priežiūros tarnybai suteikiama plati diskrecijos teisė Apraše nenurodytas aplinkybes priskirti padėtį bloginančioms. Taip pat plačios diskrecijos kontekste neigiamai vertintina Aprašo 15.3 papunktyje numatyta subjekto padėtį bloginanti aplinkybė – apskaičiuotas baudos dydis, yra toks mažas, kad neturėtų atgrasomojo poveikio. Atkreiptinas dėmesys, kad, net jeigu komisijos apskaičiuotas baudos dydis bus mažesnis nei numatytas ALĮ 29² straipsnyje, lošimo bendrovei negalės būti skiriama bauda mažesnė nei 6 000 eurų.

Priežiūros tarnybos išskirtos subjekto padėtį gerinančios aplinkybės atkartoja atsakomybę švelninančių aplinkybių turinį, dėl ko, **esant tai pačiai aplinkybei, galima du kartus mažinti skirtinos baudos dydį**. Pavyzdžiui, ALĮ pažeidimų nagrinėjimo komisijos 2022-05-05 išvadoje konstatuota, kad „bendrovė ar jos darbuotojai anksčiau nėra bausti už analogiškus pažeidimus“. Ši aplinkybė nurodoma antrajame ir dar kartą trečiajame baudos apskaičiavimo etapuose. Tos pačios komisijos 2022-10-19 išvadoje antrajame baudos apskaičiavimo etape pažymėta, kad „atsakomybę sunkinanti aplinkybė – bendrovė nenutraukė dalykinių santykių su pareiškėju, su kuriuo sutartis buvo sudaryta kaip su užsieniečiu, trečiajame etape, galimai už tą pačią aplinkybę, dar kartą įvertinta ši aplinkybė: „pažeidimas susijęs su nuotolinio lošimo sutarties sudarymu su asmeniu, kuris nėra Lietuvos Respublikoje teritorijoje, ir leidimu tokiam asmeniui dalyvauti Bendrovės interneto svetainėje organizuojamuose nuotoliniuose lošimuose ne trumpiau nei nuo 2022-05-11. Šis pažeidimas nėra pašalintas“. Panašus vertinimas nustatytas 2023-06-15 išvadoje, kurios antrajame baudos apskaičiavimo etape atsižvelgta į tai, kad „dar nepasibaigus bendrovės planiniam patikrinimui interneto svetainėje buvo atlikti daliniai svetainės turinio pakeitimai“, o trečiajame etape įvertinta tai, kad pažeidimas nebuvo pilnai pašalintas, tačiau „buvo stengiamasi jį pašalinti“.

Pastebėtina ir tai, kad esant tapačioms aplinkybėms, vienais atvejais dėl jų baudos dydis mažinamas 45 proc., kitu atveju – 30 proc. (pavyzdžiui, 2023-05-25 ir 2023-12-19 išvadose už 3 aplinkybes baudos dydis sumažintas 30 proc., nors kitoms bendrovėms įprastai už tą patį atsakomybę lengvinančių / padėtį gerinančių aplinkybių skaičių baudos dydis mažinamas 45 proc.).

Aprašant atsakomybę lengvinančias / sunkinančias bei padėtį gerinančias / bloginančias aplinkybes ALĮ pažeidimų nagrinėjimo komisijos išvadose **nėra įvardijamas konkretus nustatytų aplinkybių skaičius arba nėra aišku, ar konkreti aplinkybė yra laikytina padėtį gerinančia, ar sunkinančia**: pavyzdžiui, nurodoma „atsižvelgiant į pažeidimo trukmę“, bet neįvardijama, ar pažeidimo trukmė laikytina padėtį gerinančia, ar sunkinančia aplinkybe. Taip pat vienu atveju

išvadoje, konstatuojant pažeidimo trukmę, Priežiūros tarnyba nurodo, jog „Bendrovė ne vėliau kaip nuo 2022-11-11 naudodama mobiliąją programėlę, kurią naudojant yra galimybė lošti bendrovės eksploatuojamais nuotolinio lošimo įrenginiais, ir kuriai nėra išduotas akredituotos įstaigos (laboratorijos) sertifikatas, <...> galimai pažeidė ALĮ 16 straipsnio 4 ir 5 dalį“. Nors pati bendrovė raštu pripažino, jog minėtą programėlę eksploatavo nuo 2013-09-12 ir jos eksploataciją nutraukė 2023-01-12 (t. y. po ilgiau nei 9 metų). Išvadose nėra aiškiai nurodoma, ar ūkio subjektas per paskutinius 2 metus yra padaręs teisės aktų, reguliuojančių azartinių lošimų organizavimą, pažeidimą ir jam taikyta nors viena poveikio priemonė. Taip pat išanalizavus minėtos komisijos priimtas 43 išvadas, kuriose siūloma skirti baudą, pastebėta, kad **nė karto nenustatytos iš pažeidimo gautos bendrovės pajamos, kitokia turtinė nauda ar išvengti nuostoliai ar nenustatytas padarytos žalos dydis** (Aprašo 15.2 papunktis). Su tokia minėtos aplinkybės ignoravimo praktika nesutiktina. Pavyzdžiui, komisijos 2023-03-30 išvadoje nagrinėtas atvejis, kuomet iš pareiškėjos, kuri yra Apribojusių savo galimybę lošti asmenų registre, sąskaitos sugyventinis per kelias dienas UAB „Nr. 8“ pervedė 18 079 eurų dėl to, kad ši bendrovė statomas sumas priėmė iš lošėjui nepriklausančios mokėjimo sąskaitos. Dėl šio pažeidimo nukentėjo trečiasis asmuo – pareiškėja. Tačiau minėtos sumos komisija nelaiko bendrovės iš pažeidimo gautomis pajamomis. Prie iš pažeidimo gautų pajamų komisija nepriskiria lėšų, kurias bendrovė gavo leidusi lošti lošėjui, kuris įtrauktas į Apribojusių savo galimybę lošti asmenų registrą, taip pat nepriskiria lėšų, kurių kaip laimėjimus bendrovė nepagrįstai neišmokėjo lošėjui bei kt. panašių atvejų, kurie, manytina, galėtų turėti įtakos baudos dydžio apskaičiavimui taip pat pažeidimo (ne)priskyrimui prie mažareikšmių.

Priežiūros tarnybos aiškinimu, pasirenkant metus, nuo kurių bus skaičiuojamos bendrosios metinės pajamos, atimami vieneri metai nuo baudos skyrimo: jeigu pažeidimas padarytas 2022 m., dėl jo patikrinimas atliekamas ir bauda paskiriama 2023 m., tokiu atveju baudos dydis būtų skaičiuojamas pagal 2022 m. bendrovės bendrąsias metines pajamas; jeigu pažeidimas pradėtas daryti 2022 m., tęsiamas ir nenutraukiamas iki pat poveikio priemonės taikymo dienos, pvz. 2024 metų, tokiu atveju baudos dydis būtų skaičiuojamas pagal 2023 m. bendrovės bendrąsias metines pajamas. Nustatyta, kad nuo šios savo praktikos Priežiūros tarnyba nukrypo minėtos komisijos 2023-05-25 išvadoje, kuomet baudos dydį skaičiavo nuo 2021 m. bendrųjų metinių pajamų. Palyginimui, 2021 m. šios pajamos sudarė 57 050 185 Eur., o 2022 m., nuo kurių, remiantis Priežiūros tarnybos išaiškinimu, turėjo būti skaičiuojamas baudos dydis, - 79 946 371 Eur.

Baudų apskaičiavimo tvarka kai kuriais atvejais gali prieštarauti ALĮ numatytai baudų skyrimo tvarkai. Pavyzdžiui, jeigu lošimo bendrovės bendrosios metinės pajamos, nuo kurių skaičiuojamas baudos dydis, sudaro 10 mln. eurų, tokiu atveju, už pažeidimą, numatytą ALĮ 29² straipsnio 1 dalyje, skirtina bauda sudaro nuo 0,1 iki 1 procento praėjusių kalendorinių metų bendrųjų metinių pajamų, t. y. **nuo 10 tūkst. iki 100 tūkst. eurų**. Vadinasi pirmuoju baudos skaičiavimo etapu

nustatytas baudos vidurkis sieks 55 tūkst. eurų (10 tūkst. + 100 tūkst.) : 2). Vadovaujantis Aprašo 10 punktu, atsižvelgiant į lengvinančių, sunkinančių aplinkybių kiekį ir reikšmingumą, iš bazinio baudos dydžio atimama arba prie jo pridedama iki 70 procentų bazinio baudos dydžio suma. Tuo atveju, jeigu bendrovės veiksmuose bus nustatytos visos išimtinai atsakomybę lengvinančios aplinkybės, baudos vidurkį antruoju etapu galima sumažinti iki 38,5 tūkst. eurų (55 tūkst. – 70 proc.). Trečiuoju etapu, nustačius esant tik subjekto padėtį gerinančioms aplinkybėms, iš apskaičiuoto baudos dydžio atimama maksimali leidžiama 40 procentų antruoju etapu apskaičiuoto baudos dydžio suma: 38,5 tūkst. – 40 proc. = **23,1 tūkst. eurų**. Vadinasi, nepaisant to, kad subjekto veiksmuose nustatytos visos išimtinai tik atsakomybę lengvinančios ir padėtį gerinančios aplinkybės, vadovaujantis Apraše pateikta skaičiavimo tvarka, bendrovei komisijos apskaičiuota skirtina bauda šiuo atveju bus du kartus didesnė už baudą, skirtiną pagal ALĮ 29² straipsnio 1 dalį (mažiausia galima bauda, paskaičiuota nuo bendrųjų metinių pajamų, t. y., 10 tūkst. eurų). Ta pati situacija būtų ir tuo atveju, kai pažeidėjo veiksmuose būtų nustatytos visos išimtinai tik atsakomybę sunkinančios ir padėtį bloginančios aplinkybės – apskaičiuotas baudos dydis viršytų, šiuo konkrečiu atveju, 100 tūkst. eurų ribą.

Apibendrinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad ne visais atvejais užtikrinamas šalių lygiateisiškumo principas, vertinant atsakomybei reikšmingas aplinkybes. Nėra nustatomas iš pažeidimo gautų bendrovės pajamų, kitokios turtinės naudos ar išvengtų nuostolių ar padarytos žalos dydis. Subjekto padėtį bloginančių aplinkybių sąrašas nebaigtinis. Ta pati atsakomybės taikymui reikšminga aplinkybė, galimai, du kartus vertinama antru ir trečiu etapu, ko pasekoje nepagrįstai didėja arba mažėja apskaičiuotos baudos dydis. Priežiūros tarnybos reglamentuota baudų apskaičiavimo tvarka kai kuriais atvejais gali prieštarauti ALĮ numatyta baudų skyrimo tvarkai. Įvertinus ALĮ reglamentuotą baudų skyrimo tvarką, jų dydžius bei Priežiūros tarnybos poveikio priemonių už ALĮ ir PPTFPĮ pažeidimus taikymo praktiką ir statistiką, darytina išvada, kad vertintu laikotarpiu ūkio subjektams skirtos sąlyginai mažos (lyginant su bendrosiomis pajamomis) baudos arba už nustatytus pažeidimus iš viso netaikytos poveikio priemonės (pažeidimai pripažinti mažareikšmiais), kas kelia silpnos pažeidimų prevencijos riziką ir nesukuria atgrasomojo poveikio.

Pasiūlymai Priežiūros tarnybai:

Siekdami užtikrinti lošimo bendrovių lygiateisiškumą teisės pažeidimų nagrinėjimo procese, skaidrią ir nuoseklią jų priežiūrą bei vienodą poveikio priemonių taikymo praktiką, siūlome:

1. išvadose aiškiai įvardyti atsakomybės taikymui svarbias aplinkybes – jų skaičių, reikšmingumą ir poveikį galutiniam sprendimui, siekiant pašalinti subjektyvaus vertinimo bei dvigubo baudos mažinimo riziką. Taip pat kiekvieno teisės pažeidimo nagrinėjimo metu objektyviai nustatyti, poveikio priemonių taikymui reikšmingas kitas aplinkybes, pavyzdžiui, žalą patyrusių

asmenų skaičių, žalos dydį (arba nurodyti, kad jo apskaičiuoti nėra galimybės), pažeidimo trukmę, per paskutinius 2 metus padarytus teisės pažeidimus ar kt.;

2. pakeisti baudų, skiriamų už ALĮ pažeidimus, apskaičiavimo tvarką reglamentuojančius teisės aktus tokiu būdu, kad jie atitiktų ALĮ 29² straipsnio nuostatas.

4.4. Neatliekama lošimų bendrovių, ilgą laiką nevykdančių licencijoje nurodytos veiklos, priežiūra ir nenaikinamas licencijos galiojimas.

ALĮ 7² straipsnio 8 dalyje numatyti šie licencijos organizuoti lošimus galiojimo panaikinimo pagrindai:

- 1) bendrovė, kurios licencijos galiojimas sustabdytas, per Priežiūros tarnybos pagal šio straipsnio 5 dalyje nustatytą terminą nenutraukia nurodytų pažeidimų;
- 2) licenciją organizuoti lošimus turinti bendrovė pateikia prašymą panaikinti licenciją;
- 3) bendrovė pasibaigia likvidavimo arba reorganizavimo būdu;
- 4) bendrovei iškeliamas bankroto byla arba vykdomas bankroto procesas ne teismo tvarka;
- 5) paaiškėja, kad licencija organizuoti lošimus gauta prašyme išduoti licenciją ir (ar) su juo teikiamuose dokumentuose nurodžius klaidingus ar tikrovės neatitinkančius duomenis;
- 6) bendrovės akcininkai negali įrodyti lėšų, naudotų bendrovės vardinėms akcijoms įsigyti, kilmės (lėšų gavimo šaltinio) arba šių lėšų kilmė (lėšų gavimo šaltinis) galimai yra neteisėta (neteisėtas);
- 7) **per vienus metus** nuo licencijos organizuoti lošimus išdavimo dienos **nepradėta vykdyti** licencijoje nurodyta veikla.

Vadovaujantis ALĮ 7² straipsnio 8 dalies 7 punktu, Priežiūros tarnybai įtvirtinta pareiga panaikinti licencijos galiojimą tuo atveju, jeigu lošimo bendrovė per vienerius metus nuo licencijos organizuoti lošimus išdavimo dienos nepradėjo vykdyti licencijoje nurodytos veiklos. Tuo atveju, kai bendrovė po licencijos išdavimo dienos buvo pradėjusi vykdyti lošimų organizavimo veiklą, vėliau šią veiklą vykdyti nustojo, tačiau nebuvo likviduota ar reorganizuota, nepateikė prašymo dėl licencijos galiojimo panaikinimo ar neatsirado kiti minėto straipsnio pagrindai, tokiai lošimo bendrovei Priežiūros tarnyba neturi teisinio pagrindo panaikinti licencijos galiojimo ir tokia bendrovė ne vienerius metus išsaugos licencijos galiojimą ir jos suteikiamas teises ir pareigas. Kartu **tokios bendrovės atitiktis ALĮ nuostatomis netikrinama, kitaip tariant, jos priežiūra nevykdoma**. Kaip minėta anksčiau, veiklos nevykdančios lošimo bendrovės nėra įtraukiamos į metinių patikrinimų planus, taip pat, Priežiūros tarnybos teigimu, nėra pagrindo tikrinti tokių bendrovių atitiktį ALĮ 10 straipsnio 14 dalies (draudimas būti kitų įmonių steigėja ir akcininke), 11 straipsnio („Nepriekaištinga reputacija“), 13-14 straipsnių („Reikalavimai lošimus organizuojančių bendrovių įstatiniam

kapitalui“ ir „Lošimus organizuojančių bendrovių teisė verstis kita ūkine komercine veikla“) bei kitų ALĮ nuostatų reikalavimams. Toks Priežiūros tarnybos požiūris gali lemti minėtų straipsnių pažeidimus. Remiantis viešai prieinamais duomenimis, UAB „Nr. 11“, kuri, Priežiūros tarnybos teigimu, lošimų organizavimo veiklos nevykdo nuo 2012-11-30, vienintelis akcininkas 2019 m. ir 2023 m. buvo du kartus patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už nusikaltimus viešiesiems interesams ir valstybės tarnybai, finansų sistemai, ekonomikai ir verslo tvarkai bei valdymo tvarkai. 2024-11-01 įsigaliojus anksčiau minėtiems ALĮ 11 straipsnio („Nepriekaištinga reputacija“) pakeitimams, Priežiūros tarnyba turėtų sustabdyti licencijos galiojimą, tačiau 2024-12-02 duomenimis, remiantis Juridinių asmenų registre esančia informacija, šis asmuo tebėra vienintelis UAB „Nr. 11“ akcininkas. Priežiūros tarnybos interneto svetainėje, Licencijų žurnale, nėra duomenų apie tai, kad būtų sustabdytas šios bendrovės turimos licencijos galiojimas, kaip to reikalauja ALĮ.

UAB „Nr. 7“ nevykdo veiklos nuo 2018-08-13, o UAB „Nr. 11“ – nuo 2012-11-30. Šioms bendrovėms, vadovaujantis ALĮ nuostatomis, nėra pagrindo panaikinti licencijos galiojimo dėl ilgą laiką nevykdomos veiklos.

Atsižvelgiant į tai, kyla rizika, kad tokios lošimo bendrovės potencialiai gali būti panaudotos kaip „atsarginės“, perkelti į jas veiklą tuo atveju, kai kuriai nors kitai licenciją turinčiai bendrovei yra panaikinamas jos galiojimas. **Veiklos nevykdančios, tačiau licenciją turinčios lošimo bendrovės, įsigijimas leistų perkelti į ją lošimų organizavimo veiklą, išvengiant Lietuvos Respublikos loterijų ir lošimų mokesčio įstatyme numatyto vienkartinio mokesčio už licencijos organizuoti azartinius lošimus išdavimą bei netaikant ALĮ 7² straipsnio 10 dalies 3 punkte numatyto apribojimo** - bendrovė, kurios licencijos galiojimas panaikintas, 5 metus neturi teisės teikti prašymo išduoti licenciją (išskyrus šiame punkte nurodytas išimtis).

Pasiūlymai Finansų ministerijai:

Siekdami užkirsti kelią fiktyviam licencijų „laikymui“, taip mažinant rinkos manipuliavimo ir reguliavimo išnaudojimo galimybes, siūlome imtis teisėkūros iniciatyvos dėl ALĮ 7² straipsnio 8 dalies papildymo, numatant pagrindą panaikinti licencijos galiojimą lošimo bendrovėms, jeigu jos ilgiau nei tam tikrą nustatytą laikotarpį nevykdo lošimų organizavimo veiklos (negauna iš jos pajamų).

4.5. Ūkio subjekto, kurio dalyviai yra lošimo bei loterijų bendrovių dalyviai, teikiama parama Priežiūros tarnybai kelia neobjektyvių sprendimų riziką.

Priežiūros tarnyba turi teisę gauti paramą Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymo nustatyta tvarka. Remiantis Paramos gavėjų ir teikėjų registro duomenimis, Priežiūros tarnybai 2016 m. paramą teikė UAB „Nr. 14“ – 10 000 eurų, UAB „Nr. 15“ – 2 000 eurų ir UAB „Nr. 1“ – 1 000

eurų (viso 2016 m. iš šių įmonių gavo 13 000 eurų paramos). 2017-2022 m. laikotarpiu UAB „Nr. 15“ kasmet teikė paramą, tad Priežiūros tarnyba per šį laikotarpį iš įmonės gavo 12 000 eurų paramos. Antikorupciniu požiūriu neigiamai vertintinas prižiūrimų ūkio subjektų ir (ar) su lošimų verslu susijusių asmenų paramos teikimas Priežiūros tarnybai, kadangi dėl to kyla neobjektyvių sprendimų priėmimo rizika. UAB „Nr. 15“ nėra licencijuota lošimų bendrovė, tačiau ji teikia lošimų kūrimo paslaugas daugeliui lošimo bendrovių, o jos vadovai, akcininkai (esami ir (ar) buvę) yra (buvo) lošimo bendrovių ir loterijų bendrovių vadovai ir akcininkai. Be to, UAB „Nr. 15“ yra ir Atsakingo lošimų verslo asociacijos, atstovaujančios lošimų organizatorių interesus, narė bei lobistinės veiklos azartinių lošimų ir loterijų teisinio reguliavimo srityje užsakovė⁵⁶. Priežiūros tarnybos ir UAB „Nr. 15“ sudarytų paramos sutarčių deklaruojamas tikslas – parama Priežiūros tarnybos vykdomai atsakingo lošimo skatinimo ir priklausomybės nuo azartinių lošimų prevencijos veiklai.

Ūkio subjektų, kurių dalyviai yra lošimų ar loterijų organizatorių dalyviai, teikiama parama Priežiūros tarnybai kelia tiesioginio ar netiesioginio interesų konflikto bei neobjektyvių sprendimų riziką. Manytina, kad paramos sutartyse deklaruojamas paramos skyrimo tikslas gali būti pasiektas be materialinės paramos Priežiūros tarnybai teikimo. Parama gali būti teikiama lošėjų interesus atstovaujančioms organizacijoms, skiriant lėšas patologinių lošėjų gydymo finansavimui, atsakingą lošimą skatinančiai reklamai ar kt. būdais, taip išvengiant neobjektyvių Priežiūros tarnybos sprendimų rizikos.

Pasiūlymai Finansų ministerijai:

Siekdami užtikrinti skaidrų, nešališką ir nepriklausomą priežiūros institucijų sprendimų priėmimą, siūlome keisti esamą teisinį reguliavimą, aiškiai uždraudžiant priežiūros institucijoms priimti bet kokią finansinę ar materialinę paramą iš ūkio subjektų, kuriuos jos prižiūri – kad būtų eliminuota bet kokia galimybė reguliuojamiems verslo subjektams daryti įtaką reguliavimo procesams – bei subjektų, glaudžiai susijusių su prižiūrimais subjektais (pvz., asociacijų, atstovaujančių lošimų organizatorių interesams, ar kitų susijusių juridinių asmenų) – kad nebūtų sudarytos prielaidos netiesioginei įtakai per tarpininkus.

Pasiūlymai Priežiūros tarnybai:

Siekdami užtikrinti paramos gavimo ir naudojimo skaidrumą, siūlome viešai paskelbti visą informaciją apie Priežiūros tarnybos gautą paramą, nurodant paramos šaltinį, paramos dydį ir formą, paramos tikslinį panaudojimą.

⁵⁶ Remiantis Skaidrių teisėkūros procesų informacinės sistemos (SKAIDRIS) duomenimis, šios uždarnosios akcinės bendrovės užsakymu 2024 m. spalio mėn. du kartus Lietuvos Respublikos Seimo narių atžvilgiu buvo vykdoma lobistinė veikla, pristatant UAB „Nr. 15“ poziciją, kodėl jos kuriami produktai neturėtų būti uždrausti.

5. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

Išanalizavus lošimų licencijavimo ir priežiūros procesus Priežiūros tarnybos veiklos srityje, darytina išvada, kad juose egzistuoja korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

5.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

5.1.1. Analizuojamu laikotarpiu ALĮ nustatytas nepriekaištingos reputacijos reikalavimas buvo per siauras, nuo 2024-11-01 įsigalioję ALĮ pakeitimai iš dalies išsprendė šią problemą, tačiau vis dar lieka esminių reglamentavimo spragų: ALĮ nėra aiškiai apibrėžtos *lošėjus aptarnaujančio personalo* ir *pasitelktų lošimų veiklos leidime nurodomai lošimų organizavimo veiklai vykdyti ar konsultavimui dėl šios veiklos vykdymo asmenų* sąvokos. Dėl aiškių kriterijų ir procedūrų stokos gali būti sudaromos sąlygos priimti subjektyvius ar neskaidrius sprendimus atliekant šių asmenų atitikties reikalavimui vertinimą (*argumentai pateikti 3.1 skirsnyje*).

5.1.2. Nesant aiškiai apibrėžto periodinio nepriekaištingos reputacijos reikalavimo tikrinimo mechanizmo, gali būti laiku neidentifikuojami asmenys ar įmonės, kurie po licencijos išdavimo tampa neatitinkantys nepriekaištingos reputacijos reikalavimo. Dėl šių reguliavimo spragų lošimų sektoriuje gali veikti subjektai, turintys neaiškia reputaciją ar ryšius su neskaidria veikla, tuo pačiu kyla lošėjų teisių pažeidimų rizika (*argumentai pateikti 3.1 skirsnyje*).

5.1.3. Neapibrėžta lošimo reglamentų tvirtinimo ir keitimo tvarka kelia subjektyvaus sprendimų priėmimo, procedūros vilkinimo bei nenuoseklus taikymo riziką, taip pat didina administracinę našą tiek Priežiūros tarnybai, tiek lošimus organizuojantiems ūkio subjektams (*argumentai pateikti 3.2 skirsnyje*).

5.1.4. ALĮ pateiktas nuotolinio lošimo apibrėžimas yra nepakankamas ir teisiškai neapibrėžtas, jame nedetalizuotos visos nuotolinio lošimo rūšys. Dėl šios spragos Priežiūros tarnyba poįstatyminiuose teisės aktuose savarankiškai nustato, keičia ir formuluoja nuotolinio lošimo rūšis, įskaitant tokias, kurios ALĮ apskritai nenurodytos (*nuotoliniai stalo lošimai gyvai*). Reguliavimo spragos leidžia subjektyviai interpretuoti lošimų rūšis, kas gali lemti neskaidrų sprendimų priėmimą, lošimo bendrovių nevienodą traktavimą ar net protekcionizmo riziką. Nesant aiškios metodikos, kaip tam tikri lošimai turėtų būti priskirti konkrečiai lošimų rūšiai, lošimo bendrovių veiklos ir jų siūlomų lošimų vertinimas gali būti subjektyvus ir nepakankamai pagrįstas (*argumentai pateikti 3.3 skirsnyje*).

5.1.5. Priežiūros tarnybos sprendimai išduoti leidimus atidaryti lošimo automatų salonus ir (ar) steigti lošimo namus (kazino) prekybos centruose, galimai, prieštarauja ALĮ 10 straipsnio 2 dalies 15 punktui, kuris nustato apribojimus lošimų organizavimo vietoms. Jais siekiama mažinti lošimų prieinamumą bei apsaugoti socialiai pažeidžiamas grupes, įskaitant nepilnamečius ar priklausomybių turinčius asmenis. Minėtų Priežiūros tarnybos sprendimų teisėtumo trūkumas kelia neformalių susitarimų ir galimo neskaidraus leidimų išdavimo riziką (*argumentai pateikti 3.4 skirsnyje*).

5.1.6. Nepakankamas planinių patikrinimų dažnis, ribotas nepriekaištingos reputacijos atitikties tikrinimas ir neefektyvus rizikos vertinimo mechanizmas (kelių metodikų taikymas to paties ūkio subjekto rizikingumui įvertinti, siaura tikrinimo objekto apimtis) kelia rimtą priežiūros ir kontrolės neveiksmingumo riziką, sudarydami sąlygas nesąžiningiems ūkio subjektams išvengti atsakomybės (*argumentai pateikti 4.1 skirsnyje*).

5.1.7. Nustatytas kontrolinių veiksmų, nereglamentuotų nei ALĮ, nei kituose Priežiūros tarnybos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, taikymas vienos bendrovės atžvilgiu gali būti suvokiamas kaip šališkas, selektyvus ar net turintis protekcionizmo požymių (kai vieni rinkos dalyviai tikrinami, kiti – ne). Tai kelia nelygiavertės konkurencijos ir pasitikėjimo priežiūra praradimo riziką. Jeigu institucija veikia už įstatymo ribų, atlikdama veiksmus, kurių jai aiškiai nesuteikia teisės aktai, tai kelia galimo tarnybinių padėties viršijimo riziką. Tai reiškia, kad institucija gali nepagrįstai pasirinkti, kada ir kam taikyti papildomas kontrolės formas (*argumentai pateikti 4.1 skirsnyje*).

5.1.8. Nevykdoma ūkio subjektų, turinčių licenciją, tačiau faktiškai nevykdančių lošimų organizavimo veiklos, priežiūra. Šie subjektai nėra sistemingai tikrinami dėl atitikties ALĮ 10 straipsnio 4 ir 14 dalių, 11 ir 14 bei kitų straipsnių reikalavimams, o tai reiškia, kad nėra vertinama, be kita ko, ar subjektai pagrįstai tebeturi licencijas ir ar jos neturėtų būti sustabdytos arba panaikintos. Dėl to kyla nelygiavertės konkurencijos rizika, kai tam tikri subjektai gali išvengti priežiūros ir reguliavimo, o kiti – būti griežčiau kontroliuojami (*argumentai pateikti 4.4 skirsnyje*).

5.1.9. Dėl neišsamių licencijos galiojimo panaikinimo pagrindų, ūkio subjektų, daugelį metų nevykdančių licencijoje nurodytos veiklos, turimos licencijos galiojimas nenaikinamas. Tai sudaro sąlygas „laikantiems“ licencijas, jas panaudoti kitiems tikslams, pavyzdžiui, manipuliuoti rinka ar perleisti licenciją komerciniais pagrindais, gauti reguliacinį pranašumą ar ateityje pasinaudoti švelnesniu licencijavimo režimu (*argumentai pateikti 4.4 skirsnyje*).

5.1.10. Ūkio subjektų, kurių dalyviai yra lošimų ar loterijų organizatorių dalyviai, teikiama parama Priežiūros tarnybai kelia tiesioginio ar netiesioginio interesų konflikto bei neobjektyvių sprendimų riziką (*argumentai pateikti 4.6 skirsnyje*).

5.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

5.2.1. Nuolatinių komisijų veiklos skaidrumo trūkumas kelia neobjektyvių ir neskaidrių sprendimų riziką. Komisijų išvadose nėra nurodomi balsavimo rezultatai, t. y. neatskleidžiama, ar sprendimas buvo priimtas vienbalsiai, ar balsų dauguma, ar buvo komisijos narių, nepritariančių siūlymams. Nėra aiškaus mechanizmo, leidžiančio patikrinti, ar sprendimas buvo priimtas skaidriai ir ar visų komisijos narių nuomonės buvo išgirstos. (*argumentai pateikti 4.2 skirsnyje*).

5.2.2. PPTFPI pažeidimus formaliai pripažįstant mažareikšmiai – dėl subjektyvaus vertinimo ir plačios diskrecijos – dažni teisės pažeidimai lieka be realių pasekmių, o tai sudaro sąlygas ūkio subjektams sistemingai ignoruoti reguliavimą. Atsakomybės taikymo procese ne visada užtikrinamas šalių lygiateisiškumo principas, nes vertinant pažeidimus trūksta aiškių, vienodų ir objektyvių kriterijų, o skirtingos aplinkybės gali būti interpretuojamos selektyviai arba taikomos dviprasmiškai: nėra aiškiai nustatoma, kokią finansinę naudą gavo pažeidimą padariusi bendrovė, kiek ji išvengė nuostolių ar kokio dydžio žalą patyrė kiti rinkos dalyviai ar valstybė. Tai gali lemti neadekvačias baudas, neatspindinčias realios pažeidimo reikšmės. Neaiškus subjekto padėtį bloginančių aplinkybių vertinimas – jų sąrašas nėra baigtinis, todėl skirtingose situacijose gali būti taikomi nevienodi kriterijai, didinant teisinio neapibrėžtumo ir galimo šališkumo riziką; atsakomybės taikymui reikšmingos aplinkybės, nesant konkrečiai įvardinto jų skaičiaus, reikšmingumo, galimai, du kartus vertinamos tiek antrame, tiek trečiame etape, o tai gali lemti nepagrįstą baudos dydžio padidėjimą arba sumažėjimą, sukuriant nelygiavertę sankcijų taikymo praktiką (*argumentai pateikti 4.3 skirsnyje*).

6. REKOMENDACINIO POBŪDŽIO PASIŪLYMAI

Siekdami mažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką lošimų licencijavimo ir priežiūros procesams Priežiūros tarybos veiklos srityje, teikiame šiuos rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus:

6.1. Pasiūlymai Finansų ministerijai atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

6.1.1. Siekdami užtikrinti lošėjų teisėtų interesų apsaugą, lošimo bendrovių sąžiningos konkurencijos sąlygas bei teisinio reguliavimo aiškumą, siūlome ALĮ detalizuoti, kokie asmenys laikytini *lošėjus aptarnaujančiam personalu* bei *pasitelktais lošimų veiklos leidime nurodomai lošimų organizavimo veiklai vykdyti ar konsultavimui dėl šios veiklos vykdymo asmenimis (dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 5.1.1)*;

6.1.2. Siekdami užtikrinti skaidrumą, teisinį aiškumą ir vienodą lošimo reglamentų tvirtinimo praktiką, siūlome teisės aktuose įtvirtinti lošimo reglamentų tvirtinimo procedūrą. Ji turėtų apimti aiškiai nustatytus vertinimo kriterijus, konkrečius terminus, reglamentų netvirtinimo pagrindus bei keitimo ar papildymo tvarką. Toks teisinis reguliavimas eliminuotų perteklinę Priežiūros tarnybos diskreciją, užtikrintų didesnę administracinės paslaugos skaidrumą bei sumažintų administracinę naštą tiek priežiūros institucijai, tiek ūkio subjektams (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 5.1.3*).

6.1.3. Siekdami skaidresnės, veiksmingesnės ir sąžiningesnės lošimų rinkos reguliavimo aplinkos, siūlome mažinti reguliavimo neapibrėžtumą, kuris sudaro sąlygas subjektyviam lošimų priskyrimui skirtingoms kategorijoms ir galimam rinkos dalyvių nelygiavertiškumui, detalizuojant ALĮ įtvirtintą nuotolinio lošimo sąvoką, išvardinant visas nuotolinio lošimo rūšis, pateikiant jų apibrėžimus ir požymius, leidžiančius objektyviai atskirti vienas lošimo rūšis nuo kitų (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 5.1.4*).

6.1.4. Siekdami sumažinti galimų neformalių susitarimų tikimybę ir užtikrinti, kad leidimų atidaryti ir (ar) steigti lošimų organizavimo vietas prekybos centruose išdavimas vyktų skaidriai ir nepažeistų viešojo intereso, siūlome (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 5.1.5*):

6.1.4.1. įvertinti, ar Priežiūros tarnybos sprendimai dėl leidimų steigti ir (ar) atidaryti lošimų vietas prekybos centruose atitinka ALĮ 10 straipsnio 2 dalies 15 punkto reikalavimus ir informuoti apie įvertinimo rezultatus STT;

6.1.4.2. ALĮ aiškiai apibrėžti sąvokas „prekybos centras“ ir „pagal projektinį išplanavimą įrengtos atskiros patalpos“.

6.1.5. Siekdami užtikrinti teisėtą, skaidrią, veiksnia ir nuoseklią kontrolės praktiką, mažinančią galimus piktnaudžiavimus bei stiprinančią visuomenės ir rinkos dalyvių pasitikėjimą priežiūros veikla, siūlome įvertinti poreikį suteikti įgaliojimus lošimų priežiūros pareigūnams atlikti

kontrolinius lošimus tokia apimtimi, kaip reglamentuota VAI 2 straipsnio 6 dalyje (*dėl kritinės antikorpucinės pastabos Nr. 5.1.7*).

6.1.6. Siekdami užkirsti kelią fiktyviam licencijų „laikymui“, taip mažinant rinkos manipuliavimo ir reguliavimo išnaudojimo galimybes, siūlome imtis teisėkūros iniciatyvos dėl ALĮ 7² straipsnio 8 dalies papildymo, numatant pagrindą panaikinti licencijos galiojimą lošimo bendrovėms, jeigu jos ilgiau nei tam tikrą nustatytą laikotarpį nevykdo lošimų organizavimo veiklos (negauna iš jos pajamų) (*dėl kritinės antikorpucinės pastabos Nr. 5.1.9*).

6.1.7. Siekdami užtikrinti skaidrų, nešališką ir nepriklausomą priežiūros institucijų sprendimų priėmimą, siūlome keisti esamą teisinį reguliavimą, aiškiai uždraudžiant priežiūros institucijoms priimti bet kokią finansinę ar materialinę paramą iš ūkio subjektų, kuriuos jos prižiūri – kad būtų eliminuota bet kokia galimybė reguliuojamiems verslo subjektams daryti įtaką reguliavimo procesams bei subjektų, glaudžiai susijusių su prižiūrimais subjektais (asociacijų, atstovaujančių lošimų organizatorių interesams, ar kitų susijusių juridinių asmenų) – kad nebūtų sudarytos prielaidos netiesioginei įtakai per tarpininkus (*dėl kritinės antikorpucinės pastabos Nr. 5.1.10*).

6.2. Pasiūlymai Priežiūros tarnybai atsižvelgiant į kritines antikorpucines pastabas:

6.2.1. Siekdami sumažinti galimybę selektyviai taikyti reguliavimą bei užtikrinti lošimo rinkos dalyvių sąžiningos konkurencijos sąlygas, siūlome nustatyti vieningą nepriekaištingos reputacijos tikrinimo procedūrą, kuri būtų objektyvi, skaidri ir nepriklausoma nuo subjektyvių įstaigos sprendimų bei vykdoma nustatytu periodiškumu, kuris leistų laiku identifikuoti reikalavimo neatitinkančius subjektus (*dėl kritinės antikorpucinės pastabos Nr. 5.1.2*).

6.2.2. Siekdami užtikrinti efektyvią, skaidrią ir nuoseklią ūkio subjektų priežiūrą bei kontrolę, kuri būtų ne formali, o realiai užtikrinanti teisės aktų laikymąsi, siūlome (*dėl kritinės antikorpucinės pastabos Nr. 5.1.6*):

6.2.2.1. tobulinti rizikingumo vertinimo metodikas, užtikrinant, kad: rizikos kriterijai būtų vieningi (neišskiriant lošimų įrenginių eksploatavimo kaip pagrindo atskiros metodikos taikymui), objektyvūs ir atspindėtų realias veiklos rizikas, kad priežiūros institucija teiktų pirmenybę patikrinimams pagal tikrąjį pažeidimų pavojų; rizikos vertinimas nebūtų tik formalus procesas, bet apimtų tiek finansinius, tiek veiklos skaidrumo, reputacijos bei atitikties kitiems ALĮ reikalavimams;

6.2.2.2. didinti planinių patikrinimų skaičių, kad būtų užtikrintas sistemingas ir nuoseklus ūkio subjektų tikrinimas, o ne epizodiniai ar selektyvūs patikrinimai. Tikrinimo dažnumas turėtų būti priklausomas nuo rizikos lygio, o ne vykdomas formaliai pagal fiksuotą skaičių;

6.2.2.3. užtikrinti, kad planinių patikrinimų apimtis nebūtų per siaura, t. y.: kiekvieno planinio patikrinimo metu tikrinti ne tik specifinę lošimų organizatoriaus veiklos sritį, bet ir jo atitiktį nepriekaištingos reputacijos reikalavimui.

6.2.3. Patikrinti lošimo bendrovės UAB „Nr. 11“ akcininko atitikimą nepriekaištingos reputacijos reikalavimui (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 5.1.8*).

6.2.4. Siekdami užtikrinti paramos gavimo ir naudojimo skaidrumą, siūlome viešai paskelbti visą informaciją apie Priežiūros tarnybos gautą paramą, nurodant paramos šaltinį, paramos dydį ir formą, paramos tikslinį panaudojimą (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 5.1.10*).

6.4. Pasiūlymai Priežiūros tarnybai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

6.4.1. Siekdami sumažinti galimą nepotizmo, vidinės įtakos ar interesų konflikto riziką bei užtikrinti objektyvesnį, skaidresnį ir atskaitingesnį sprendimų priėmimo procesą, siūlome keisti ALĮ pažeidimų nagrinėjimo komisijos, sudarytos Priežiūros tarnybos direktoriaus 2021-09-17 įsakymu Nr. DIE-590 (su vėlesniais pakeitimais) bei PPTFPĮ pažeidimų nagrinėjimo komisijos, sudarytos Priežiūros tarnybos direktoriaus 2019-01-04 įsakymu Nr. P-3, sudėtį, kad narių daugumos nesietų tiesioginio pavaldumo santykiai. Komisijos išvadose aiškiai fiksuoti balsavimo rezultatus, t. y. nurodyti, kaip balsavo kiekvienas komisijos narys, arba aiškiai pažymėti, jei išvada priimta vienbalsiai. Tai padidintų sprendimų atsekamumą, skaidrumą ir užkirstų kelią galimam individualiam sprendimų šališkumui (*dėl kitos antikorupcinės pastabos Nr. 5.2.1*).

6.4.2. Siekdami užtikrinti lošimo bendrovių lygiateisiškumą teisės pažeidimų nagrinėjimo procese, skaidrią ir nuoseklią jų priežiūrą bei vienodą poveikio priemonių taikymo praktiką bei tinkamos ir adekvačios ALĮ ir PPTFPĮ pažeidimų prevencijos, siūlome (*dėl kitos antikorupcinės pastabos Nr. 5.2.2*):

6.4.2.1. peržiūrėti mažareikšmių pažeidimų kriterijus ir sugriežtinti jų pripažinimo PPTFPĮ pažeidimų atvejais, kad nebūtų galimybės PPTFPĮ pažeidimus darančioms bendrovėms sistemingai išvengti atsakomybės

6.4.2.2. išvadose aiškiai įvardyti atsakomybės taikymui svarbias aplinkybes – jų skaičių, reikšmingumą ir poveikį galutiniam sprendimui, siekiant pašalinti subjektyvaus vertinimo bei dvigubo baudos mažinimo riziką. Taip pat kiekvieno teisės pažeidimo nagrinėjimo metu objektyviai nustatyti, poveikio priemonių taikymui reikšmingas kitas aplinkybes, pavyzdžiui, žalą patyrusių asmenų skaičių, žalos dydį (arba nurodyti, kad jo apskaičiuoti nėra galimybės), pažeidimo trukmę, per paskutinius 2 metus padarytus teisės pažeidimus ar kt.;

6.4.2.3. pakeisti baudų, skiriamų už ALĮ pažeidimus, apskaičiavimo tvarką reglamentuojančius teisės aktus tokiu būdu, kad jie atitiktų ALĮ 29² straipsnio nuostatas.

Direktoriaus pavaduotojas

Elanas Jablonskas

Julija Staševska, mob. tel. (0 638) 97921, el. p. julija.stasevska@stt.lt

Rengėjos tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, Korupcijos prevencijos valdybos Korupcijos rizikos skyriaus viršininkas, tel. 0 706 63378, mob. tel. 0 656 60 933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

**ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI,
DOKUMENTAI IR INFORMACIJA**

I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI

1.	Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas
2.	Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas
3.	Lietuvos Respublikos loterijų ir lošimų mokesčio įstatymas
4.	Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas
5.	Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas
6.	Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymas
7.	Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas
8.	Azartinių lošimų licencijavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-19 nutarimu Nr. 740
9.	Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012-02-21 įsakymu Nr. 1K-062
10.	Licencijavimo pagrindų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-07-18 nutarimu Nr. 937
11.	Totalizatoriaus ir lažybų punktų steigimo tvarkos aprašas, patvirtintas Priežiūros tarnybos direktoriaus 2012-03-12 įsakymu Nr. DI-6
12.	Reikalavimai lošimų įrenginiams bei lošimų stalams, patvirtinti Priežiūros tarnybos direktoriaus 2012-03-21 įsakymu Nr. DI-31
13.	Prižiūrimų ūkio subjektų rizikos vertinimo ir valdymo metodika, patvirtinta Priežiūros tarnybos direktoriaus 2013-06-14 įsakymu Nr. V-24
14.	Reikalavimai nuotolinio lošimo įrenginiams, patvirtinti Priežiūros tarnybos direktoriaus 2015-11-16 įsakymu Nr. DI-678
15.	Patariamiosios komisijos sprendimui dėl baudos skyrimo ir jos dydžio nustatymo priimti darbo tvarkos aprašas, patvirtintas Priežiūros tarnybos direktoriaus 2020-04-28 įsakymu Nr. DIE-256
16.	Lošimų organizavimo vietų patalpų apžiūros tvarkos aprašas, patvirtintas Priežiūros tarnybos direktoriaus 2020-08-14 įsakymu Nr. DIE-575
17.	Ūkio subjektų, organizuojančių azartinius lošimus, didžiąsias, mažąsias loterijas ir žaidimus žaidimo automatais patikrinimo taisyklės, patvirtintos Priežiūros tarnybos direktoriaus

	2020-10-28 įsakymu Nr. DIE-803
18.	Prižiūrinių ūkio subjektų, eksploatuojančių lošimo įrenginius, rizikos įvertinimo ir valdymo metodika, patvirtinta Priežiūros tarnybos direktoriaus 2022-06-06 įsakymu Nr. V-21
19.	Dokumentų, kurių reikia leidimams gauti ir lošimų organizavimo reglamentams tvirtinti, pateikimo rekomendacijos, patvirtintos Priežiūros tarnybos direktoriaus 2022-06-14 įsakymu Nr. DIE-402

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1.	Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2003-10-03 nutarimas Nr. N-182
2.	Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2005-03-04 nutarimas Nr. N-39
3.	Valstybinės lošimų priežiūros komisijos 2005-04-08 nutarimas Nr. N-58
4.	Lošimo organizatorių interneto svetainėse esanti informacija: lošimo reglamentai, lošimų pasiūla.
5.	Lietuvos Respublikos nacionalinis pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimas. Prieiga internete: https://fntt.lrv.lt/lt/pinigu-plovimo-prevencija/nacionalinis-pinigu-plovimo-ir-teroristu-finansavimo-rizikos-vertinimas/ .
6.	Priežiūros tarnybos interneto svetainėje https://lpt.lrv.lt/lt/ esanti informacija: metiniai patikrinimų planai, licencijų ir leidimų žurnalai, teisės aktų sąrašas, viešos konsultacijos, statistiniai duomenys, veiklos ataskaitos, informacija apie taikytas poveikio priemones ir kt.
7.	Priežiūros tarnybos 2024-06-27 raštas Nr. 4-01-5369 „Dėl informacijos pateikimo“ (su priedais)
8.	Priežiūros tarnybos 2024-09-18 pateikti atsakymai į Klausimyne suformuluotus klausimus bei prašomi duomenys (dokumentai, vaizdo įrašai, patikrinimų aktai, skundai, komisijų išvados ir kt.).
9.	Priežiūros tarnybos 2024-10-01 el. laiške pateikta informacija
10.	Informacinių sistemų ir duomenų registrų informacija (PINREG, JAR, SKAIDRIS ir kt.).
11.	Kita viešai prieinama informacija.